ระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาว ในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

วิทยานิพนธ์

ของ

Eng Sopheap

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
กุมภาพันธ์ 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

ระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาว
ในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

วิทยานิพนธ์

ของ

Eng Sopheap

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ Mr. Eng Sopheap แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รศ.ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ)	(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
.....	กรรมการ
(ผศ.ดร.ธนานันท์ ตรงดี)	(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)
.....	กรรมการ
(ผศ.ดร.บัญญัติ สาลี)	(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)
.....	กรรมการ
(ผศ.ดร.กัลยา กุลสุวรรณ)	(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....	.....
(ผศ.ดร.กนกพร รัตนสุธีระกุล)	(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทูล)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 28 เดือน ก.พ. พ.ศ. 2560

Mahasarakham University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนานันท์ ตรงดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ช่วยดูแล ชี้แนะแนวทาง และให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านการวิจัยภาคสนามทางภาษาศาสตร์ ตลอดจนให้กำลังใจฝ่าฟันความยากลำบากนานาประการ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี จนกระทั่งสามารถนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคุณพ่อชืม พร คุณแม่เมือง ศรี ที่เป็นกำลังใจดูแลด้วยความห่วงใย เอาใจใส่เป็นอย่างดี และให้การสนับสนุนในทุกด้านตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้บอกภาษาลาวทุกท่านที่ได้อุทิศเวลาบอกภาษาให้แก่ผู้วิจัยอย่างอดทนด้วยไมตรีจิตและเพื่อนรวมชั้นเรียนทุกคน ตลอดจนท่านอื่น ๆ ที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ในความกรุณาช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ ให้ความสะดวก ความร่วมมือ และอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยอุทิศเป็นเครื่องบูชาแด่ บิดา มารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

Eng Sopheap

Mahasarakham University

ชื่อเรื่อง ระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว
ผู้วิจัย Mr. Eng Sopheap
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนานันท์ ตรงดี
ปริญญา ศศ.ม. **สาขาวิชา** ภาษาไทย
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม **ปีที่พิมพ์** 2560

บทคัดย่อ

ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อนว่ามีภาษาลาวกลุ่มใดบ้าง ผู้วิจัยจึงศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะวรรณยุกต์ของภาษาลาวในพื้นที่นี้ และนำผลที่ได้มาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มและทำแผนที่ภาษาถิ่นลาว ผู้วิจัยได้กำหนดจุดเก็บข้อมูลภาษาถิ่นลาวที่พูดกระจายในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวได้จาก 12 หมู่บ้านใน 3 จังหวัด เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา หมู่บ้านละ 1 คน รวม 12 คน โดยใช้รายการคำทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ (1972) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแสดงภาพคลื่นเสียงด้วยโปรแกรม Praat การจัดกลุ่มย่อยภาษาลาวใช้เกณฑ์ 3 เกณฑ์ คือ เกณฑ์การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และเกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

เมื่อใช้เกณฑ์การแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมพบว่าภาษาลาวทั้งหมดเป็นกลุ่มที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์จัดได้เป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง และเมื่อใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมพบว่ามี 3 กลุ่มคือ กลุ่ม A1-234, B1234 กลุ่ม A1-23-4, B1234 และ กลุ่ม A1-23-4, B123-4

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับภาษาลาวในประเทศลาวพบว่าภาษาลาวกลุ่มที่มีจำนวน 5 หน่วยเสียงมีลักษณะคล้ายกับภาษาลาวแขวงอัตตะปือ กลุ่มที่มี 6 หน่วยมีลักษณะเสียงคล้ายกับภาษาลาวแขวงจำปาสัก และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียงเป็นกลุ่มที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

TITLE Tone Systems and The Grouping of Lao Languages in Area of Cambodia-Laos Border
AUTHOR Mr. Eng Sopheap
ADVISOR Assist. Prof. Dr. Thananan Trongdee
DEGREE M.A. **MAJOR** Thai
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2017

ABSTRACT

Lao languages in the area of Cambodia-Laos border have not been investigated by any linguist. The objective of this study is to analyze the tone systems of Lao languages in this area, in order to classify them and draw up Lao linguistic map. The data were collected from Lao speakers of 12 villages in 3 provinces: Stung Treng, Ratanakiri and Preah Vihear. The tone checklist devised by Gedney (1972) was employed for the investigation and auditory judgements were confirmed by using Praat program. There are 3 sub-grouping criteria: criteria of proto-tone split, criteria of tone number and criteria of tone merger and tone split. The results of investigation are as the following:

According to the criteria of proto–tone split, Lao in this area are classified into 1 group i.e. 3 - ways partition. By criteria of tone number, they are classified into 3 sub-groups i.e. 5, 6 and 7 tones. By criteria of tone merger and tone split, they are classified into 3 patterns i.e. A1-234, B1234 (5 tones); A1-23-4, B1234 (6 tones) and A1-23-4, B123-4 (7 tones)

Compared with the tone systems of Lao languages in Laos, it can be assumed that 5 tones group is migrated from Attapeu province (Laos PDR.), 6 tones group is migrated from Champasak province (Laos PDR.) and 7 tones group is the large group in this area.

Mahasarakham University

สารบัญ

บทที่ **หน้า**

1 บทนำ 1
ภูมิหลัง 1
ความมุ่งหมายของการวิจัย 2
ความสำคัญของการวิจัย 2
ขอบเขตของการวิจัย 2
ข้อตกลงเบื้องต้น 5
กรอบแนวคิดในการวิจัย 6
เครื่องมือในการวิจัย 8
วิธีดำเนินการวิจัย 8
นิยามศัพท์เฉพาะ 11

2 ทบทวนวรรณกรรม 12
พื้นที่ที่มีผู้พูดภาษาลาวในชายแดนกัมพูชา-ลาว 12
หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของลาวในกัมพูชา 14
การวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ 16
พัฒนาการระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยกรุงเทพ 23
วิธีสร้างเครื่องมือวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ 33
การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม 38
ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในประเทศลาวและไทย 39

3 ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 59
ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดสตึงแตรง 59
ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดรัตนคีรี 74
ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร 80

Mahasarakham University

บทที่ **หน้า**

4 การจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 85
การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม 85
การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 91
การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ 100

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 103
สรุปผล 103
อภิปรายผล 104
ข้อเสนอแนะ 108

บรรณานุกรม 109

ภาคผนวก 113
ภาคผนวก ก รายการคำแสดงเสียงวรรณยุกต์ 114
ภาคผนวก ข ตัวอย่างการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Praat 117
ภาคผนวก ค ภาพผู้ให้ข้อมูลภาษาลาว 119

ประวัติย่อของผู้วิจัย 125

Mahasarakham University

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 ชื่อผู้บอกภาษาและจุดเก็บข้อมูลทั้ง 12 จุด 3
2 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนี่ย์ 5
3 การแยกออกจากภาษาดั้งเดิมเดียวกันของภาษาถิ่นต่างๆ 6
4 กลุ่มย่อยของภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของเชมเบอร์เลน 7
5 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษาลาวในพื้นทีชายแดนกัมพูชา-ลาว 9
6 แผนที่บริเวณชายแดนกัมพูชา-ลาวที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ 13
7 ลักษณะของ Pitch ในโปรแกรม Praat 22
8 เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพยางค์ 24
9 ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิม 25
10 ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลูกหลังการแยกเสียง 26
11 ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาหลงโจวในแง่ของวิวัฒนาการจาก
ระบบเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม 27
12 การแยกเสียงวรรณยุกต์ด้วยอิทธิพลของอิทธิพลของสัทลักษณะกลุ่มลม 28
13 การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1 และแบบที่ 2 รวมกัน 29
14 การรวมหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ 29
15 เสียงพยัญชนะเดี่ยวที่ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นในภาษาไทดั้งเดิม 30
16 เสียงพยัญชนะดั้งเดิม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่มีผลกับ
ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพ 31
17 เสียงพยัญชนะดั้งเดิมกับอักษรสามหมู่ 32
18 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ 34
19 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนี่ย์ 35
20 ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์และการเรียงอันดับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 37
21 ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน 38
22 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง 39
23 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง 39
24 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 1 40
25 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 2 41

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

26 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 3 41
27 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 4 41
28 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 5 42
29 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 6 42
30 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 7 43
31 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 8 43
32 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 9 44
33 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 10 44
34 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 1 45
35 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 2 45
36 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 3 46
37 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 4 46
38 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 5 46
39 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 6 47
40 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 7 47
41 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 8 47
42 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 9 48
43 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 10 48
44 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 11 48
45 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 1 49
46 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 2 50
47 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 3 50
48 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 4 50
49 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 5 51
50 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 6 51
51 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 7 52
52 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 8 52
53 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 9 53
54 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 10 53

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

55 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 11 54
56 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 12 54
57 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 13 54
58 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 14 55
59 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 15 55
60 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 16 55
61 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 17 56
62 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว 57
63 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว 57
64 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรือไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง 59
65 เสียงวรรณยุกต์ บ้านอันลงสวาย ตำบลพระรำกิล อำเภอถาราบริวัด
จังหวัดสตึงแตรง 61
66 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรกระสัง ตำบลแซรกระสัง อำเภอเสียมโบก
จังหวัดสตึงแตรง 63
67 เสียงวรรณยุกต์ บ้านฌซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง 66
68 เสียงวรรณยุกต์ บ้านพลุก ตำบลพลุก อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง 68
69 เสียงวรรณยุกต์ บ้านบ้านม่วง ตำบลเซกง อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง 70
70 เสียงวรรณยุกต์ บ้านผาบัง ตำบลถมอแก้ว อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง 72
71 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงจาม ตำบลปากาลัน อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี 74
72 เสียงวรรณยุกต์ บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี 76
73 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรปอกโตจ ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม จังหวัดรัตนคีรี 78
74 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงสังแก ตำบลกำปงสรอเลามวย อำเภอแชบ
จังหวัดพระวิหาร 80
75 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงไจร ตำบลกำปงสรอเลาปี อำเภอแชบ
จังหวัดพระวิหาร 82
76 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง 85
77 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง 86
78 แผนภูมิแสดงกลุ่มภาษาลาวจากเกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม 87
79 แผนที่แสดงจุดที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง 88

Mahasarakham University

ภาพประกอบ **หน้า**

80 รูปแบบการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทางของภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 90
81 แผนที่แสดงจุดการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ 91
82 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านกำปงสังแก 92
83 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านผ้าบัง 92
84 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านกำปงจาม 93
85 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้าน.กำปงไจร 94
86 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านอันลงสวาย 94
87 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านบ้านม่วง 95
88 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านแซรกระสัง 96
89 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านแซรโพธิ์ 97
90 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านแซรปอกโตจ 97
91 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านลมพัด 98
92 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านเซซาน 99
93 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านพลุก 99
94 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง 100
95 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง 101
96 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง 101
97 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 102
98 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวแขวงอัตตะปือกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 106
99 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวแขวงจำปาสักกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 106
100 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวจังหวัดร้อยเอ็ดกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 106
101 แผนที่แสดงการอพยพโยกย้ายถิ่นของคนเขมรซื้อสายลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว 107

Mahasarakham University

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มีผู้กล่าวถึงกลุ่มคนเขมรเชื้อสายลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว อยู่บ้าง ได้แก่ Kev & Ly (2009: 636) ได้กล่าวว่า มีกลุ่มคนเขมรเชื้อสายลาวอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรง และจังหวัดรัตนคีรี พวกเขาใช้ภาษาลาวสำหรับสื่อสารกับคนในหมู่บ้านด้วยกัน และกับคนลาวในประเทศลาว คนจำนวนหนึ่งพูดภาษาเขมรได้ด้วย แต่พวกเขานิยมใช้ภาษาลาวในหมู่บ้านมากกว่าภาษาเขมร เพราะเป็นภาษาแม่ จึงสื่อสารกันโดยใช้ภาษาลาวง่ายกว่าใช้ภาษาเขมร Gale (2009: 615) ได้กล่าวถึงประวัติของคนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดสตึงแตรงว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1899 อาณาจักรจำปาสัก ซึ่งเป็นประเทศราชของสยาม มีอำนาจปกครองเมืองสตึงแตรง เสียมปาง และอัตตะปือ พอมาถึงปี ค.ศ. 1904 อัครเทศาภิบาลของอินโดจีนได้ตัดเมืองสตึงแตรงให้ตกเป็นของกัมพูชา และเมืองเสียมปาง ซึ่งอยู่ใต้การปกครองของจังหวัดขงของจำปาสัก ก็ให้มาอยู่ใต้การปกครองของเมืองสตึงแตรงด้วย

ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2557 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลเบื้องต้นกับอาจารย์และนิสิตรุ่นน้องไปที่พื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ซึ่งมี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสตึงแตรง จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดพระวิหาร เพื่อค้นหาหมู่บ้านที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ ตอนนั้นผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากชาวบ้านมาว่า ในจังหวัดสตึงแตรงมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ครบ 5 อำเภอ คือ อำเภอเสียมปาง อำเภอเสียมโบก อำเภอเซซาน อำเภอถาลาบริวัติ และอำเภอเมืองสตึงแตรง ส่วนจังหวัดรัตนคีรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ 3 อำเภอ คือ อำเภอเวินไซ อำเภอโกนมุม และอำเภอลมพัด และในจังหวัดพระวิหารมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ 1 อำเภอ คือ อำเภอแชบ ขณะที่ผู้วิจัยศึกษาในภาคสนามอยู่นั้น ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า ภาษาลาวใน 3 จังหวัดดังกล่าวมานี้ ออกเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวแตกต่างกัน

การจัดกลุ่มย่อยของตระกูลภาษานั้น นักภาษาศาสตร์จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำร่วมเชื้อสาย เมื่อภาษาสองภาษา มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำร่วมเชื้อสายเป็นไปในลักษณะเดียวกันก็จะจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน และภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ต่างไปก็จะจัดไว้ในกลุ่มอื่น เป็นการใช้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของลักษณะทางภาษาเป็นเกณฑ์ในการรวมหรือแยกภาษาออกเป็นกลุ่มๆ ในกรณีของภาษาตระกูลไทนั้น Gedney (1972) ได้กล่าวว่า “สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สุดสำหรับใช้เป็นเกณฑ์แบ่งเขตภาษาถิ่นตระกูลไทก็คือ ระบบวรรณยุกต์ ขณะที่เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งอาจถือว่าข้ามเขตแดนของภาษาถิ่นหนึ่งไปแล้วถ้าพบว่าจำนวนเสียงวรรณยุกต์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงตามเดิม หรือพบว่าหน่วยคำกลุ่มที่มีวรรณยุกต์เดียวกันในภาษาถิ่นที่ศึกษามาแล้ว มีวรรณยุกต์ต่างกัน

Mahasarakham University

เป็น 2 เสียง หรือมากกว่านั้นหรือในทางตรงกันข้ามความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์กลับหายไป โดยที่หน่วยคำพวกที่มีวรรณยุกต์ต่างกันกลับมีวรรณยุกต์เหมือนกัน เมื่อพิจารณาลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงวรรณยุกต์ วรรณยุกต์ในแต่ละภาษาถิ่นจะต่างกันในระดับความสูง ต่ำของระดับเสียง (ระดับสูง กลาง ต่ำ หรือลักษณะประสม เช่น ขึ้น-ตก)”

ผู้วิจัยได้ค้นหาเอกสาร และงานวิจัยที่ศึกษาภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว พบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวดังกล่าวโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่มย่อย

การศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวครั้งนี้จะทำให้เข้าใจประวัติการโยกย้ายถิ่นของผู้คนเหล่านี้ได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว
2. เพื่อจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวโดยใช้ระบบวรรณยุกต์

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว โดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์มีความสำคัญ ดังนี้คือ

1. ทำให้ทราบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว
2. ทำให้สามารถจัดกลุ่มถิ่นย่อยของภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว
3. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นเครื่องบ่งชี้นัยทางประวัติศาสตร์ของคนเขมรเชื้อสายลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ได้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว โดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่เก็บข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ซึ่งครอบคลุมในพื้นที่จังหวัดสตึงแตรง จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดพระวิหารของราชอาณาจักรกัมพูชา

Mahasarakham University

1.2 คัดเลือกหมู่บ้านเก่าแก่และประชากรส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นนั้น ไม่มีผู้อพยพมาจากที่อื่นมากนัก

1.3 เลือก 1 หมู่บ้านเป็นตัวแทนของตำบลในอำเภอที่มีผู้พูดภาษาลาวอยู่

1.4 หมู่บ้านที่เลือกต้องมีสำเนียงภาษาลาวต่างกัน และอยู่ห่างจากหมู่บ้านอื่นที่เป็นตัวแทนอีกตำบลหนึ่ง ประมาณ 10 กิโลเมตรขึ้นไป

1.5 ผู้วิจัยได้กำหนดจุดเก็บข้อมูลซึ่งเป็นหมู่บ้านตัวแทนทั้งหมด 12 จุด จากหมู่บ้านทั้งหมด 31 หมู่บ้านที่ครอบคลุมพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว (ดูภาพประกอบ 6) เนื่องจากบางหมู่บ้านอยู่ติดกันและมีสำเนียงเหมือนกัน มีดังต่อไปนี้

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ผู้บอกภาษา
สตึงแตรง	เมือง	แซรรึไช	แซรโพธิ์	นางตี มัน
	ถาราบริวัด	พระรำกิล	อันลงสวาย	นายคง แดง
	เสียมโบก	แซรกระสัง	แซรกระสัง	นางมาน สำทาน
	เซซาน	เซซาน	เซซาน	นางมอน ปอน
	-	พลุก	พลุก	นางสุพา พัน
	เสียมปาง	เซกง	บ้านม่วง	นางใบ คำมวน
	-	ถมอแก้ว	ผาบัง	นางกม สีพัน
รัตนคีรี	เวินไช	ปักกาลัน	กำปงจาม	นางมืน ลัน
	ลมพัด	ชัยอุดม	ลมพัด	นางพวง สุขสุนนี
	โกนมุม	สิริมงคล	แซรปอกโตจ	นางจัน เฟือน
พระวิหาร	แชบ	กำปงสรอเลามวย	กำปงสังแก	นางพร สุน
	-	กำปงสรอเลาปี	กำปงไจร	นางพร ไข

ภาพประกอบ 1 ชื่อผู้บอกภาษาและจุดเก็บข้อมูลทั้ง 12 จุด

2. ขอบเขตด้านผู้บอกภาษา ผู้บอกภาษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

2.1 ใช้ภาษาลาวในการสื่อสารติดต่อกับคนในครอบครัวและในหมู่บ้าน

2.2 ภูมิลำเนา ผู้บอกภาษาควรเป็นคนที่เกิดในหมู่บ้านนั้น ไม่เคยอพยพโยกย้ายไปที่อื่น บิดา-มารดารวมทั้งคู่สมรส ควรเป็นคนที่เกิดและเติบโตในหมู่บ้านเดียวกัน

Mahasarakham University

2.3 อายุ ผู้บอกภาษาควรมีอายุระหว่าง 40-70 ปี คนในวัยนี้เหมาะสมจะเป็นผู้บอกภาษาในการศึกษาภาษาไทเชิงเปรียบเทียบมากที่สุดเพราะออกจากโรงเรียนนานแล้ว อิทธิพลของภาษามาตรฐานที่มีต่อภาษาแม่ของคนวัยนี้จึงควรมีน้อย

2.4 เพศ ผู้บอกภาษาควรเป็นเพศหญิงเพราะเพศหญิงจะรักษาลักษณะทางภาษาของท้องถิ่นไว้มากกว่าผู้ชายด้วยเหตุที่ผู้หญิงมักจะไม่ได้เดินทางบ่อยเหมือนผู้ชาย จึงได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นอื่นน้อย ข้อดีอีกประการหนึ่งคือทำให้สะดวกในการคัดเลือกผู้บอกภาษาในกรณีที่เก็บข้อมูลตามหมู่บ้านเพราะผู้หญิงมักจะอยู่กับบ้าน ไม่ออกไปทำงานนอกบ้านเหมือนผู้ชาย

2.5 การศึกษา ผู้ที่เหมาะสมจะเป็นผู้บอกภาษา ควรได้รับการศึกษาไม่เกินเกรด 9 (เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของประเทศไทย) เพราะคนเหล่านี้มีโอกาสฟังและพูดภาษามาตรฐานไม่มากนัก แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยจะเป็นผู้ที่ไม่เหมาะสมเพราะอาจมีปัญหาในการตอบคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้

2.6 อาชีพ ผู้บอกภาษาควรประกอบอาชีพที่ไม่ทำให้ต้องมีการเดินทางหรือมีการติดต่อกับคนที่พูดภาษาถิ่นอื่นมากนักอาชีพที่ควรเลือก ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน

2.7 อวัยวะในการออกเสียง ผู้บอกภาษาต้องมีอวัยวะในการเปล่งเสียงครบสมบูรณ์ เช่น มีฟันหน้าครบ ไม่มีเสียงแหบแห้ง เสียงดังฟังชัด

2.8 ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ผู้บอกภาษาควรเป็นผู้ที่ยินดีในการให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพราะการเก็บข้อมูลจะจำกัดเวลาไม่ได้ หากเลือกผู้ที่ไม่ยินดีให้ความร่วมมือการเก็บข้อมูลจะดำเนินไปด้วยความยากลำบากมาก

2.9 ผู้บอกภาษาควรมีเชาว์ปัญญาพอสมควรและสามารถตอบคำถามได้อย่างคล่องแคล่ว เพื่อจะได้ประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูลและเป็นผู้เข้าใจภาษาเขมร สามารถใช้ภาษาเขมรสื่อความหมายหรืออธิบายคำบ้างคำได้

3. ขอบเขตด้านข้อมูลวิจัย

ในเรื่องขอบเขตด้านข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยจะใช้รายการคำศัพท์ที่ใช้เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่นตระกูลไท 60 คำตามวิธีของเก็ดนี่ย์ (Gedney, 1972) ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนคำศัพท์ให้เหมาะสม ดังนี้

Mahasarakham University

A	B	C	DL	DS
1.หู 2.ขา 3.หัว	13.ไข่ 14.ไผ่ 15.เข่า	25.ข้าว 26.เสื้อ 27.ห้า	37.ขาด 38.เหงือก 39.หาบ	49.หมัด 50.สุก 51.ผัก
4.ปี 5.ตา 6.กิน	16.ป่า 17.ไก่ 18.แก่	28.ป้า 29.กล้า 30.ต้ม	40.ปอด 41.ปีก 42.ตอก	52.กบ 53.ตับ 54.เจ็บ
7.บิน 8.แดง 9.ดาว	19.บ่า 20.บ่าว 21.ด่าง	31.บ้า 32.บ้าน 33.อ้า	43.แดด 44.อาบ 45.ดอก	55.เบ็ด 56.ดิบ 57.อก
10.มือ 11.ควาย 12.นา	22.พ่อ 23.แม่ 24.ไร่	34.น้ำ 35.น้อง 36.ม้า	46.มืด 47.ลูก 48.เลือด	58.นก 59.มด 60.ลัก

ภาพประกอบ 2 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนี่ย์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยเรื่องระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยถือว่าผู้บอกภาษาหลักในแต่ละหมู่บ้าน คือ ตัวแทนของผู้พูดภาษาลาวในหมู่บ้านนั้น ๆ
2. ข้อมูลรายการคำศัพท์ 3 คำในแต่ละช่องในกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ผู้วิจัยจะเลือกเพียง 1 ตัวอย่างที่มีเสียงชัดที่สุดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรายการคำศัพท์ในช่องอื่น ๆ ตัวอย่างในช่อง A1 ผู้วิจัยเลือกคำ hu: ‘หู’ มาวิเคราะห์
3. ผู้วิจัยจะถ่ายเสียงชื่อของผู้บอกภาษา หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอตามอักขรวิธีไทยซึ่งมีลักษณะคล้ายกับอักขรวิธีของภาษาเขมร เพื่อจะได้ความหมายตรงกัน เช่น ชื่อของหมู่บ้านแซรโพธิ์ (นาโพธิ์) ស្រែពោធិ៍

Mahasarakham University

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบความคิดของการวิจัยในครั้งนี้มี 2 อย่างคือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแยกออกจากกันของภาษาดั้งเดิม และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มย่อยภาษาลูก

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแยกออกจากกันของภาษาดั้งเดิม

ผู้คนสองกลุ่มที่เคยพูดภาษาถิ่นเดียวกัน เมื่อแยกออกจากกันไปได้ไม่นาน ลักษณะทางภาษาย่อมจะคงความเหมือนได้มากกว่า กลุ่มที่แยกตัวออกไปนานแล้ว กล่าวในทางกลับกันก็คือ ผู้คนสองกลุ่มที่เคยพูดภาษาถิ่นเดียวกัน เมื่อแยกออกจากกันยิ่งนานมาก ลักษณะทางภาษายิ่งต่างกันมาก

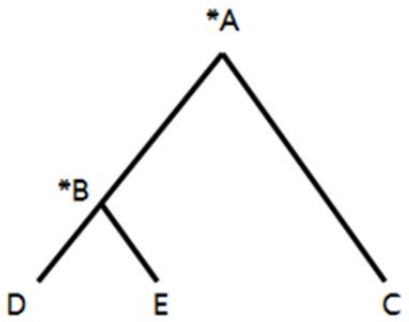

ภาพประกอบ 3 การแยกออกจากภาษาดั้งเดิมเดียวกันของภาษาถิ่นต่างๆ

จากภาพประกอบข้างบน ภาษา D E และ C คือภาษาถิ่นที่มีผู้พูดอยู่ในปัจจุบันโดยที่ผู้พูดภาษาเหล่านี้มีบรรพชนที่เคยอยู่ร่วมกันและเคยพูดภาษาเดียวกันคือภาษาดั้งเดิม *A ต่อมาบรรพชนที่เคยอยู่ร่วมกันได้อพยพแยกย้ายออกไปเป็นสองสายคือ *B และ C และมีการเปลี่ยนแปลงของภาษาทำให้ภาษาถิ่นทั้งสองต่างกัน ในสาย *B นั้นบรรพชนได้แยกย้ายออกไปอีกเป็นภาษาถิ่น D และ E และภาษาถิ่นย่อยทั้งสองมีความแตกต่างกัน ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าภาษาถิ่นที่เพิ่งแยกกันไปไม่นานย่อมมีความคล้ายคลึงมากกว่าภาษาที่แยกออกไปนานแล้ว ดังนั้นภาษาถิ่น D และถิ่น E ย่อมมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าภาษาถิ่น C (พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี, 2541: 24-25)

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกับจัดกลุ่มย่อยภาษาลูก

ในการจัดกลุ่มย่อยภาษาลูก ธนานันท์ ตรงดี (2557) ไม่เพียงแต่พิจารณาว่าลักษณะใดเป็นลักษณะร่วมของภาษาลูกเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาด้วยว่าลักษณะร่วมดังกล่าวเป็นนวัตกรรมร่วม (shared innovation) หรือไม่ แคมพ์เบลล์ (Campbell, 2013: 170) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมร่วมว่า หมายถึง ผลของการเปลี่ยนแปลงในภาษาลูกภาษาหนึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง ระบบคำ หรือวากยสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงนี้ได้สืบทอดไปยังภาษาลูก ๆ ของภาษานั้นด้วย

Mahasarakham University

ตัวอย่างเช่น การจัดกลุ่มย่อยของภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของแชมเบอร์เลน (Chamberlain, 1975) เฉพาะกลุ่ม PH ในภาพประกอบ 4

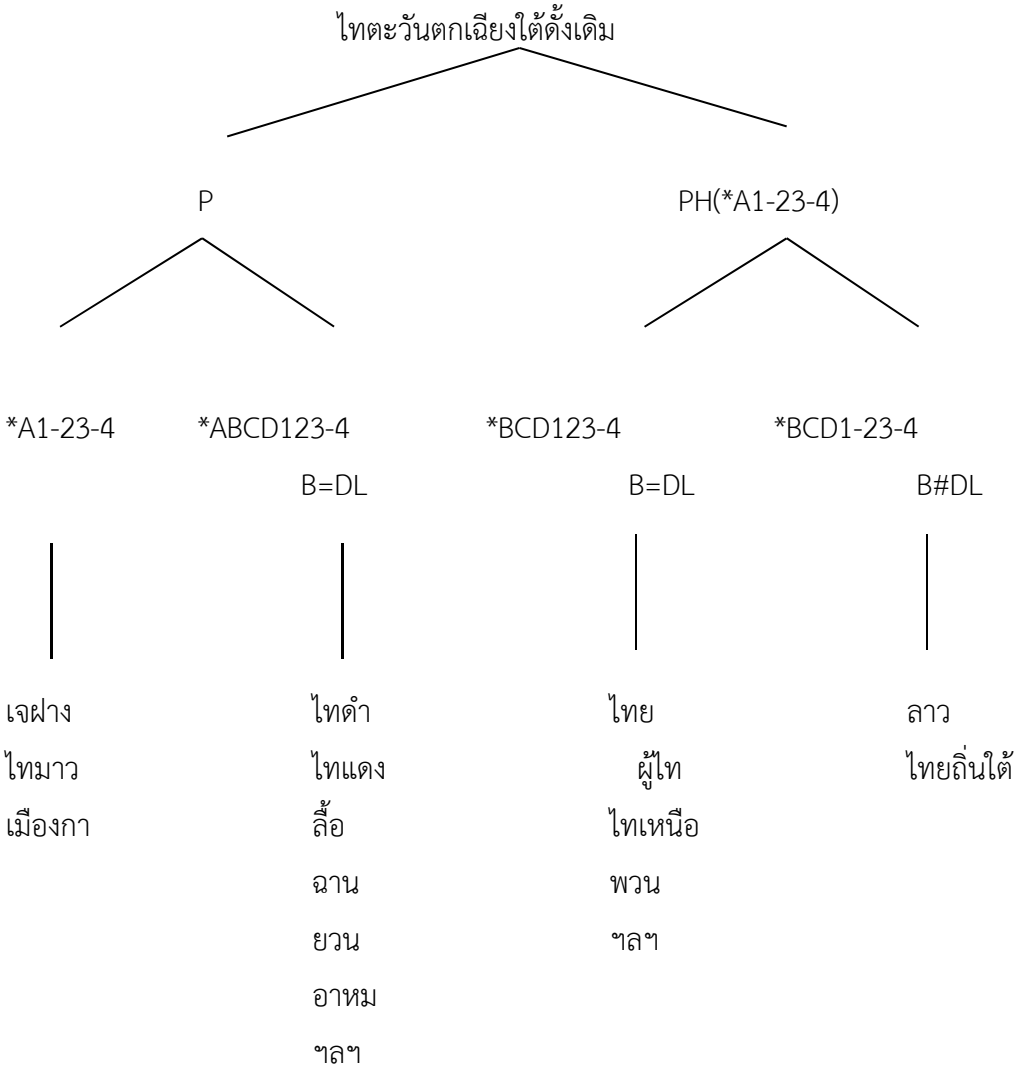

ภาพประกอบ 4 กลุ่มย่อยของภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ของเชมเบอร์เลน

กลุ่มย่อย PH หมายถึงภาษาลูกที่พยัญชนะดั้งเดิม *b, *d, *g > ph, th, kh ส่วนกลุ่ม P หมายถึง ภาษลูกที่พยัญชนะดั้งเดิม *b, *d, *g > p, t, k (เครื่องหมาย > หมายถึงการเปลี่ยนแปลงมาเป็น) และเชมเบอร์เลนได้ใช้การเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์ดั้งเดิมมาเป็นเกณฑ์ย่อยในการจัดกลุ่มด้วย จะเห็นว่าภาษาลาวและภาษาไทยถิ่นใต้มีลักษณะสืบทอดจากภาษาแม่คือ BCD1-23-4 และ B#DL ภาษาแม่มีลักษณะสืบทอดจากภาษาแม่ของแม่อีกชั้นหนึ่ง คือ PH และ A1-23-4 ลักษณะสืบทอด

Mahasarakham University

BCD1-23-4 และ D#DL นั้นแตกต่างจากนวัตกรรมร่วมของกลุ่มย่อยภาษาไทย ภาษาผู้ไท ภาษาไทเหนือ และภาษาพวนที่มีนวัตกรรมร่วมคือ BCD123-4 และ B=DL

นอกจากลักษณะที่เป็นนวัตกรรมร่วมแล้ว ธนานันท์ ตรงดียังได้กล่าวถึงลักษณะที่คงไว้ร่วมกัน (shared retention) และนวัตกรรมคู่ขนาน (parallel innovation) แต่ลักษณะของสองประการนี้ ไม่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์จัดกลุ่มย่อยได้ ตัวอย่างลักษณะที่คงไว้ร่วมกันระหว่างกลุ่มภาษาไทยกับกลุ่มภาษาลาว คือ PH และ A1-23-4 ส่วนนวัตกรรมคู่ขนานนั้นเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในภาษาต่างกลุ่มกันแต่มีลักษณะมาเหมือนกัน เนื่องจากเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย พบได้ในภาษาหลายกลุ่ม เช่น การเปลี่ยนแปลงสระดั้งเดิม *ɯa (สระเอือ) มาเป็นเสียง [ia] (สระเอีย) เช่น ในคำว่า *เสือ* ออกเสียงเป็น *เสีย* ในภาษาแง้วบางพื้นที่ ภาษาลาวครั่งบางพื้นที่ ภาษาอุบลราชธานี ภาษามหาสารคาม ฯลฯ และปรากฏในภาษาญ้ออำเภอท่าอุเทน และญ้ออำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมด้วยทั้ง ๆ ที่เป็นภาษาที่อยู่ต่างกลุ่มกัน เป็นต้น

เครื่องมือในการวิจัย

1. รายการคำศัพท์ที่ใช้เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่นตระกูลไท 60 คำตามวิธีของเก็ดนี่ย์ (ดูภาพประกอบ 19)
2. เครื่องมือบันทึกเสียงชนิดโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Samsung Galaxy S4 TG-19500
3. โปรแกรม Adobe Audition 1.5 สำหรับตัดเสียง
4. โปรแกรม Praat จาก http://www.fon.hum.uva.nl/praat/ สำหรับแสดงกราฟคลื่นเสียง
5. เครื่องคอมพิวเตอร์ยี่ห้อ Acer 500 DB HDD

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพชา-ลาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการรวมร่วมข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ
   1.1 การรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย
      1.1.1 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของลาวในกัมพูชา
      1.1.2 การวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์
      1.1.3 ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในประเทศลาวและไทย
      1.1.4 วิธีจัดกลุ่มทางภาษา

Mahasarakham University

1.2 การรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยไปจังหวัดสตึงแตรง รัตนคีรี และพระวิหารเพื่อสำรวจแหล่งที่ใช้ภาษาลาวโดยใช้การสอบถามชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระและสรรพากร

1.2.2 ผู้วิจัยได้พยายามเลือกจุดเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมพื้นที่ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ให้มากที่สุด และพยายามเลือกพื้นที่ที่พูดสำเนียงต่างกันโดยอาศัยการสอบถามจากชาวบ้านว่ามีหมู่บ้านใดบ้างที่พูดสำเนียงแปลกหรือที่ใช้สำเนียงต่างกันไปจากหมู่บ้านของตน

1.2.3 ผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านที่ครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัดที่ติดชายแดนกัมพูชา-ลาว ได้แก่ จังหวัดสตึงแตรง จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดพระวิหาร สรุปมี 12 จุด ดังแสดงในแผนที่ดังภาพประกอบ 5

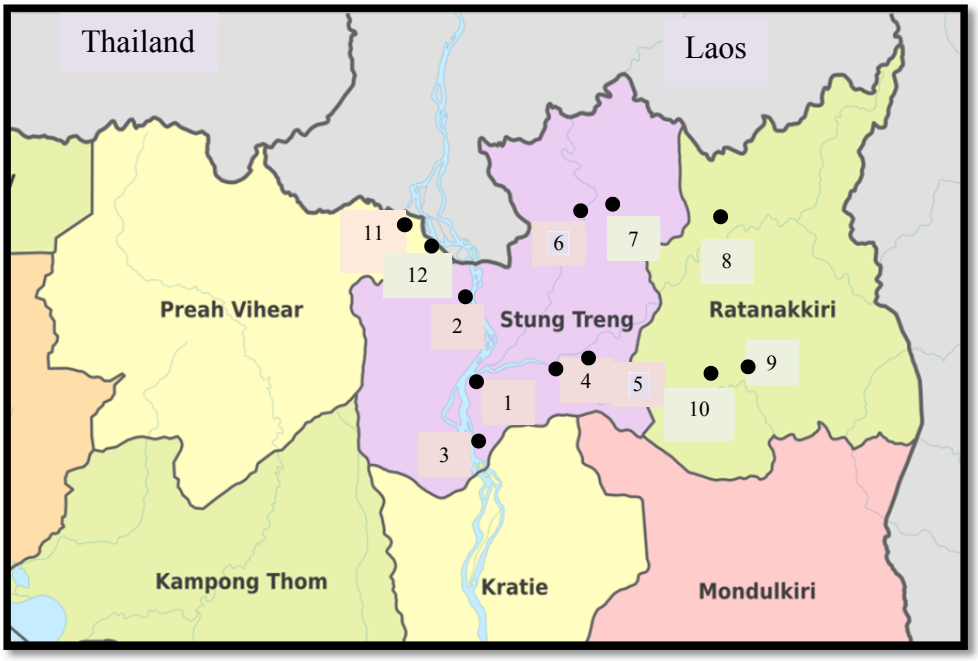

1 บ้านแซรโพธิ์	5 บ้านพลุก	9 บ้านลมพัด
2 บ้านอันลงสวาย	6 บ้านบ้านม่วง	10 บ้านแซรปอกโตจ
3 บ้านแซรกระสัง	7 บ้านผาบัง	11บ้านกำปงสังแก
4 บ้านเซซาน	8 บ้านกำปงจาม	12 บ้านกำปงไจร

- บริเวณที่พูดภาษาลาว

ภาพประกอบ 5 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษาลาวในพื้นทีชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

1.2.4 เลือกผู้บอกภาษา ผู้วิจัยได้อาศัยหลักเกณฑ์และปรับปรุงจาก เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) เกี่ยวกับคุณสมบัติผู้บอกภาษาดังนี้

1.2.4.1 เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในถิ่นนั้น ตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย เรื่อยมาจนถึงตัวผู้บอกภาษา

1.2.4.2 เป็นผู้มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เพราะผู้บอกภาษาที่อยู่ในวัยนี้ยังคงใช้ภาษาลาวในชีวิตประจำวัน

1.2.4.3 เป็นผู้พูดภาษาถิ่นในชีวิตประจำวัน

1.2.4.4 เป็นผู้มีอวัยวะในการออกเสียงครบสมบูรณ์

1.2.4.5 เป็นคนฉลาดและมีไหวพริบ คล่องแคล่ว มีความอดทน

1.2.4.6 จบการศึกษาไม่เกินเกรด 9 (เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของประเทศไทย)

1.2.4.7 เป็นผู้เข้าใจภาษาเขมร และสามารถสื่อความหมายอธิบายคำบางคำได้

1.2.5 สร้างรายการคำศัพท์สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดแบบสอบถามสำหรับสำรวจเสียงวรรณยุกต์ของ เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) นำรายการคำศัพท์ที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษา เพื่อให้ออกเสียงภาษาถิ่นของตน คำละประมาณ 2-3 ครั้ง โดยใช้วิธีดั้งนี้

1.2.5.1 การให้รูปภาพแล้วถามว่านี้คืออะไร

1.2.5.2 การให้คำจำกัดความของคำแล้วถามว่าคำ ๆ นี้คืออะไร เช่น แม่ของพ่อเรียกว่าอะไร

1.2.5.3 ทำท่าทางประกอบ เช่น เอามือปัดเสื้อผ้าแล้วถามว่าทำอย่างนี้เรียาว่าอะไร

1.2.5.4 ใช้คำถามนำ เช่น ถ้าเอามีดกรีดแขนน้ำอะไรจะไหลออกมา

1.2.5.5 ผู้วิจัยพูดภาษาเขมร แล้วให้ผู้บอกภาษาพูดภาษาลาว เช่น “ตรอเจียก” ภาษาลาวว่าอะไร ผู้บอกภาษาจะตอบว่า “หู”

1.2.5.6 ฟังผู้บอกภาษาออกเสียงคำนั้น ๆ จนแน่ใจ ถ้ามีบางคำที่สงสัย ผู้วิจัยจะออกเสียงทวนซ้ำจนผู้บอกภาษารับว่าถูกต้องแล้วจึงบันทึกด้วยสัทอักษร

1.2.5.7 หลังจากบันทึกสัทอักษรลักษณะเสียงวรรณยุกต์แล้วให้ผู้บอกภาษาบอกรายการคำเพื่อบันทึกเสียงโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงชนิดโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Samsung Galaxy S4 TG-19500 สำหรับตรวจสอบข้อมูลต่อไป

1.2.5.8 บันทึกผู้บอกข้อมูลเกี่ยวกับผู้บอกภาษา เช่น ชื่อ อายุ อาชีพ ที่อยู่

Mahasarakham University

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว มีดังนี้

2.1 บันทึกเสียงวรรณยุกต์ของรายการคำศัพท์ที่ใช้สอบถามโดยใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้อ Samsung Galaxy S4 TG-19500

2.2 นำข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ที่บันทึกไว้ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ยี่ห้อ Acer 500 DB HDD

2.3 ใช้โปรแกรม Adobe Audition 1.5 ตัดเสียงภาษาลาวทุกคำที่ต้องวิเคราะห์

2.4 นำเสียงของคำภาษาแต่ละคำที่ตัดได้ลงโปรแกรม Praat (Praat Objects) เพื่อฟังเสียงของคำภาษาลาวแต่ละคำ และแสดงกราฟคลื่นเสียง

2.5 แสดงกราฟความถี่ และกราฟระดับของเสียงด้วยคำสั่ง View & Edit

2.6 วิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ในแต่ละพื้นที่ที่มีผู้พูดภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

2.7 จัดกลุ่มภาษาลาวโดยอาศัยระบบวรรณยุกต์ โดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และเกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์

2.8 ทำแผนที่ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

3. การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วรรณยุกต์ หมายถึง ระดับเสียงสูง-ต่ำ ในพยางค์ที่สามารถแยกความหมายของคำได้

2. การจัดกลุ่มภาษา หมายถึง การแบ่งกลุ่มภาษาโดยใช้ความเหมือนและความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางภาษา

3. ภาษาลาว หมายถึง ภาษาที่ผู้พูดเรียกตนเองหรือถูกผู้อื่นเรียกว่า “ลาว” เรียกชื่อภาษาว่า “ภาษาลาว” และมีระบบวรรณยุกต์ที่มีลักษณะเด่นของภาษาลาว

Mahasarakham University

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของลาวในกัมพูชา การวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ พัฒนาการระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยกรุงเทพ วิธีสร้างเครื่องมือวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม ตลอดจนระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในประเทศลาวและไทย เพื่อให้งานวิจัยมีลักษณะเป็นที่น่าเชื่อถือได้ ดังต่อไปนี้

พื้นที่ที่มีผู้พูดภาษาลาวในชายแดนกัมพูชา-ลาว

ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2557 ผู้วิจัยได้สำรวจพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ปรากฏว่าในจังหวัดสตึงแตรง จังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดพระวิหารมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ เมื่อสอบถามชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเหล่านั้นพบว่า ในจังหวัดสตึงแตรงมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ครบ 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสตึงแตรง มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านแซรโพธิ์ และบ้านวัดเลอ อำเภอถาลาบริวัติ มี 5 หมู่บ้านคือ บ้านเกาะละงอ บ้านอันลงสวาย บ้านกันดาล บ้านกรอม และบ้านกรอลาเพียส อำเภอเสียมโบก มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านแซรกระสัง และบ้านดำเร็ยพง อำเภอเซซาน มี 4 หมู่บ้านคือ บ้านสามขวย บ้านเซซาน บ้านกำพน และบ้านพลุก และอำเภอเสียมปาง มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านผาบัง และบ้านบ้านม่วง ส่วนจังหวัดรัตนคีรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ 3 อำเภอ คือ อำเภอเวินไซ มี 2 หมู่บ้านคือ บ้านบ้านฝัง และบ้านกำปงจาม อำเภอลมพัด มี 3 หมู่บ้านคือ บ้านแซรชูก บ้านสามขา และบ้านลมพัด และอำเภอโกนมุม มี 5 หมู่บ้านคือ บ้านภูมิเบ็ย บ้านภูมิปี บ้านภูมิมวย บ้านแซรปอกธม และบ้านแซรปอกโตจ และในจังหวัดพระวิหารมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่ 1 อำเภอ คือ อำเภอแชบ มี 6 หมู่บ้านคือ บ้านกำปงสามี บ้านกำปงพระอิน บ้านกำปงไจร บ้านกำปงโพธิ์ บ้านกำปงสรอรเลามวย และบ้านกำปงสังแก ดังแสดงในแผนที่ต่อไปนี้

Mahasarakham University

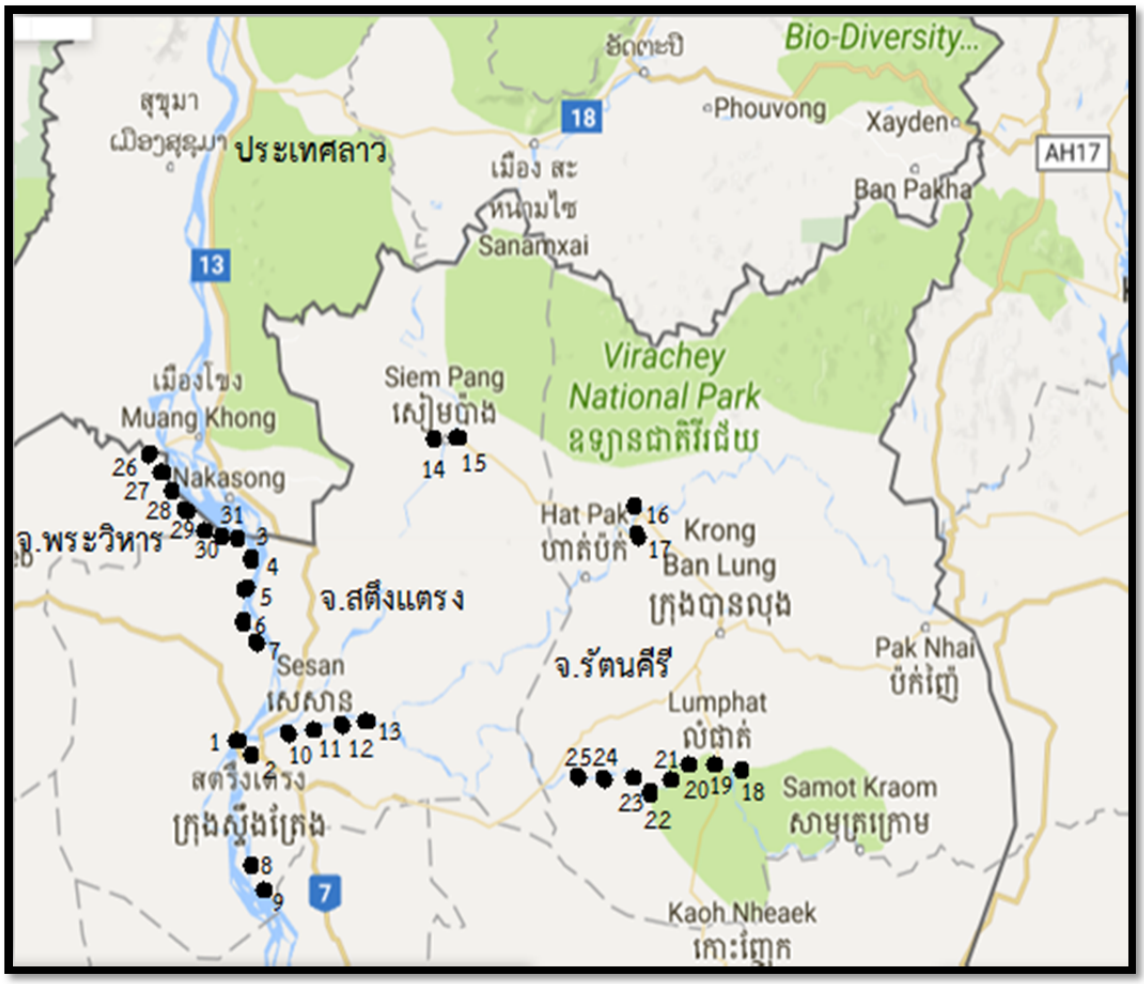

1 บ.แซรโพธิ์	2 บ.วัดเลอ	3 บ.เกาะละงอ	4 อันลงสวาย
5 บ.กันดาล	6 บ.กรอม	7 บ.กรอลาเพียส	8 บ.แซรกระสัง
9 บ.ดำเร็ยพง	10 สามขวย	11 บ.เซซาน	12 บ.กำพน
13 บ.พลุก	14 บ.บ้านม่วง	15 บ.ผาบัง	16 กำปงจาม
17 บ.บ้านฝัง	18 บ.ลมพัด	19 บ.สามขา	20 บ.แซรชูก
21 บ.แซรปอกโตจ	22 บ.แซรปอกธม	23 บ.ภูมิมวย	24 บ.ภูมิปี
25 บ.ภูมิเบ็ย	26 บ.กำปงสังแก	27 บ.กำปงสรอเลามวย	28 บ.กำปงโพธิ์
29 บ.กำปงไจร	30 บ.กำปงพระอิน	31 บ.กำปงสามี	

- บริเวณที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่

ภาพประกอบ 6 แผนที่บริเวณชายแดนกัมพูชา-ลาวที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอาศัยอยู่

Mahasarakham University

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของลาวในกัมพูชา

นอกจากการสำรวจพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ซึ่งผลปรากฏว่ามีคนเขมรเชื่อสายลาวอาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสามจังหวัดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้ค้นหาเอกสารเกี่ยวกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของลาวในกัมพูชา ซึ่งมีนักศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

Gale (2009: 612) กล่าวถึงประวัติพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวว่า บรรดาจังหวัดในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวปัจจุบัน และภาคใต้ของประเทศลาว (Bas Laos) ได้อยู่ในอิทธิพลต่างกันของการเปลี่ยนแปลง และการปกครองเป็นเวลาหลายศตวรรษ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดขึ้นเป็นถิ่นหนึ่ง โดยมีวัฒนธรรม และศาสนาเอกลักษณ์ อยู่ในระหว่างแนวชาวแดนกัมพูชา-ลาวปัจจุบันนี้

ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 6 ไม่มีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับถิ่นนี้ ต่อมาจึงมีหลักฐานศิลาจารึก ซึ่งแสดงให้เห็นประวัติของอาณาจักรต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศกัมพูชาปัจจุบัน อาณาจักรเจนละบก (ที่มาของการตั้งชื่อแบบนี้ยังไม่ชัดเจน) ถูกสร้างขึ้นโดยกษัตริย์ที่รับอิทธิพลจากอินเดีย ซึ่งได้มาตั้งเมืองหลวงตามแนวริมแม่น้ำโขงตอนกลาง อาณาจักรเจนละไม่มีพรมแดนแน่ชัด แต่ได้รวมดินแดนที่ราบสูงตอนล่าง ดินแดนตอนใต้ของประเทศลาวปัจจุบัน มีหลักฐานหลายอย่างในแถวจังหวัดสตึงแตรง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรที่ได้รับอิทธิพลอินเดียแห่งนี้

ในคริสต์ศตวรรษที่ 7 การผนวกกันระหว่างอาณาจักรเจนละบก กับอาณาจักรเจนละน้ำ (หรืออาณาจักรฟูนัน) ทำให้เกิดเป็นประเทศกัมพูชาซึ่งมีเมืองหลวงในสมโบรณ์ไพรคุกภาคเหนือของจังหวัดกำปงธมปัจจุบัน พื้นที่ภาคเหนือของประเทศกัมพูชา ถูกจัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญของชาวเขมร เนื่องจากเป็นพื้นที่กำเนิดของอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรืองจรดสมัยพระนคร

สมัยพระนคร เป็นระยะเวลาที่อาณาจักรเขมร มีอิทธิพลมากในการปกครองพื้นที่ทั้งหลายในประเทศลาวปัจจุบัน ศิลาจารึกได้มีข้อมูลเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับสมัยนี้ แต่อิทธิพลของเขมรคงจะมีมากในภาคใต้ของประเทศลาว (วัดภู) และได้ขยายถึงภาคเหนือของหลวงพระบาง หลักฐานของสมัยนั้น ยังหลงเหลือในพื้นที่นครหลวงเวียงจันทน์ ได้แก่ ปติมากรรมพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในหูช้างปราสาทและโดยเฉพาะมีศิลาจารึกซึ่งจารึกโดยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่ทรายฟอง (Say Fong ประมาณ 20 กิโลเมตรจากกรุงเวียงจันทน์) ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงถึงการก่อสร้างอโรคศาลาของพระองค์

จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 17 จึงมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งได้เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 14 โดยมีการสัมพันธ์ไมตรีของพระเจ้าฟ้างุ้ม (Fangum) กษัตริย์เมืองสวา (Muong Swa) (ต่อมาคือเมืองหลวงล้านช้าง) กับกษัตริยานีเขมรพระนามนางแก้วลดฟ้า (Keo lot fa) บุตรีของกษัตริย์ในเมืองพระนคร การผูกสัมพันธ์ไมตรีนี้ ไม่ใช้แค่เพียงได้อธิบายเรื่องประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านช้างซึ่งต่อมาได้ปกครองพื้นที่นี้ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 17

Mahasarakham University

เท่านั้น แต่ยังเป็นการเริ่มต้นให้มีการเปลี่ยนไปนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท ในหมู่ประชาชนลาวภาคเหนือ ซึ่งแต่ก่อนเคยปฏิเสธศาสนานี้ในทุกกรณี

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างสองอาณาจักรนี้ได้มาถึงความแตกแยก และพื้นที่ตอนใต้ของประเทศลาวได้กลายเป็นสมรภูมิฆ่าฟันกันเป็นเวลาสามศตวรรษ กองทัพของพระเจ้าชัยเชฐาธิราชได้เดินทางมานครวัดซึ่งเป็นพื้นที่ที่พระองค์ปราชัย แม้ว่าพระองค์ปราชัย สงครามครั้งนี้ได้ผลักคนกัมพูชาให้ลงมาตอนใต้ถึงน้ำตกโขน แล้วแม้ว่ามีการอพยพคนออกจากที่ราบแม่น้ำเซกงก็ตาม ก็คนลาวยังปกครองเมืองเชียงแตง (จังหวัดสตึงแตรงปัจจุบัน) อยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ปี ค.ศ. 1957 อิทธิพลของกรุงละแวกเสื่อมลง พระมหากษัตริย์ต้องอพยพไปอยู่ที่เมืองเชียงแตง ซึ่งตอนนั้นยังเป็นพื้นที่ใต้การปกครองของลาวอยู่

ส่วน Kev & Ly (2009: 636) กล่าวถึงลาวหลง (อยู่จังหวัดสตึงแตรง จังหวัดรัตนคีรี) ว่า คนเขมรเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรง และจังหวัดรัตนคีรี ส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชนของตนตามริมแม่น้ำต่างๆ ได้แก่ ริมแม่น้ำโขง แม่น้ำเซซาน แม่น้ำแซรปอก เป็นต้น โดยไม่อาศัยอยู่ปะปนกับคนในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น แม้ว่าทั้งสองจังหวัดนี้มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอาศัยอยู่มากมายก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่า ชาวเขมรเชื้อสายลาวไม่มีการสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น สังเกตได้ว่ามีงานแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์และการค้าขายกับคนเขมร และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ใกล้ชุมชนของตนด้วย ชาวเขมรเชื้อสายลาวไม่ชอบทำไร่เลื่อนลอย เหมือนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้ชุมชนของตน

คนเขมรเชื้อสายลาวได้อพยพออกจากริมแม่น้ำโขงมุ่งไปอาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำอื่นๆ ซึ่งอยู่ในจังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดอัตตะปือ (จังหวัดของลาว ซึ่งติดกับจังหวัดสตึงแตรงของประเทศกัมพูชาปัจจุบัน) แสดงให้เห็นว่า ชาวเขมรเชื้อสายลาวได้ลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 17 หรือในศริสต์ศตวรรษที่ 16

คนเขมรเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวถึงการอพยพของชาวลาวในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส มาอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงจนถึงปัจจุบันนี้ คนเฒ่าคนแก่ในบ้านสามควยจังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวถึงสาเหตุของการอพยพมาอยู่ในจังหวัดนี้ว่า ประเทศลาวในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส พวกฝรั่งเศสได้เกณฑ์ชาวลาวให้ไปเป็นทหาร ตอนนั้น คนลาวบางคนได้อพยพมาอาศัยอยู่กับญาติของพวกเขาที่จังหวัดสตึงแตรง การกล่าวอ้างนี้มีลักษณะตรงกันกับอาจารย์วัดเจดียารามในจังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวว่า “เจ้าบ่าวลาวมาแต่งกับเจ้าสาวเขมรในประเทศกัมพูชา ส่วนมากในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส คุณพ่อของข้อยมาจากจำปาสัก เพราะพวกฝรั่งเศสไล่จับท่านให้ทำเป็นทหาร”

สาเหตุที่มีคนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดรัตนคีรีปัจจุบัน เนื่องจากพวกเขาบางคนได้เดินทางออกจากจังหวัดสตึงแตรง ในระหว่างปี ค.ศ. 1930 (ตอนนั้นจังหวัดรัตนคีรียังเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสตึงแตรง) เพื่อหาที่ดินทำการเกษตรกรรม และบางคนมาจากประเทศลาว เพื่อหนีสงคราม

Mahasarakham University

คนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดสตึงแตรง โดยเฉพาะคนเขมรเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ได้มีการสื่อสารกับคนลาวมากกว่าชาวเขมรเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดรัตนคีรี การติดต่อกันนี้เกิดขึ้นเนื่องจากเรื่องการค้า การขายแรงงานการเกษตร การแต่งงาน และการไปมาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ชาวบ้านคนหนึ่งในจังหวัดรัตนคีรีได้กล่าวว่า “ชาวเขมรเชื้อสายลาวในหมู่บ้านนี้ บางคน มีเมียผมเป็นตัวอย่าง มีพี่น้องอยู่ปากเซ เคยมาทำมาหากินที่นี้ เลยตัดสินใจอยู่ที่นี้ ข้อย และชาวเขมรเชื้อสายลาวบางคน เคยไปถึงปากเซ ไม่ถึงลาวหรอก แต่เมียผมเคยไปถึงลาวในสมัยเจ้านเราดม สีหนุ แต่ทุกวันนี้ไม่ไปแล้ว เนื่องจากแก่แล้ว เดินทางยาก แล้วพี่น้องที่เคยมาเยี่ยมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988-89 ทุกวันนี้ไม่มีใครมาเยี่ยมแล้ว แต่ปัจจุบันก็มีชาวบ้านบางคนไปทำมาหากินที่ลาวด้วย”

จังหวัดสตึงแตรงถูกพวกอาณานิคมฝรั่งเศสกำหนดให้เป็นของกัมพูชาในปี ค.ศ. 1901 การแบ่งแยกดินแดนนี้ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นญาติกัน ได้กลายเป็นคนที่มีสัญชาติที่ต่างกัน คือเขมร และลาว แต่อย่างไรก็ตาม การสื่อสารกันยังมีอยู่ และพวกเขามักจะไปมาหากัน เช่น ในเวลามีสงคราม เป็นต้น โดยเฉพาะชาวบ้านเกาะละงอ ในจังหวัดสตึงแตรง ได้หนีพวกเขมรแดง ไปอยู่ลาวในปี ค.ศ. 1975 ส่วนใหญ่คนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดสตึงแตรงและจังหวัดรัตนคีรีได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตนกับคนลาวในจังหวัดจำปาสัก ปากเซ หรืออัตตะปือของส.ป.ป.ลาวเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดเหล่านี้ติดกับชายแดนกัมพูชา และพวกเขาก็เป็นญาติพี่น้องกันด้วย

การวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์

ในข้อนี้ผู้วิจัยจะอธิบายเกี่ยวกับการอธิบายเสียงวรรณยุกต์จากการฟัง และการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์โดยโปรแกรม Praat ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การอธิบายเสียงวรรณยุกต์จากการฟัง

การอธิบายเสียงวรรณยุกต์จากการฟังมีผู้เสนอไว้ดังนี้

กัลยา ติงศภัทิย์, ม.ร.ว. (2525: 121) ได้แบ่งประเภทของวรรณยุกต์ออกเป็น 2 ลักษณะ ตามลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ได้แก่ วรรณยุกต์ระดับและวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ การบอกระดับของจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของเสียงวรรณยุกต์ได้ นักสัทศาสตร์ทำการแบ่งพิสัยระหว่างระดับเสียงสูงสุดกับเสียงต่ำสุดของผู้พูดออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดให้ช่วงระหว่าง 5 ระดับนี้เท่ากันและถือว่าเป็นการแบ่งที่ละเอียดที่สุดที่หูจะได้ยินข้อแตกต่างของระดับเสียงจากจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของเสียงวรรณยุกต์ได้ ในการอธิบายถึงรูปของเสียงวรรณยุกต์นักสัทศาตร์จึงใช้ระดับทั้ง 5 นี้เป็นเกณฑ์และเรียกระดับเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งทำได้ 2 แบบ คือ

Mahasarakham University

แบบที่ 1 เรียกโดยใช้ตัวเลขตั้งแต่ 1 ถึง 5 โดยเริ่มจากระดับล่างสุดไปถึงระดับสูงสุด

แบบที่ 2 เรียกโดยใช้ชื่อต่อไปนี้คือ ต่ำ กลางค่อนข้างต่ำ กลาง กลางค่อนข้างสูง และสูง ดังนี้

ระดับเสียงหลัก 5 ระดับ	ตัวเลข	ชื่อ
_____	5	สูง
_____	4	กลางค่อนข้างสูง
_____	3	กลาง
_____	2	กลางค่อนข้างต่ำ
_____	1	ต่ำ

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงรูปของเสียงวรรณยุกต์ที่จำเป็นต้องใช้ในการแจกแจงเสียง ซึ่งรูปของเสียงวรรณยุกต์เหล่านี้พบจากการศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทถิ่นต่างๆ ทั้งสิ้น โดยมีวิธีแสดงสัทลักษณะด้วยกัน 4 วิธี คือ แสดงโดยใช้เส้นแสดงระดับเสียง แสดงโดยใช้อักษรวรรณยุกต์ แสดงโดยใช้ตัวเลขแสดงระดับเสียง และการบรรยายแบบละเอียด ดังนี้

1. ระดับ ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ตั้งแต่ต้นจนจบพยางค์ แสดงสัทลักษณะดังนี้

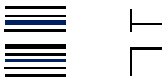

33 กลาง-ระดับ

55 สูง-ระดับ

2. ขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับสูงขึ้นจากจุดเริ่มต้น แสดงสัทลักษณะดังนี้

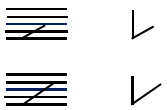

13 ต่ำ-ขึ้น

14 ต่ำ-ขึ้น

3. เลื่อนขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยจากจุดเริ่มต้น แสดงสัทลักษณะดังนี้

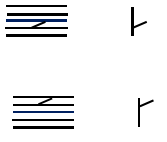

23 กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนขึ้น

45 กลางค่อนข้างสูง-เลื่อนขึ้น

Mahasarakham University

4. ระดับ-ขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ช่วงหนึ่ง แล้วสูงขึ้งในครึ่งหลังหรือในตอนท้ายของพยางค์ระดับเสียงอาจสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย หรือสูงขึ้นมากก็ได้ แสดงสัทลักษณะดังนี้

114 ต่ำ-ระดับ-ขึ้น
ต่ำ-ระดับ-ขึ้นตรงกลางของพยางค์
ถึงกลางค่อนข้างสูง

445 กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ขึ้น
กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ขึ้น
ตอนท้ายของพยางค์ถึงสูง

5. ขึ้น-ระดับ ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงสูงขึ้นจากจุดเริ่มต้นในตอนต้นของพยางค์แล้วระดับเสียงจะคงที่ไปจนจบพยางค์ แสดงสัทลักษณะดังนี้

455 กลางค่อนข้างสูง-ขึ้น-ระดับ
กลางค่อนข้างสูง-ขึ้นตอนต้นถึงสูง-ระดับ

6. เปลี่ยนระดับขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ช่วงหนึ่ง สูงขึ้น 1 ระดับ ในตอนกลางของพยางค์ แล้วมีระดับเสียงคงที่ไปจนจบพยางค์ แสดงสัทลักษณะดังนี้

3344 กลาง-เปลี่ยนระดับขึ้น

7. ตก ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงตกลงจากจุดเริ่มต้น แสดงสัทลักษณะดังนี้

53 สูง-ตก สูง-ตกถึงกลาง

41 กลางค่อนข้างสูง-ตก
กลางค่อนข้างสูง-ตกถึงต่อ

8. เลื่อนลง ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงลดลงจากจุดเริ่มต้นเพียงเล็กน้อย ระดับเสียงจะลดลงเพียงสองช่วงเท่านั้น แสดงสัทลักษณะดังนี้

54 สูง-เลื่อนลง

21 กลางค่อนข้างต่ำ-เลื่อนลง

Mahasarakham University

9. ระดับ-ตก ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ช่วงหนึ่ง และตกลงในครึ่งหลังหรือในตอนท้ายของพยางค์ ระดับเสียงอาจตกลงเพียงเล็กน้อยหรือตกลงมากก็ได้ แสดงสัทลักษณะดังนี้

441 กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ตก

กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ตกตรงกลางของพยางค์ถึงต่ำ

332 กลาง-ระดับ-ตก

กลาง-ระดับ-ตกตอนท้ายของพยางค์ถึงกลางค่อนข้างต่ำ

10. ตก-ระดับ ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงตกลงตอนต้นของพยางค์แล้วระดับเสียงจะคงที่ไปจนจบพยางค์ แสดงสัทลักษณะดังนี้

322 กลาง-ตก-ระดับ

กลางตกตอนต้น-ถึงกลางค่อนข้างต่ำระดับ

11. เปลี่ยนระดับ-ตก ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงคงที่ช่วงหนึ่ง ตกลง 1 ระดับในตอนกลางของพยางค์แล้วมีระดับเสียงคงที่ไปจนจบพยางค์ แสดงสัทลักษณะดังนี้

3322 กลาง-เปลี่ยนระดับตก

12. ขึ้น-ตก ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงสูงขึ้นในช่วงแรกแล้วกลับตกลง ระดับเสียงอาจสูงขึ้นหรือตกลงเพียงเล็กน้อยหรือมากก็ได้ และจุดเปลี่ยนทิศทางของระดับเสียงจะอยู่ตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนท้ายของพยางค์ก็ได้ แสดงสัทลักษณะดังนี้

351 กลาง-ขึ้น-ตก

กลาง-ขึ้นถึงสูง-ตกตรงกลางของพยางค์ถึงต่ำ

342 กลาง-ขึ้น-ตก

กลาง-ขึ้นถึงกลางค่อนข้างสูง-ตกลงตอนต้นของพยางค์ถึงกลางค่อนข้างต่ำ

243 กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-ตก

กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้นถึงกลางค่อนข้างสูง-ตกตอนท้ายของพยางค์ถึงกลาง

Mahasarakham University

13. ขึ้น-ระดับ-ตก ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงสูงขึ้นในช่วงแรก จากนั้นระดับเสียงคงที่ไปจนใกล้จะถึงท้ายพยางค์แล้วจึงตกลงเล็กน้อย แสดงสัทลักษณะดังนี้

4553 กลางค่อนข้างสูง-ขึ้น-ระดับ-ตก
กลางค่อนข้างสูง-ขึ้นตอนกลางของพยางค์ถึงสูง-ระดับ-ตกตอนท้ายของพยางค์ถึงกลางค่อนข้างสูง

14. ตก-ขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงตกลงในช่วงแรกแล้วกลับสูงขึ้น ระดับเสียงอาจตกลงหรือสูงขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือมากก็ได้ และจุดเปลี่ยนทิศทางของระดับเสียงจะอยู่ตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนท้ายของพยางค์ก็ได้ แสดงสัทลักษณะดังนี้

315 กลาง-ตก-ขึ้น

กลาง-ตกถึงต่ำ-ขึ้นตรงกลางของพยางค์ถึงสูง

213 กลางค่อนข้างต่ำ-ตก-ขึ้น
กลางค่อนข้างต่ำ-ตกตอนต้นของพยางค์ถึงต่ำขึ้นถึงกลาง

423 กลางค่อนข้างสูง-ตก-ขึ้น
กลางค่อนข้างสูง-ตกถึงกลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้นตอนท้ายของพยางค์ถึงกลาง

15. ตก-ระดับ-ขึ้น ได้แก่ เสียงวรรณยุกต์ที่ระดับเสียงตกลงในช่วงแรก จากนั้นระดับเสียงคงที่ไปจนใกล้จะถึงท้ายพยางค์แล้วจึงขึ้นเล็กน้อย แสดงสัทลักษณะดังนี้

2112 กลางค่อนข้างต่ำ-ตก-ระดับ-ขึ้น
กลางค่อนข้างต่ำ-ตกตอนต้นถึงต่ำ-ระดับ-ขึ้น
ตอนท้ายถึงกลางค่อนข้างต่ำ

2. การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Praat

Praat เป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับวิเคราะห์และสังเคราะห์เสียง ซึ่งสร้างสรรโดย Paul Boersma และ David Weenink จากภาควิชาศัทศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัมสเตอร์ดัม โดยโปรแกรมนี้ได้รับการแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอเป็นประจำทุกสัปดาห์ จนถึงเวอร์ชั่นล่าสุดคือ เวอร์ชั่น 5.3.23 ที่ปรับปรุงล่าสุดเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2555

2.1 วิธีการดาวน์โหลดโปรแกรม Praat

1) สามารถดาวน์โหลดได้ที่ http://www.fon.hum.uva.nl/praat/

2) คลิกขวาที่ไฟล์ praat5323 win32.zip เลือกคำสั่ง Save target as

Mahasarakham University

3) เลือกคำสั่ง save จากนั้นเลือกโฟลเดอร์ที่ต้องการบันทึกไฟล์นี้ไว้ และเลือกคำสั่ง ok

4) หลักจากดาวน์โหลดเรียบร้อยแล้ว ให้คลิกขวาที่ไฟล์ที่ได้มา และเลือกคำสั่ง Extract here จะได้ Icon ของโปรแกรมปรากฏขึ้น

2.2 ลักษณะหน้าต่างของ Praat Window

เมื่อเปิดโปรแกรม Praat ขึ้นมาแล้ว จะปรากฏหน้าต่างขึ้นมา 2 อันคือ หน้าต่าง Objects กับ หน้าต่าง Picture ในหน้าต่าง Objects มีไว้สำหรับควบคุมการทำงานของโปรแกรม การจัดการข้อมูลเสียงที่เตรียมไว้ หรือส่งข้อมูลไปใช้ยังหน้าต่าง Picture ได้ ซึ่งหน้าต่าง Picture นั้น เป็นเพียงที่เดียวของโปรแกรมที่สามารถสั่งพิมพ์ข้อมูลออกมาได้ และยังช่วยในการวาด หรือเติมรายละเอียดของข้อมูลไม่ว่าจะเป็น เส้น ขอบ หรืออักษรต่าง ๆ

2.3 การใช้หน้าต่าง Objects

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่า หน้าต่าง Objects เป็นส่วนที่ใช้ควมคุมการทำงานหลักของโปรแกรม และใช้ในการจัดการกับข้อมูลเสียงที่เราต้องการวิเคราะห์หรือแก้ไขต่าง ๆ อีกด้วย โดยในหน้าต่างนี้มีส่วนของเมนูคำสั่งที่เราต้องทำความรู้จักดังนี้

2.3.1 แถบเมนูด้านบน มีเครื่องมืออยู่ด้วยกัน 4 แถบคือ

1) Praat : มีไว้สำหรับจัดการกับโปรแกรม หรือการตั้งค่าต่าง ๆ ของโปรแกรม script และใช้ในการปิดโปรแกรม โดยการเลือกคำสั่ง Quit

2) New: ใช้สำหรับการบันทึกเสียงใหม่โดยคำสั่งที่เรามักใช้คือ Record Stereo File

3) Read: ใช้สำหรับการนำเข้าข้อมูลเสียง หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้เก็บบันทึกไว้อยู่แล้ว โดยคำสั่งที่ใช้คือ Read from File

4) Write: เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลออกไปบันทึกเป็นไฟล์ชนิดอื่น ๆ เช่น text file ซึ่งเราจำเป็นต้องใช้ text file นี้เป็นการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ผ่านโปรแกรม Microsoft Excel

2.3.2 ในส่วนพื้นที่สีขาวด้านซ้ายมือ เป็นที่สำหรับแสดงข้อมูลที่เรานำเข้ามาเตรียมใช้งาน หรืออาจเป็นข้อมูลที่เราสังเคราะห์ออกมาโดยใช้คำสั่งต่าง ๆ และจะปรากฏเรียงลำดับออกมาในพื้นที่ส่วนนี้

2.3.3 แถบคำสั่งด้านขวามือนั้นมีอยู่ด้วยหลายคำสั่งด้วยกัน แต่คำสั่งที่จำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 คำสั่ง คือ

1) Edit: ไว้สำหรับแก้ไขข้อมูล หรือเลือกช่วงของข้อมูลที่เราต้องการนำมาวิเคราะห์

Mahasarakham University

2) Play: ใช้สำหรับเล่นเสียงที่นำเข้ามา

3) To Manipulation: ใช้ในการแปลงไฟล์เสียงที่นำเข้ามาให้เป็นไฟล์อีกประเภทหนึ่งที่เราสามารถนำไปใช้การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์ต่อได้

2.3.4 แถบเมนูคำสั่งด้านล่างมีด้วยกัน 5 คำสั่งได้แก่

1) Rename: หากต้องการเปลี่ยนชื่อไฟล์ของข้อมูล ให้คลิกเลือกข้อมูลที่ต้องการเปลี่ยนชื่อ แล้วกดคำสั่ง Rename นี้ ก็จะสามารถเปลี่ยนชื่อของข้อมูลนั้นได้

2) Copy: หากต้องการทำสำเนาของข้อมูลให้ใช้คำสั่งนี้ โดยเลือกข้อมูลที่ต้องการ แล้วคลิกคำสั่ง Copy ก็จะได้สำเนาข้อมูลที่เราเลือกเพิ่มขึ้นตามต้องการ

3) Inspect: คำสั่งนี้ใช้เพื่อดูค่าต่าง ๆ ของข้อมูลที่เราเลือก โดยไม่ควรแก้ไขค่าต่าง ๆ ที่แสดงไว้

4) Info: ใช้เพื่อดูรายละเอียดต่าง ๆ ของข้อมูลที่เราเลือก เช่น วันที่บันทึก ความยาวของเสียง

5) Remove: ใช้เพื่อนำเอาข้อมูลที่เลือกออกจากหน้าต่าง Objects (คำสั่งนี้ไม่ใช่คำสั่งสำหรับลบข้อมูลทิ้งจากเครื่องคอมพิวเตอร์)

2.4 การใช้งาน Sound Editor

1) คลิกเลือกไฟล์ที่ต้องการแก้ไข แล้วเลือกคำสั่ง Edit ที่แถบคำสั่งด้านขวา จะปรากฏหน้าต่างใหม่ขึ้นมาพร้อมกับแสดงรูปของไฟล์เสียงที่นำเข้ามา

2) ถ้าต้องการเห็นลักษณะของ pitch ให้กดเลือกที่เมนู Pitch ที่อยู่ด้านบน แล้วเลือกคำสั่ง Show pitch จะปรากฏเส้นสีฟ้าที่แสดง pitch ขึ้นมา

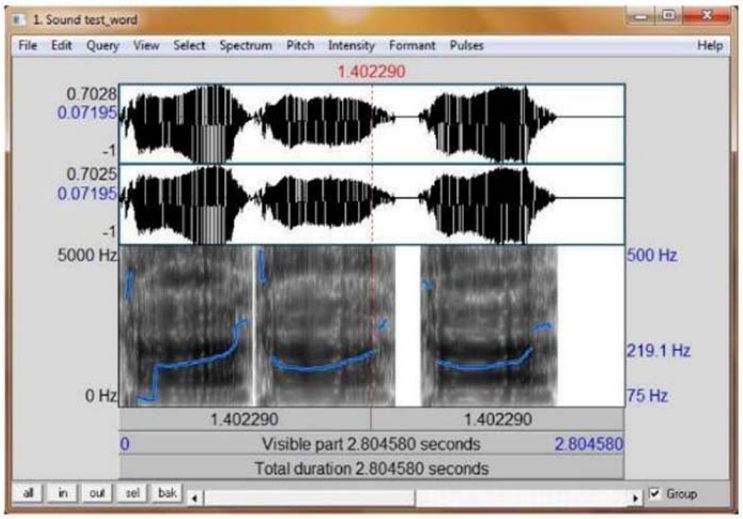

ภาพประกอบ 7 ลักษณะของ Pitch ในโปรแกรม Praat

Mahasarakham University

3) จากรูปด้านบนจะเห็นได้ว่า มีบางช่วงที่ไม่มีความถี่ของเสียงเกิดขึ้นหรือ Silence เป็นช่วงที่ไม่ต้องนำมาวิเคราะห์ เพราะฉะนั้นสามารถแก้ไขได้ โดยวิธีที่แนะนำคือ ลากเมาส์ไปครอบเฉพาะบริเวณที่มีความถี่ของเสียงขึ้น หรือสังเกตจากตรงที่มีเส้น pitch ปรากฏอยู่ก็ได้ จากนั้นคลิกที่เมนู File แล้วเลือก Write Selected Sound to WAV File แล้วตั้งชื่อไฟล์ พร้อมกับเลือกโฟล์เดอร์ที่จัดเก็บข้อมูล จากนั้นคลิก Save

4) นำเข้าไฟล์ที่เราเพิ่งทำไว้ใหม่เข้ามาในโปรแกรม Praat โดยใช้คำสั่ง Read from File จากแถบเมนู Read แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ต่อไป

2.5 การวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์

1) เปิดไฟล์ข้อมูลเสียงที่ต้องการวิเคราะห์ โดยใช้การสั่ง Read from file แล้วจะปรากฏไฟล์เสียงที่หน้าต่าง Objects

2) คลิกที่ชื่อไฟล์แล้วเลือกคำสั่ง To manipulation คลิก OK

3) จะปรากฏไฟล์ใหม่ที่มีชื่อขึ้นต้นด้วยคำว่า Manipulation

4) คลิกเลือกไฟล์ Manipulation แล้วคลิกเลือกคำสั่ง Extract Pulse ที่แถบคำสั่งทางด้านขวา จะได้ไฟล์ใหม่ที่ชื่อขึ้นต้นด้วยคำว่า Point Process

5) คลิกเลือกไฟล์ Point Process แล้วคลิกเมนู Write เลือกคำสั่ง Write to text file ตั้งชื่อไฟล์และโพล์เดอร์ที่ต้องการจัดเก็บไฟล์ไว้ เราจะได้ไฟล์ข้อมูลเพิ่มขึ้นมาใหม่

พัฒนาการระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยกรุงเทพ

ตัวอย่างระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ในปัจจุบันมีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง คือ

1) เสียงต่ำขึ้น (2-5) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เสียงจัตวา เช่น ในคำว่า ขา khaa 2-5

2) เสียงกลางระดับ (3-3) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เสียงสามัญ เช่น ในคำว่า กา kaa 3-3

3 เสียงต่ำระดับ (2-2) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เสียงเอก เช่น ในคำว่า ป่า paa 2-2

4) เสียงสูงตก (4-1) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เสียงโท เช่น ในคำว่า ข้า khaa 4-1 หรือ khaa 4-1

5) เสียงสูง-ขึ้น-ตก (4-5-3) หรือที่เรียกกันไปว่า เสียงตรี เช่น ในคำว่า ค้า khaa 4-5-3

ก่อนที่จะกล่าวถึงพัฒนาการของระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ นี้จำเป็นจะต้องกล่าวถึงระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิม (Proto-Tai) เสียก่อน

Mahasarakham University

1. ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิม

หลี่ ฟาง กุ้ย (Li, 1977) ได้กำหนดหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิมขึ้น 4 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ A, B, C และ D เสียงวรรณยุกต์ 3 เสียงแรกเกิดในพยางค์ที่มีลักษณะเป็นพยางค์คำเป็น (live syllables) คือพยาค์ที่ลงท้ายลงท้ายด้วยเสียงสระหรือเสียงนาสิก ส่วนเสียงวรรณยุกต์ D เกิดในพยางค์ที่มีลักษณะพยางค์คำตาย (dead syllables) คำพยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงพยัญชนะกัก –p, -t, -k และ -ʔ จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ D นั้นเราอาจกำหนดได้จากรูปพยางค์ กล่าวคือ ถ้าพยางค์ลงท้ายด้วยเสียงพยัญชนะกัก –p, -t, -k และ -ʔ เราก็ทราบว่าเสียงวรรณยุกต์ต้องเป็น D แต่สำหรับเสียงวรรณยุกต์ A, B, C เราไม่อาจกำหนดได้จากรูปพยาค์ว่าจะเป็นวรรณยุกต์ A หรือ B หรือ C เสียงวรรณยุกต์ D นี้ยังแยกออกเป็นเสียงย่อยตามความสั้นยาวของสระเป็น DL หรือ D long หรือ วรรณยุกต์ D ยาว DS หรือ คือ D short หรือวรรณยุกต์ D สั้น

ต่อไปนี้เป็นแผนภูมิแสดงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิมโดยให้เห็นความสัมพันธ์กับลักษณะพยางค์

<table>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="2">D</td></tr>
<tr><td>A</td><td>B</td><td>C</td><td>DL
สระเสียงยาว</td><td>DS
สระเสียงสั้น</td></tr>
<tr><td colspan="3">เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงสระหรือพยัญชนะ</td><td colspan="2">เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ลงท้ายด้วยเสียงกัก –p, -t, -k และ -ʔ</td></tr>
</table>

ภาพประกอบ 8 เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิมที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพยางค์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะต้นกับวรรณยุกต์

ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลูกปัจจุบันในภาษาตระกูลไทนั้น มีวิวัฒนาการมาจากระบบเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมข้างต้นนี้ ในการศึกษาวิวัฒนาการของระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลูกจากระบบเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมนั้น เราจะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์อย่างมากระหว่างพยัญชนะต้นกับเสียงวรรณยุกต์ กล่าวคือ ลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทดั้งเดิมเป็นตัวกำหนดการแยกเสียง (spilt) ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม อันเป็นตัวการหนึ่งที่ทำให้เกิดระบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปในภาษาลูก สัทลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นที่มีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์คือสัทลักษณะที่เกี่ยวกับการทำงานของเส้นเสียง ได้แก่ สัทลักษณะความก้องของเสียง (voicing) สัทลักษณะกลุ่มลม (aspiration) และสัทลักษณะเสียงกักที่เส้นเสียง (glottalization)

Mahasarakham University

2.1 สัทลักษณะความก้องในเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลูก

ในบรรดาสัทลักษณะที่กล่าวมีนี้ สัทลักษณะความก้องเป็นสัทลักษณะที่ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงทางเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏอยู่ในทุกภาษาในตระกูลไท ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าสัทลักษณะความก้องนี้คงเป็นสัทลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบเสียงวรรณยุกต์อยู่ในภาษาไทดั้งเดิมแล้ว โดยอาจเป็นได้ว่าลักษณะก้องไม่ก้องในเสียงพยัญชนะต้น เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเสียงวรรณยุกต์ย่อยในแต่ละหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น เสียงวรรณยุกต์ A จะมี A1 และ A2 เป็นเสียงย่อย ดังจะเป็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

เสียงวรรณยุกต์ / พยัญชนะต้น	A	B	C	DL	DS
ไม่ก้อง	A1	B1	C1	DL1	DS1
ก้อง	A2	B2	C2	DL2	DS2

ภาพประกอบ 9 ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิม

1 = แสดงว่าเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้มีสัทลักษณะไม่ก้อง

2 = แสดงว่าเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้มีสัทลักษณะก้อง

ต่อมาสัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องในเสียงพยัญชนะต้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำหรับเสียงวรรณยุกต์ย่อยในภาษาไทดั้งเดิม ลดความสำคัญลง เพราะพยัญชนะต้นที่เคยมีสัทลักษณะก้องบางเสียงเกิดเปลี่ยนไปมีสัทลักษณะไม่ก้อง สัทลักษณะก้อง-ไม่ก้องจึงมิได้ทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขเด็ดขาดในการกำหนดเสียงย่อย เสียงวรรณยุกต์ย่อยได้กลายมาเป็นหน่วยเสียงทำหน้าที่แยกพยางค์ซึ่งแต่เดิมเป็นหน้าที่ของลักษณะก้อง-ไม่ก้อง ด้วยเหตุนี้เสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมแต่ละหน่วยจึงแยกออกเป็น 2 หน่วยเสียงคือ

Mahasarakham University

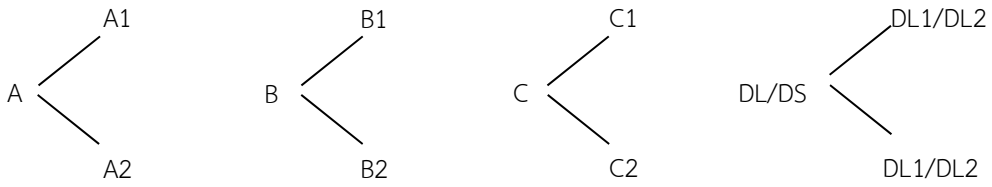

เสียงวรรณยุกต์	A	B	C	DL	DS
พยัญชนะต้นไม่ก้อง	A1	B1	C1	DL1	DS1
พยัญชนะต้นก้อง	A2	B2	C2	DL2	DS2

ภาพประกอบ 10 ระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลูกหลังการแยกเสียง

การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงในลักษณะการแยกหน่วยเสียง (split) จากเดิม 1 หน่วยเสียงออกเป็น 2 หน่วยเสียงดังกล่าว เป็นลักษณะการกลายเสียงที่มีผลต่อภาษา คือทำให้เกิดจำนวนเสียงเพิ่มขึ้นรวมเป็น 6 หน่วย การแยกหน่วยเสียงนี้ปรากฏให้เห็นในรูปภาษาลูกทุกภาษา แต่เนื่องจากภาษาลูกบางภาษามีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาต่อเนื่องไปอีกผลของการแยกหน่วยเสียงที่มีต่อระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษานั้น ๆ จึงอาจจะไม่เห็นชัด ตัวอย่างในภาษาหลงโจว (Lung Chow) ซึ่งมีระบบเสียงวรรณยุกต์แสดงผลของการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทดั้งเดิมปรากฏให้เห็นชัดเจน

ภาษาหลงโจว ซึ่งพูดในเมืองหลงโจวทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลกวางสีใกล้สาธารณรัฐประชาชนเวียดนามตอนเหนือนั้น อยู่ในภาษาไทกลุ่มกลาง และเป็นภาษาที่มี 6 เสียงวรรณยุกต์คือ

1. เสียงกลางระดับ หรือ 3-3
2. เสียงกลางตก หรือ 3-1
3. เสียงสูงระดับ หรือ 5-5
4. เสียงต่ำระดับ หรือ 1-1
5. เสียงต่ำ-ขึ้น หรือ 2-4
6. เสียงต่ำ-ตก หรือ 2-1

Mahasarakham University

เสียงวรรณยุกต์ทั้ง 6 นี้ ถ้าพิจารณาในแง่ของการวิวัฒนาการจากระบบเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมและจะเป็นดังนี้

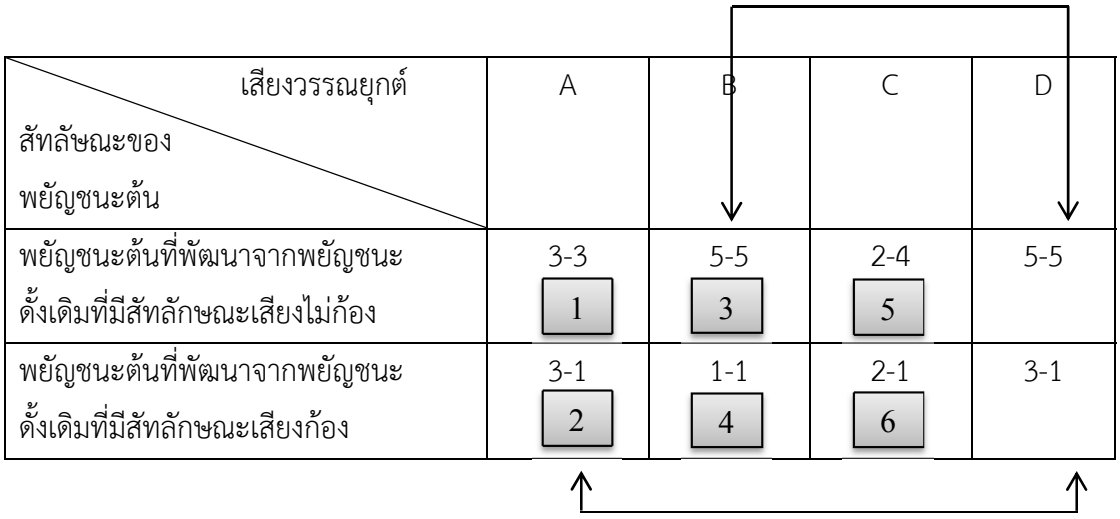

ภาพประกอบ 11 ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาหลงโจวในแง่ของวิวัฒนาการจากระบบเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม

จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์ A ในภาษาดั้งเดิมได้กลายมาเป็น 2 หน่วยเสียงในภาษาหลงโจว คือ 3-3 และ 3-1 ในวรรณยุกต์ B ก็เป็น 2 หน่วยเสียงคือ 5-5 และ 1-1 ในวรรณยุกต์ C ก็เช่นกันคือแยกเป็น 2-4 และ 2-1 ถ้าเราพิจารณาภาษาหลงโจวในปัจจุบัน เราไม่สามารถบอกได้ว่าเมื่อไรเสียงวรรณยุกต์จะเป็น 3-3 หรือ 3-1 แต่ถ้าเราพิจารณาเสียงพยัญชนะต้องของพยางค์ที่มีวรรณยุกต์เหล่านั้นประกอบแล้ว เราก็จะบอกได้ว่าพยางค์ที่มีวรรณยุกต์ 3-3 นั้นจะต้องเป็นพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นที่พัฒนามาจากพยัญชนะเสียงไม่ก้องในภาษาไทดั้งเดิม และพยางค์ที่มีเสียงวรรยุกต์ 3-1 นั้น ก็จะเป็นพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นที่พัฒนามาจากพยัญชนะเสียงก้องในภาษาไทดั้งเดิม สำหรับพยางค์ตายก็จะแลเห็นว่ามีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกับเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 3 หรือแบบที่ 2 ในพยางค์คำเป็น

2.2 สัทลักษณะกลุ่มลม (aspiration) ในเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ

ภาษาไทยกรุงเทพฯ ก็เช่นเดียวกับภาษาหลงโจวและภาษาไทอื่น ๆ ที่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ซึ่งแสดงร่องรอยของการแยก (split) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม โดยอิทธิพลของสัทลักษณะต้องในเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม แต่ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยกรุงเทพฯ ยังมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก กล่าวคือ เสียงวรรณยุกต์ที่อยู่ในพยางค์ซึ่งมีพยัญชนะต้นที่มีวิวัฒนาการจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิมไม่ก้องหรือ A1 ในภาพประกอบ 11 นั้น แยกตัวออกเป็นอีก 2 วรรณยุกต์ด้วยอิทธิพล

Mahasarakham University

ของสัทลักษณะกลุ่มลมในเสียงพยัญชนะต้น เป็น A1H หรือ A1 High และ A1M หรือ A1-mid ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้

		A	B	C	D
พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิม*ไม่ก้อง*	พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากพยัญชะดั้งเดิมที่มีลักษณะกลุ่มลม	A1H			
	พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากพยัญชะดั้งเดิมที่ไม่มีลักษณะกลุ่มลม	A1M	B1	C1	D1
พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิม *ก้อง*		A2	B2	C2	D2

ภาพประกอบ 12 การแยกเสียงวรรณยุกต์ด้วยอิทธิพลของอิทธิพลของสัทลักษณะกลุ่มลม

การแยกหน่วยทั้ง 2 ครั้งที่มีผลกับวรรณยุกต์ A ในภาษาดั้งเดิมนี้เราอาจจะเขียนแผนผังแสดงได้ดังนี้ คือ

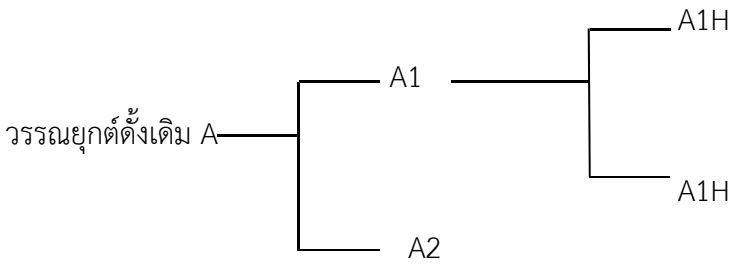

เราอาจสรุปได้ว่าในภาษาไทยกรุงเทพฯ การแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ครั้งแรกนั้น สัทลักษณะสำคัญก็คือสัทลักษณะความก้อง ซึ่งมีผลต่อการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทุกหน่วยมิใช่แต่เพียงวรรณยุกต์ A ในการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งที่ 2 นั้นสัทลักษณะที่สำคัญคือ สัทลักษณะกลุ่มลม (Aspiration) ซึ่งมีผลต่อเสียงวรรณยุกต์ A1 เท่านั้น หลี่ ฟาง กุ้ย กล่าวถึงการแยกเสียงวรรณยุกต์ครั้งแรกว่าเป็นลักษณะสามัญของตระกูลไท ส่วนการแยกเสียงครั้งที่ 2 นั้น เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทบางภาษาเท่านั้น

เมื่อเรารวมการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 2 เข้ากับแบบแรกแล้วเราจะได้จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

Mahasarakham University

		A	B	C	D
พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิมที่เป็นเสียง *ไม่ก้อง*	พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิม*ที่มีลักษณะมีกลุ่มลม*	A1H	B1	C1	D1
	พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิม *ที่มีลักษณะไม่มีกลุ่มลม*	A1M			
พยัญชนะต้นที่พัฒนาจากเสียงพยัญชนะดั้งเดิมที่เป็นเสียง*ก้อง*		A2	B2	C2	D2

ภาพประกอบ 13 การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบที่ 1 และแบบที่ 2 รวมกัน

จากแผนภูมิข้างต้นนี้ถ้าเราพิจารณาเฉพาะเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีลักษณะเป็นพยางค์คำเป็น (A, B และ C) เราอาจมีเสียงวรรณยุกต์ได้ทั้งสิ้น 7 เสียงวรรณยุกต์ แต่ภาษาไทยกรุงเทพฯ มีวรรณยุกต์ 5 เสียงเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเสียงวรรณยุกต์บางเสียงรวมเสียงกันหรืออีกนัยหนึ่งมีการรวมหน่วยเสียงของหน่วยเสียงวรรณยุกต์เกิดขึ้น

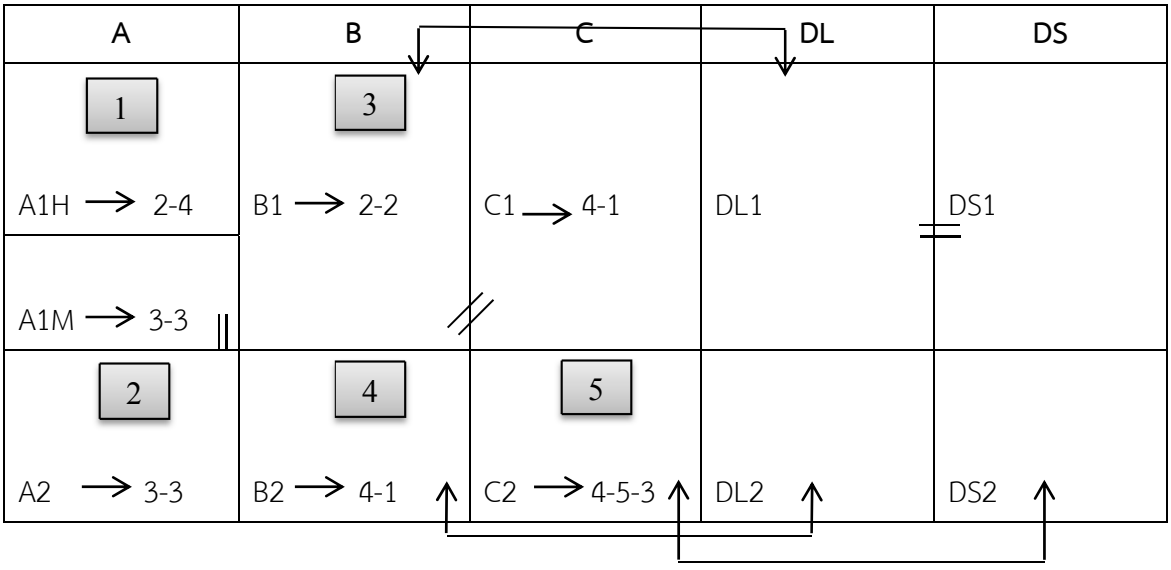

ภาพประกอบ 14 การรวมหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ

Mahasarakham University

จากแผนภูมินี้จะเห็นว่า เสียงวรรณยุกต์ซึ่งเกิดในพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นซึ่งพัฒนาจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่ไม่มีสัทลักษณะกลุ่มลม (A1M) รวมตัวเข้ากับเสียงวรรณยุกต์ซึ่งเกิดในพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้น ซึ่งพัฒนาจากเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่มีสัทลักษณะเสียงก้อง (A2) นอกจากนี้เสียงวรรณยุกต์ที่พัฒนาจากเสียงวรรณยุกต์จากเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม C1 ก็รวมกับเสียงวรรณยุกต์ที่พัฒนาจากเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม B2 จากการรวมตัวดังกล่าวนี้ทำให้เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีสัทลักษณะเป็นพยางค์คำเป็นลดจำนวนลงเป็น 5 เสียงวรรณยุกต์

จากแผนภูมินี้เช่นกันจะเห็นว่า เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีลักษณะพยางค์คำตายมีเสียงเหมือนกับเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์คำเป็นคือ DL1 หรือ DS1 เหมือนกับ B1 ส่วน DL2 เหมือนกับ B2 และ DS2 เหมือนกับ C2

3. กลุ่มเสียงพยัญชนะในภาษาไทดั้งเดิมกับอักษร 3 หมู่

3.1 เสียงพยัญชนะในภาษาไทดั้งเดิม

เราพูดถึงเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมว่ามีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับวิวัฒนาการหรือความเป็นมาของระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาพูด จึงเป็นการสมควรที่จะทราบว่าเสียงพยัญชนะดั้งเดิมนั้นมีอะไรบ้าง และเมื่อจัดเป็นหมวดหมู่ตามสัทลักษณะเสียงก้อง (voicing) และสัทลักษณะกลุ่มลม (aspiration) แล้วมีเสียงใดอยู่ในหมวดหมู่ใด

หลี่ ฟาง กุ้ย ได้กำหนดเสียงพยัญชนะเดี่ยวที่ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ดังต่อไปนี้

พยัญชนะเสียงกัก	*p- *ph- *ʔd- *b-	*t- *th- *ʔd- *d-	*c̬- *c̬h- *j̬-	*k- *ʔ- *g-
พยัญชนะนาสิก	*m- *hm-	*n- *hn-	*n̬- *hn̬-	*ŋ - *hŋ
พยัญชนะเสียดแทรก	*f- *v-	*s- *z-		*x- ,*h- *ɣ
พยัญชนะเหลว และพยัญชนะกึ่งสระ	*hw *w-	*hl-, *hr- *l- *r-	*ʔj- *j-	

ภาพประกอบ 15 เสียงพยัญชนะเดี่ยวที่ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นในภาษาไทดั้งเดิม

Mahasarakham University

เสียงพยัญชนะดั้งเดิมเหล่านี้ เมื่อนำมาจัดหมวดหมู่ตามสัทลักษณะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่มีผลกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ จะได้ดังนี้

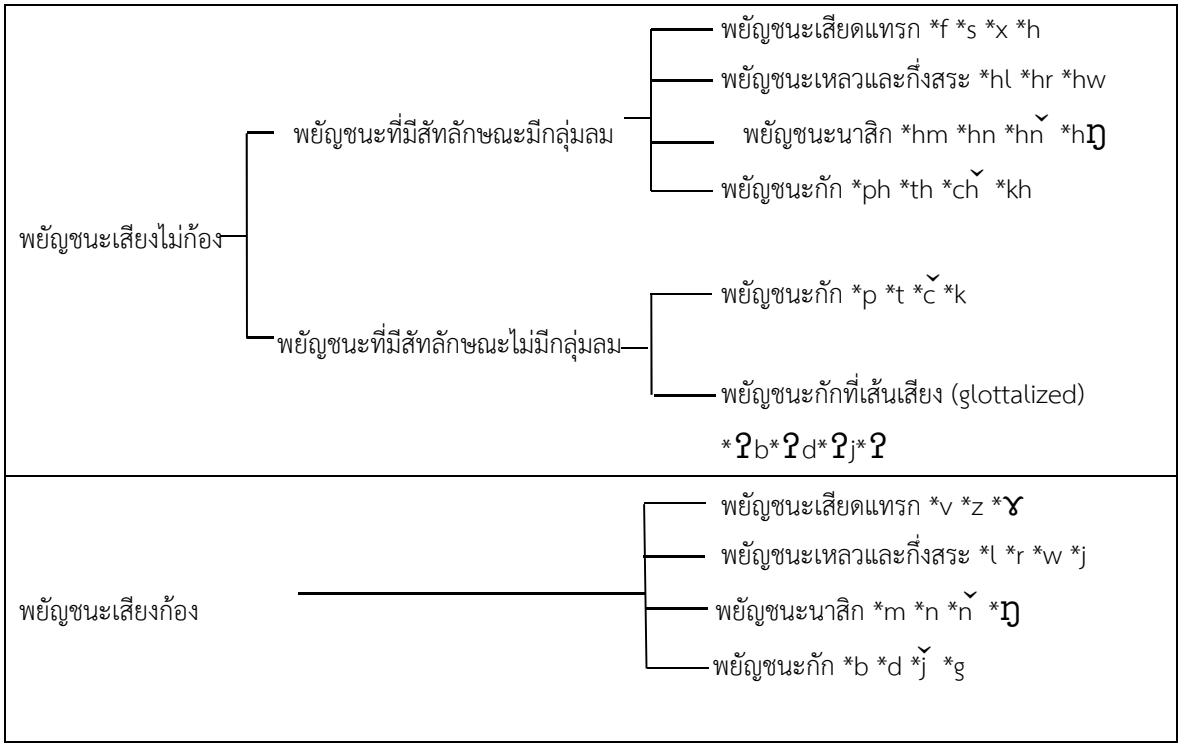

ภาพประกอบ 16 เสียงพยัญชนะดั้งเดิม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการแยกเสียงวรรณยุกต์ที่มีผลกับระบบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ

3.2 อักษร 3 หมู่

ในแบบเรียนหนังสือไทย จินดามณี ฉบับที่เชื่อกันว่าเขียนโดยพระโหราธิบดีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น ได้พูดถึงอักษร 3 หมู่ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการออกเสียงภาษาไทยไว้ดังนี้คือ

อักษรสูงมี 11 ตัว	ได้แก่	ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ส ศ ษ ห
อักษรกลาง 9 ตัว	ได้แก่	ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ
อักษรเสียงกลาง 24 ตัว	ได้แก่	ค ฅ ฆ ง ช ซ ฌ ญ
		ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ
		ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ

Mahasarakham University

พระโหราธิบดีอธิบายลักษณะทางเสียงของอักษร 3 ประเภทนี้ไว้ว่า

อักษรสูง	อ่านออกเสียง สูงเสมอกันไป	บมิก้อง
อักษรกลาง	อ่านออกเสียงกลางเสมอกันไป	บมิก้อง
อักษรเสียงกลาง	อ่างออกเสียงกลางเสมอกันไป	ตัวก้องต่ำ

เมื่อพิจารณาดูคำอธิบายแล้วจะเห็นว่า อักษรเสียงสูงกับอักษรกลางนั้นมีลักษณะไม่ก้อง ส่วนอักษรเสียงกลางนั้นมีลักษณะก้อง ถ้าเราถือคำว่า ไม่ก้อง และ ก้อง เป็นสำคัญ ก็จะได้อักษร 2 จำพวกใหญ่ซึ่งพอเทียบได้กับประเภทของเสียงพยัญชนะดั้งเดิม ไม่ก้องและก้อง ในจำพวกอักขระไม่ก้องนี้จำแนกเป็นอักษรสูง และอักษรกลาง อักษรเสียงสูงนั้นน่าจะเทียบได้กับประเภทของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมไม่ก้องและมีกลุ่มลม ส่วนอักษรกลางนั้นน่าจะเทียบได้กับประเภทของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมไม่ก้องและไม่มีกลุ่มลม

ถ้าเราเชื่อว่าตัวอักษรสะท้อนความเป็นจริงในเรื่องเสียงแล้ว อักษร 3 หมู่ก็น่าจะสะท้อนความเป็นจริงในเรื่องเสียงพยัญชนะในภาษาไทย การที่อักษร 3 หมู่ว่าด้วยเสียงของตัวอักษรในลักษณะก้องไม่ก้อง และการจำแนกอักษรออกเป็น 3 แบบนั้นทำให้น่าจะสันนิษฐานเปรียบเทียบได้กับเสียงพยัญชนะดั้งเดิมดังแผนภูมิต่อไปนี้

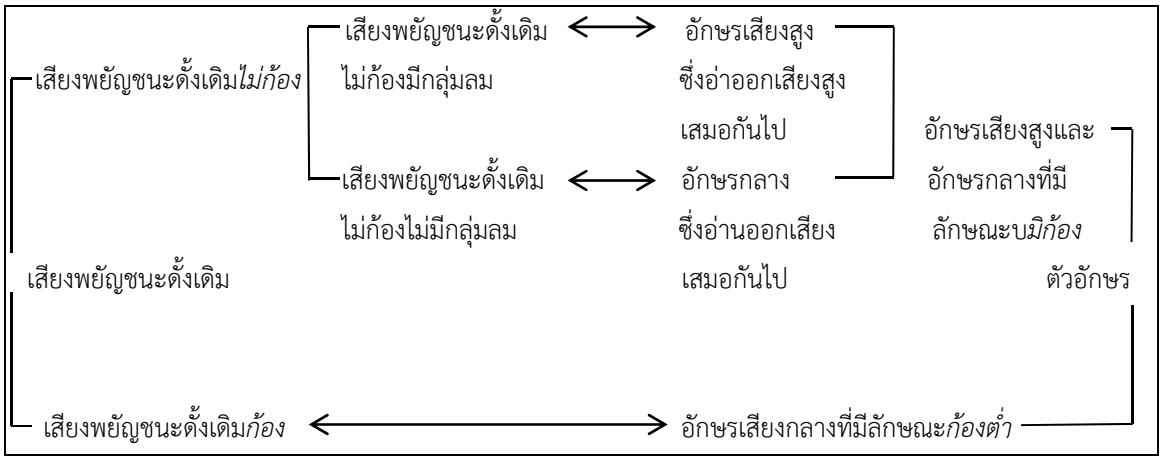

ภาพปะกอบ 17 เสียงพยัญชนะดั้งเดิมกับอักษรสามหมู่

จากแผนภูมิซึ่งแสดงการจัดกลุ่มของอักษรและการจัดกลุ่มของเสียงพยัญชนะดั้งเดิมจะแลเห็นความคล้ายคลึงกันในการจัดกลุ่ม เสียงพยัญชนะดั้งเดิมที่มีลักษณะไม่ก้องและมีกลุ่มลมน่าจะสันนิษฐานได้ว่าคงจะได้พัฒนามาเป็นเสียงพยัญชนะซึ่งแทนด้วยอักษรเสียงสูงในสมัยสมเด็จพระ-นารายณ์ฯ เสียงพยัญชนะดั้งเดิมมีลักษณะไม่ก้องและไม่มีกลุ่มลมก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่าคงจะได้พัฒนา

Mahasarakham University

มาเป็นเสียงพยัญชนะซึ่งแทนด้วยอักษรกลาง เสียงพยัญชนะดั้งเดิมมีลักษณะก้องก็น่าจะพัฒนามาเป็นเสียงพยัญชนะซึ่งแทนด้วยตัวอักษรเสียงกลาง

จากจินดามณีเล่มที่เชื่อกันว่าแต่งขึ้นในสมัยพระโหราธิบดีนี้ เราอาจตั้งข้อสันนิษฐานได้ว่า การแยกเสียงวรรณยุกต์ในเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม A นั้นน่าจะเกิดก่อนสมัยพระนารายณ์ แต่ทั้งนี้หมายความว่าจินดามณีฉบับดังกล่าวมีเขียนขึ้นจริงในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในภาษาเขียนของภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบันอักษร 3 หมู่ก็ยังรักษาไว้และยังใช้เป็นหลักในการเขียนตามอักขรวิธีไทย

วิธีสร้างเครื่องมือวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์

นักภาษาศาสตร์ได้สร้างเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ของภาษาตระกูลไท เครื่องมือดังกล่าวเรียกว่า กล่องวรรณยุกต์ ซึ่งสามารถช่วยในการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทถิ่นต่างๆ ได้เป็นอย่างดีภายในเวลาอันรวดเร็ว

เก็ดนี่ย์ (Gedney, 1972) ได้กลาวถึงวิธีช่วยในการหาระบบวรรณยุกต์ได้โดยใช้ความรู้ทางด้านประวัติภาษาตระกูลไท ความรู้เกี่ยวกับวรรณยุกต์ดั้งเดิมและความสัมพันธ์ที่มีกับเสียงพยัญชนะต้น วรรณยุกต์ดังเดิมคือ *A *B *C และ *D วรรณยุกต์ *A *B *C เกิดกับพยางค์เป็น ส่วนวรรณยุกต์ *D เฉพาะพยางค์ตาย โดยทั่วไปคำไทเดิมมีสียงวรรณยุกต์ A เป็นคำในภาษากรุงเทพฯไม่มีเครื่องหมายวรรณยุกต์กำกับ คำไทเดิมมีเสียงวรรณยุกต์ B เป็นคำในภาษากรุงเทพฯ ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์เอกกำกับ คำไทเดิมมีเสียงวรรณยุกต์ C เป็นคำในภาษากรุงเทพฯ ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์โทกำกับ วรรณยุกต์ดั้งเดิมทั้ง 4 นี้จะสัมพันธ์กับลักษณะทางสัทศาสตร์ของพยัญชนะต้นของพยางค์ คือ ลักษณะเสียงก้อง ลักษณะพ่นลม และลักษณะคอหอยหยุดของพยัญชนะต้น นอกจากนั้นวรรณยุกต์ดั้งเดิม *D ยังแยกตัวโดยอิทธิพลของความสั้นยาวของเสียงสระที่มีต่อวรรณยุกต์ *D จะทำให้เกิดวรรณยุกต์ DS คือ วรรณยุกต์ที่เกิดกับพยางค์ตายเสียงสั้น และวรรณยุกต์ DL คือวรรณยุกต์ที่เกิดกับพยางค์ตายเสียงยาว

เก็ดนี่ย์ (Gedney, 1972) ได้แบ่งพยัญชนะต้นดั้งเดิมของภาษาไทตามลักษณะทางสัทศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการแตกตัวของระบบวรรณยุกต์ดั้งเดิมออกเป็น 4 กลุ่ม ดันนี้ คือ

กลุ่ม 1 เสียงไม่ก้อง เช่น *s *hm *ph

กลุ่ม 2 เสียงไม่ก้องที่เป็นพยัญชนะกักไม่พ่นลม เช่น *p *t *k เป็นต้น

กลุ่ม 3 เสียงไม่ก้องที่เป็นเสียงหยุดคอหอย และเสียงอื่นๆ ที่มีลักษณะนี้ร่วมอยู่ด้วย เช่น *ʔ *ʔb *ʔd เป็นต้น

กลุ่ม 4 เสียงก้องทุกเสียง เช่น *b *m *z เป็นต้น

Mahasarakham University

เก็ดนี่ย์ได้นำความรู้ในเรื่องของพยัญชนะต้นและอิทธิพลที่มีต่อวรรณยุกต์ดั้งเดิมมาสร้างเป็นกล่องทดสอบวรรณยุกต์ในภาษาไทปัจจุบันรวมทั้งคำที่ใช้ทดสอบ ปรากฏว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยย่นเวลาที่ใช้ในการหาระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยปัจจุบันได้มากและยังทำให้ทราบถึงวรรณยุกต์ดั้งเดิมของวรรณยุกต์ในภาษาต่างๆ ในปัจจุบันด้วย กล่าวคือ ทำให้ทราบถึงวรรณยุกต์ปัจจุบันมีวิวัฒนาการมาจากวรรณยุกต์ดั้งเดิมอะไร และยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นที่มีต่อเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมที่พัฒนาต่อมาเป็นเสียงวรรณยุกต์ต่างๆ ในปัจจุบันของภาษาไทอีก

	A	B	C	DL	DS
1.เสียงอโฆษะ-เสียดแทรก *s *hm *ph	1	5	9	13	17
2.เสียงอโฆษะ-สิถิล-กัก *p *t *k	2	6	10	14	18
3.เสียงหยุดที่เส้นเสียง *ʔ *ʔb *ʔd	3	7	11	15	19
4.เสียงโฆษะ *b *m *z	4	8	12	16	20

ภาพประกอบ 18 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์

นอกจากตารางเล็กๆ ทั้ง 20 ช่องเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันอย่างมากที่สุดของเสียงวรรณยุกต์ของเสียงในภาษาต่างๆ ในตระกูลไท กล่าวคือ มีถึง 20 เสียง แต่โดยความเป็นจริงแล้วในภาษาต่างๆ ในตระกูลไทมีวรรณยุกต์อย่างมากที่สุดไม่เกิน 7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ในบางภาษาวรรณยุกต์ในแต่ละแถวคือ แถว *A *B *C *DS หรือ *DL อาจแยกตัวออกเป็นสองเสียงหรือสามเสียงวรรณยุกต์ หรืออาจรวมตัวกันเป็นเสียงเดียวเลย

Mahasarakham University

A	B	C	DL	DS
1.หู 2.ขา 3.หัว	13.ไข่ 14.ไผ่ 15.เข่า	25.ข้าว 26.เสื้อ 27.ห้า	37.ขาด 38.เหงือก 39.หาบ	49.หมัด 50.สุก 51.ผัก
4.ปี 5.ตา 6.กิน	16.ป่า 17.ไก่ 18.แก่	28.ป้า 29.กล้า 30.ต้ม	40.ปอด 41.ปีก 42.ตอก	52.กบ 53.ตับ 54.เจ็บ
7.บิน 8.แดง 9.ดาว	19.บ่า 20.บ่าว 21.ด่าง	31.บ้า 32.บ้าน 33.อ้า	43.แดด 44.อาบ 45.ดอก	55.เบ็ด 56.ดิบ 57.อก
10.มือ 11.ควาย 12.นา	22.พ่อ 23.แม่ 24.ไร่	34.น้ำ 35.น้อง 36.ม้า	46.มีด 47.ลูก 48.เลือด	58.นก 59.มด 60.ลัก

ภาพประกอบ 19 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของเก็ดนี่ย์

จากกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์นี้ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับเสียงพยัญชนะต้นของคำ คำแต่ละคำในตารางมีลักษณะดังนี้

1. แนวนอน

แถวที่ 1 คำที่มีเสียงพยัญชนะดังต่อไปนี้คือ kh ch th ph f s h เสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรสูง ข ฉ ถ ผ ฝ ส ห หรือ hŋ hñ hm hj hr อักษรต่ำที่มี ห นำหน้า คือ หง หญ หม หย หร หล หว ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 2 คำที่มีเสียงพยัญชนะดังต่อไปนี้คือ k c t p เสียงเหล่านี้แทนได้ด้วยอักษรกลาง ก จ ต ป ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 3 คำที่มีเสียงพยัญชนะดังต่อไปนี้คือ b d ʔ เสียงเหล่านี้แทนได้ด้วยอักษรกลาง บ ด อ ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

แถวที่ 4 คำที่มีเสียงพยัญชนะดังต่อไปนี้คือ kh m ŋ ch sh th f n ph j w l เสียงเหล่านี้แทนได้ด้วยอักษรต่ำ ค ม ง ช ซ ญ ฑ ฒ ธ น พ ฟ ภ ฆ ย ร ล ว ในการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน

Mahasarakham University

2. แนวตั้ง

แถว *A พยางค์เป็น สังเกตได้จากคำซึ่งในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ

แถว *B พยางค์เป็น สังเกตได้จากคำซึ่งในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ

แถว *C พยางค์เป็น สังเกตได้จากคำซึ่งในการเขียนภาษาไทยมาตรฐานมีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ

แถว *DL พยางค์ตายเสียงยาว

แถว *DS พยางค์ตายเสียง

กัลยา ติงศภัทิย์, ม.ร.ว. (2525: 478-486) กล่าวว่าในการใช้กล่องวรรณยุกต์วิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นมีข้อควรระวังคือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในกล่องวรรณยุกต์อาจไม่ได้รวมหน่วยเสียงวรรณยุกต์ทุกหน่วยไว้หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่จะขาดไปได้ ได้แก่ หน่วยเสียงที่มีขึ้นใหม่ในภาษาและปรากฏเฉพาะในคำยืมที่เข้ามาในภาษาใหม่ๆ ทั้งนี้เพราะกล่องวรรณยุกต์เป็นเครื่องมือที่ได้มาจากการศึกษาในเชิงประวัติ คำที่จะใช้ในรายการคำเป็นคำที่มีอยู่ในภาษาไทยเดิมเท่านั้น จึงทำให้ผลของการวิเคราะห์ไม่ครอบคลุมทั้งภาษา คำที่ให้ไว้ในรายการคำนั้นอาจมีรายการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม คำที่เลือกมาจำเป็นต้องเป็นคำศัพท์มูลฐานของภาษาเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นคำในภาษานั้นอย่างแท้จริงไม่ใช้เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น

วรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นอีสานมีจำนวนระหว่าง 4 ถึง 7 หน่วยเสียง ลักษณะเด่นของการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทถิ่นอีสานคือ

1. เสียงวรรณยุกต์ในช่อง C_1 DL_1 DL_2 และ DL_3 เป็นเสียงเดียวกัน
2. เสียงวรรณยุกต์ในช่อง C_2 C_3 C_4 และ DL_4 เป็นเสียงเดียวกัน

ในภาษาย่อยส่วนมาก เสียงวรรณยุกต์ในช่อง B_1 B_2 B_3 และ B_4 เป็นเสียงเดียวกัน ภาษาย่อยบางภาษาเท่านั้นที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่างช่อง B_3 กับ B_4 เช่นในภาษาไทถิ่นร้อยเอ็ด สำหรับในแถว A นั้นภาษาย่อยบางภาษามีการแยกเสียงวรรณยุกต์ทั้งระหว่างช่อง A_1 กับ A_2 และระหว่างช่อง A_3 กับ A_4 ได้แก่ ภาษาไทถิ่นจังหวัดขอนแก่น ภาษาไทถิ่นจังหวัดหนองคาย เป็นต้น แต่ในภาษาย่อยบางภาษาก็มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เฉพาะระหว่างช่อง A_1 กับ A_2 เท่านั้น ได้แก่ ภาษาไทถิ่นจังหวัดเลย ภาษาไทถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น และในภาษาย่อยบางภาษาก็มีการแยกเสียงวรรณยุกต์เฉพาะระหว่างช่อง A_3 กับ A_4 ได้แก่ ภาษาถิ่นอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น ในแถว DS มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ระหว่าง DS_3 กับ DS_4 เพียงแห่งเดียวในภาษาย่อยทุกภาษา

Mahasarakham University

สำหรับสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์นั้นเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในช่อง A_1 มักจะเป็นสียง ต่ำ-ระดับ-ขึ้น ในช่อง A_4 มักเป็นเสียง สูง-ระดับ-ตก แต่ในภาษาย่อยบางภาษาก็เป็นเสียง กลาง-ระดับ-ขึ้น หรือ กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ขึ้น ในช่อง A_2 และ A_3 ถ้าหากมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ของสองช่องนี้ออกจาก A_1 กับ A_4 เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏเป็นเสียง กลาง-ระดับ-ตก กลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ-ตก หรือ ต่ำ-ระดับ อาจมีเสียงกลางค่องข้างต่ำ-ระดับ-ขึ้น ในบางภาษาย่อยแต่มีน้อย ในแถว B นั้นเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏมักเป็นเสียงกลางระดับ

เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในแถว C มีลักษณะพิเศษคือ จะจบลงด้วยเสียงกักที่เส้นเสียงในช่อง C_1 เสียงวรรณยุกต์มักจะเป็นเสียง ต่ำ-ระดับ-เสียงกักที่เส้นเสียง แต่ก็มีเสียงกลางค่อนข้างต่ำ-ระดับ-ตก เสียงกักที่เส้นเสียงอยู่บ้าง เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏบ้างแต่น้อยมาก ได้แก่ เสียง สูง-ระดับ-เสียงกักที่เส้นเสียงกับเสียงกลาง-ตก-เสียงกักที่เส้นเสียง ในช่อง C_2 C_3 และ C_4 เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏมักจะเป็นเสียงกลาง-ระดับ-ตก-เสียงกักที่เส้นเสียง

ในช่อง DS_1 DS_2 และ DS_3 เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏมักจะเป็นเสียงกลางขึ้น ส่วนในช่อง DS_4 มักจะเป็นเสียงกลาง-ระดับ-มีเสียงสูง-ระดับ ปรากฏบ้างในบางภาษาย่อย

ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์และการเรียงอันดับหน่วยเสียงวรรณยุกต์

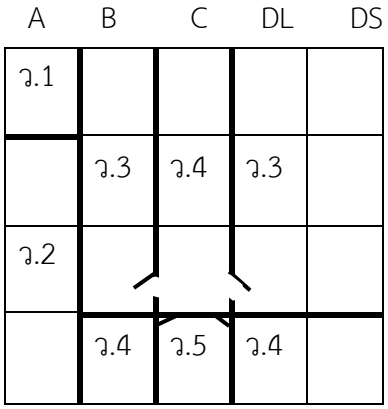

ภาพประกอบ 20 ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์และการเรียงอันดับหน่วยเสียงวรรณยุกต์

Mahasarakham University

ตัวอย่างการแยกวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

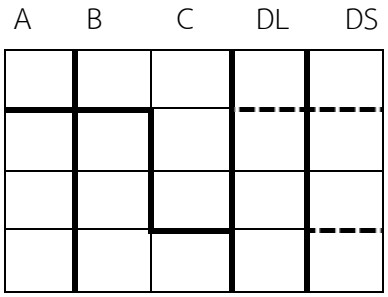

ภาพประกอบ 21 ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม

พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี (2541: 19-20) กล่าวว่า การแตกตัวของวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง หรือ 3 ทาง หมายถึง การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมจำนวน 4 หน่วยเสียง ที่ภาษาไทยทุกกลุ่มมีอยู่แล้วออกเป็น สองทาง (Binary Partition) หรือสามทาง (Tri - Partition) ตามเงื่อนไขของพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นพยัญชนะ พ่นลม ก้อง ไม่ก้อง นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกาเชื้อสายจีน หลี่ ฟางกุ้ย (Li, Fang Kuei, 1977: 25) ได้สืบสร้างเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษาตระกูลไทไว้ 4 เสียง ทั้งนี้โดยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิม 3 เสียง ปรากฏในพยางค์เป็นและอีก 1 ปรากฏในพยางค์ตาย หลี่ ฟางกุ้ย ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ดั้งเดิมขึ้นมาโดยอาศัยข้อมูลจากภาษาไทปัจจุบันถิ่นต่างๆ จำนวนหลายสิบภาษาซึ่งแต่ละภาษาก็มีจำนวนวรรณยุกต์มากกว่า 4 วรรณยุกต์ทั้งสิ้น แล้วจำนวนข้อมูลมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Method) จนสามารถสืบสาวไปได้ว่าภาษาไทยดั้งเดิมนั้น มีวรรณยุกต์เพียง 4 วรรณยุกต์ และสมมติให้เป็นวรรณยุกต์ *A *B *C ในพยางค์เป็น และ *D ในพยางค์ตาย

กาลต่อมาภาษาไทถิ่นต่าง ๆ ได้มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม 4 เสียง ดังกล่าวออกเป็นสองทางบ้าง สามทางบ้าง และสี่ทางบ้าง ด้วยอิทธิพลของลักษณะทางเสียงที่แตกต่างกันของพยัญชนะต้นคือ เป็นพยัญชนะต้นที่มีลักษณะการดัดแปลงลม ได้แก่พยัญชนะต้นพยางค์นั้นเป็นพยัญชนะก้องหรือไม่ก้อง พยัญชนะพ่นลมหรือไม่พ่นลม หรือพยัญชนะที่มีการกักลมที่เส้นเสียง การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง 3 ทาง หรือ 4 ทางนี้ต่างกันไปตามภาษากลุ่มต่าง ๆ

Mahasarakham University

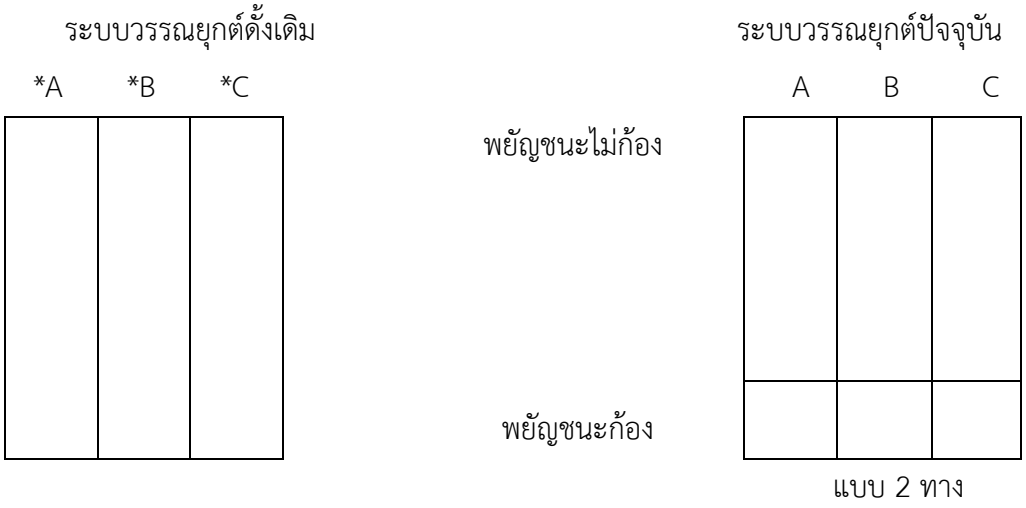

ภาพประกอบ 22 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง

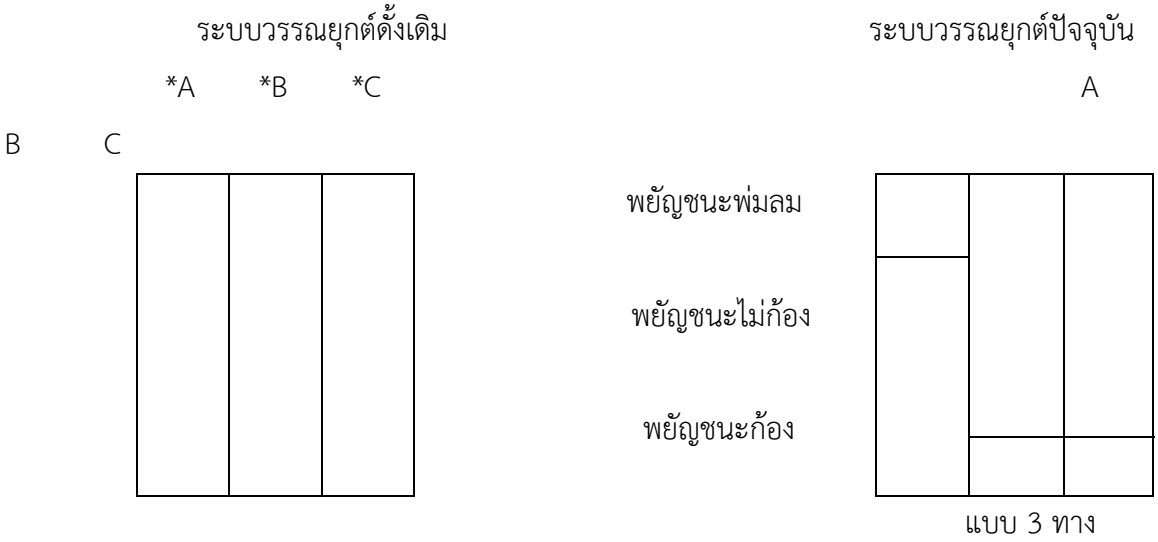

ภาพประกอบ 23 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในประเทศลาวและไทย

เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งที่พูดในประเทศไทยและในประเทศลาว พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ค่อนข้างหลากหลาย ภาษาลาวบางถิ่นย่อยมีรูปแบบของ

Mahasarakham University

วรรณยุกต์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน ในขณะที่ภาษาลาวบางถิ่นย่อยมีรูปแบบวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไป เมื่อใช้แนวคิดเรื่องกล่องวรรณยุกต์ของ เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) เป็นหลักในการพิจารณาวรรณยุกต์ในภาษาลาวพบว่า ลักษณการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาวได้แก่

1) วรรณยุกต์แถว B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (B1234)
2) วรรณยุกต์ใน C1 กับ DL123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C1 = DL123)
3) วรรณยุกต์ใน C234 กับ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C234 = DL4)
4) วรรณยุกต์แถว B และ DL เป็นคนละหน่วยเสียง (B#DL)

สำหรับกลุ่มที่ 2 (C1 = DL123) และที่ 3 (C234 = DL4) นั้นนักวิทยาภาษาถิ่นหรือผู้ที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทเรียกว่า “บันไดลาว” ในที่นี้เมื่อใช้ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มย่อยของภาษากลุ่มลาวสามารถจำแนกกลุ่มของภาษากลุ่มลาวจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้ 3 กลุ่มดังนี้

ภาษาลาวกลุ่มที่ 1

ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่ยังคงเก็บรักษาลักษณะเด่นของภาษาลาวไว้มากที่สุด การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวกลุ่มที่ 1 สรุปได้ 10 แบบดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 1

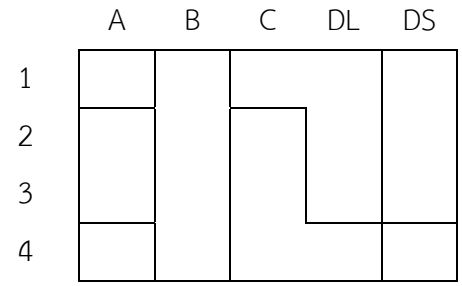

ภาพประกอบ 24 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 1

ภายในแบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (ทุรคม ชัยภูมิ) เวียงจันทน์ ลาวเวียง (อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม) ลาวเวียง (ชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม) กลุ่มลาวใต้ (อุบล ม่วงสามสิบ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว ปักเซบ้องไฟ สหัสขันธ์ ประจันตคาม บัวใหญ่ ขอนแก่น อุดร พนมไพร) ลาวใต้ (อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม) ลาวใต้ (นครปฐม ชัยนาท) กลุ่มหนองคาย (จังหวัดหนองคาย) นครพนม ปากเซ (สปป.ลาว) สะหวันนะเขด โขง Repatriated Lao แก่นท้าว

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 2

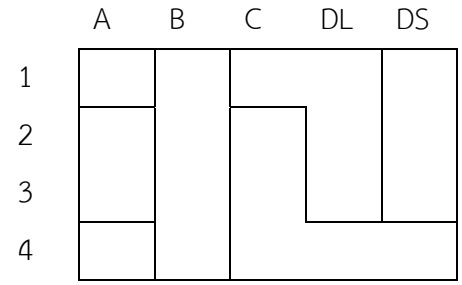

ภาพประกอบ 25 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 2

ภายในแบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองซะนะคาม (แขวงเวียงจันทน์)

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 3

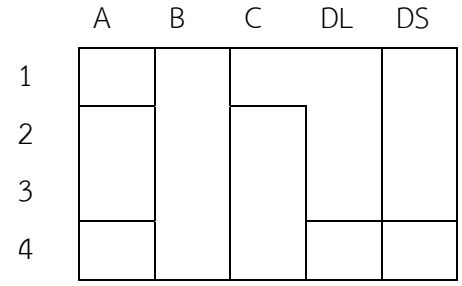

ภาพประกอบ 26 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 3

ภายในแบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองโพนโฮง (แขวงเวียงจันทน์)

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 4

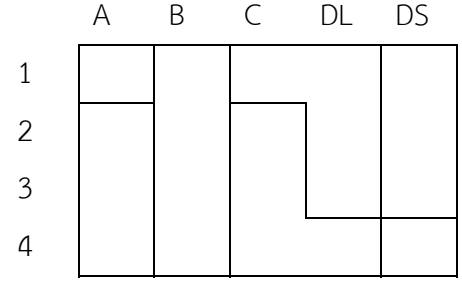

ภาพประกอบ 27 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 4

Mahasarakham University

ภายในแบบที่ 4 ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มใต้ (ศรีสะเกษ ท่าตูม) หลวงพระบาง (1750) กลุ่มหลวงพระบาง (แก่นท้าว ด่านซ้าว เลย) ลาวครั่ง (อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม) ลาวครั้ง (นครปฐม ไชยนาท สุพรรณบุรี) ลาวแง้ว (ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี) อัตตปือ

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 5

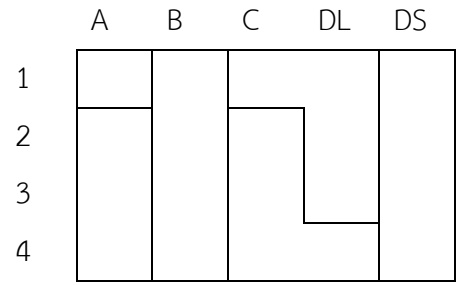

ภาพประกอบ 28 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 5

ภายในแบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวใต้ (อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 6

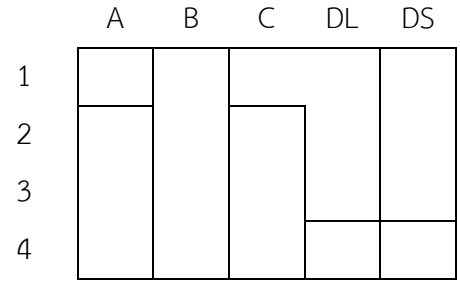

ภาพประกอบ 29 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 6

ภายในแบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาลาวแง้ว (ตำบลทองเอน อินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 7

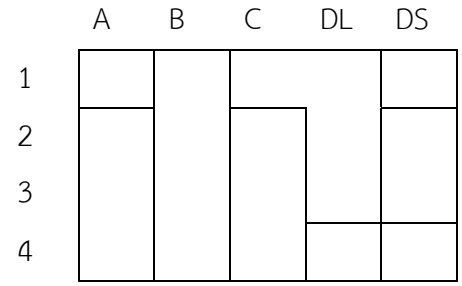

ภาพประกอบ 30 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 7

ภายในแบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาลาวหลวงพระบาง

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 8

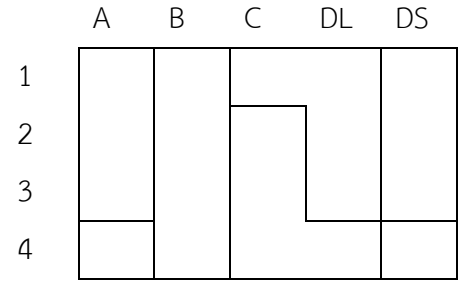

ภาพประกอบ 31 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 8

ภายในแบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาลาวกลุ่มเวียงจันทน์ (เวียงจันทน์ หล่มสัก) ลาวเวียงจันท์ (นครหลวงเวียงจันทน์ : สังทอง นาซายทอง สิโคดตะบอง ไซทานี จันทบุรี ไซเซถา สีสัดตะนาก หาดซายฟอง ปากงึ่ม) ทุรคม (แขวงเวียงจันทน์)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 9

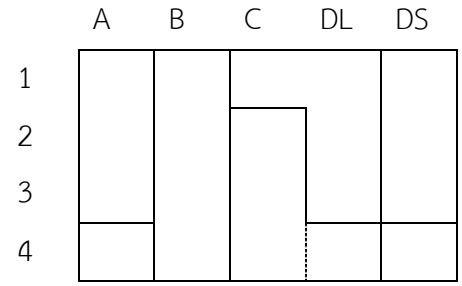

ภาพประกอบ 32 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 9

ภายในแบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองแก้วอุดม (แขวงเวียงจันทน์)

กลุ่มที่ 1 แบบที่ 10

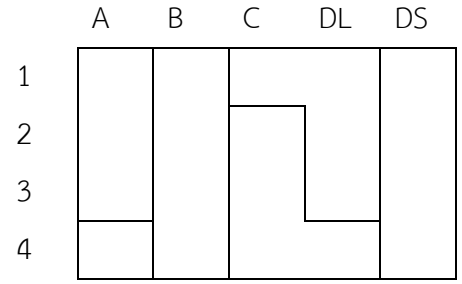

ภาพประกอบ 33 ภาษาลาวกลุ่มที่ 1 แบบที่ 10

ภายในแบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาลาวเหนือ (บ้านนาแล-หลวงน้ำทา)

หากพิจารณาภาพรวมแล้วจะเห็นว่า รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 1 ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นมีลักษณะเด่นของภาษาลาวที่กล่าวถึงโดยทั่วไป ได้แก่ การแยกเสียงรวมเสียงแบบ B1234 , C1 = DL123 และ B#DL แต่ก็มีลักษณะบางประการที่แตกต่างออกไป เช่น การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ C234#DL4 ในรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 3, 6 และ 7 ซึ่งอาจนับเป็นลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว นอกจากนี้ภาษาลาวในกลุ่มที่ 1 นี้ยังมีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แถว A ที่แตกต่างกันเป็น 3 แบบ คือ A1-23-4 (รูปแบบที่ 1, 2, 3) A1-234

Mahasarakham University

(รูปแบบที่ 4, 5, 6, 7) และ A123-4 (รูปแบบที่ 8, 9, 10) ความแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ช่วยแยกกลุ่มย่อยภาษาลาวได้

ภาษาลาวกลุ่มที่ 2

ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 2 สรุปได้ 11 แบบ ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 1

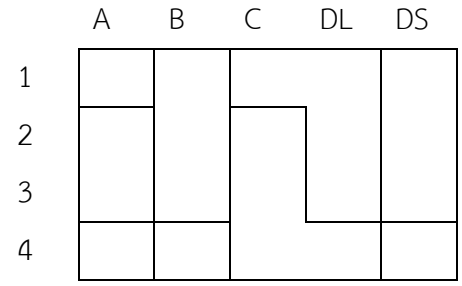

ภาพประกอบ 34 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 1

ภายในแบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวร้อยเอ็ด

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 2

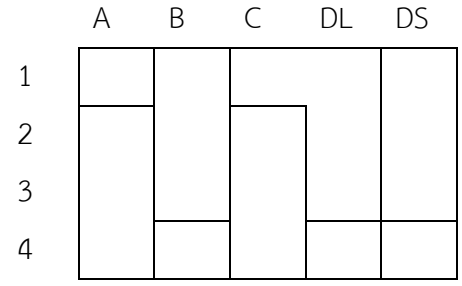

ภาพประกอบ 35 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 2

ภายในแบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวน้ำบาก

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 3

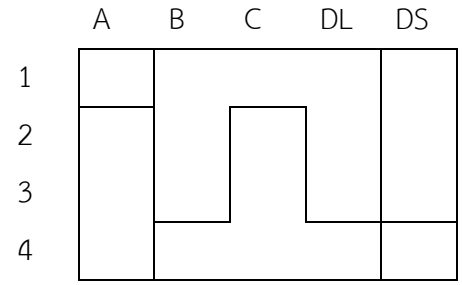

ภาพประกอบ 36 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 3

ภายในแบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาโคราช

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 4

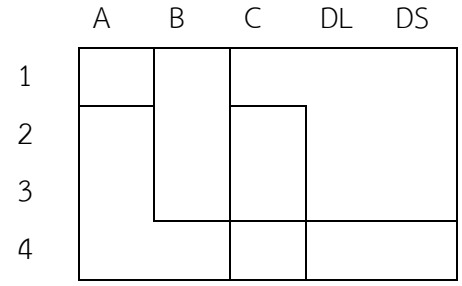

ภาพประกอบ 37 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 4

ภายในแบบที่ 4 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (ลพบุรี สิงห์บุรี สระบุรี)

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 5

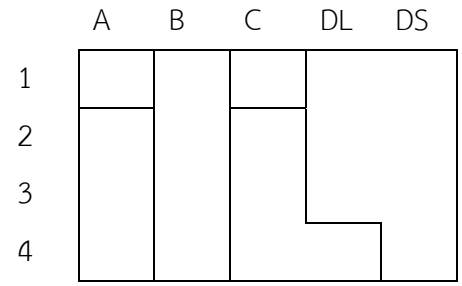

ภาพประกอบ 38 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 5

ภายในแบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 6

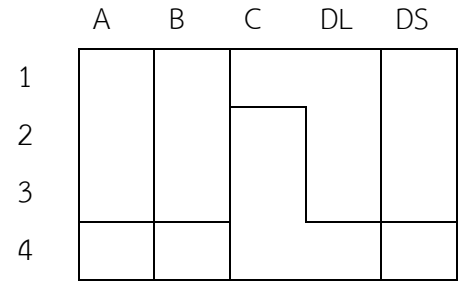

ภาพประกอบ 39 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 6

ภายในแบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาลาวถิ่นคอนสวรรค์ (จังหวัดชัยภูมิ)

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 7

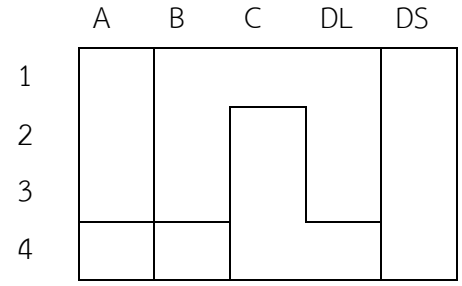

ภาพประกอบ 40 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 7

ภายในแบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาลาวอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านนาแก)

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 8

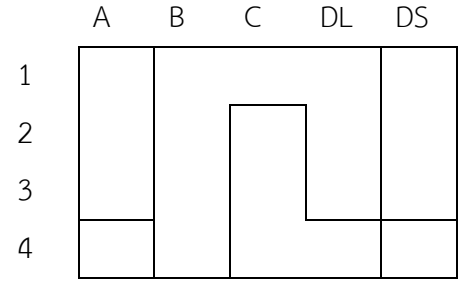

ภาพประกอบ 41 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 8

ภายในแบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านหมันหย่อน)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 9

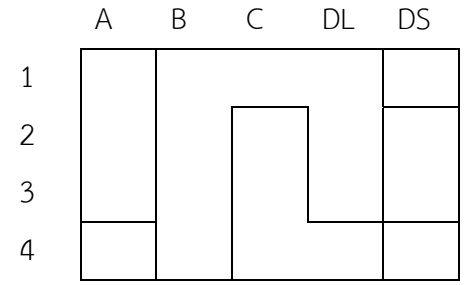

ภาพประกอบ 42 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 9

ภายในแบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านหมันหย่อน)

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 10

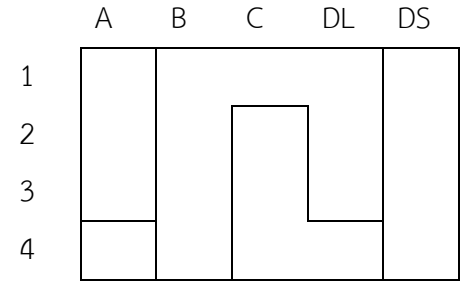

ภาพประกอบ 43 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 10

ภายในแบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านตาลกุด บ้านนาแก)

กลุ่มที่ 2 แบบที่ 11

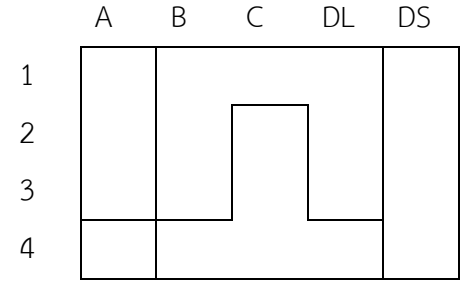

ภาพประกอบ 44 ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 แบบที่ 11

ภายในแบบที่ 11 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านตาลกุด)

Mahasarakham University

ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่ดูเหมือนจะยังเก็บรักษาลักษณะเด่นบางประการของภาษาลาวไว้ แต่ก็มีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมเข้ามาและเป็นลักษณะที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B=DL ดังจะเห็นในการแยกเสียงรวมเสียงแบบที่ 3, 7, 8, 9, 10 และ 11 ซึ่งนอกจากมีการรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ C1=DL123 หรือ C234=DL4 ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวแล้ว ยังมีการรวมเสียงวรรณยุกต์ C/DL กับ B ด้วย ลักษณะที่แตกต่างออกไปอีกประการหนึ่งคือ การแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ B123-4 ที่ปรากฏในการแยกเสียงรวมเสียงหลายแบบเช่น แบบที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7 และ 11 ลักษณะต่าง ๆ ล้วนแต่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวที่เคยมีผู้เสนอไว้

ภาษาลาวกลุ่มที่ 3

ประกอบด้วยภาษาลาวที่มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์บางลักษณะแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 สรุปได้ 17 แบบดังแสดงในภาพต่อไปนี้

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 1

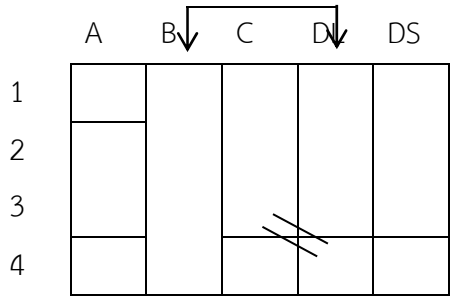

ภาพประกอบ 45 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 1

ภายในแบบที่ 1 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองกาสี (2) (แขวงเวียงจันทน์)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 2

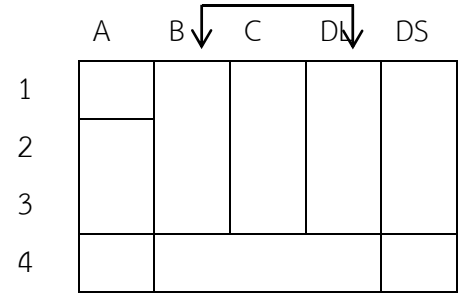

ภาพประกอบ 46 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 2

ภายในแบบที่ 2 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองกาสี (1) (แขวงเวียงจันทน์)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 3

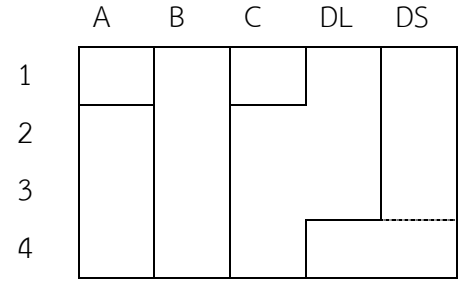

ภาพประกอบ 47 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 3

ภายในแบบที่ 3 ได้แก่ ภาษาลาวครั่ง (อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 4

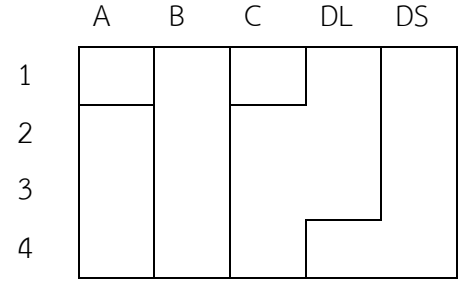

ภาพประกอบ 48 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 4

ภายในแบบที่ 4 ได้แก่ ภาษาลาวแง้ว (อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 5

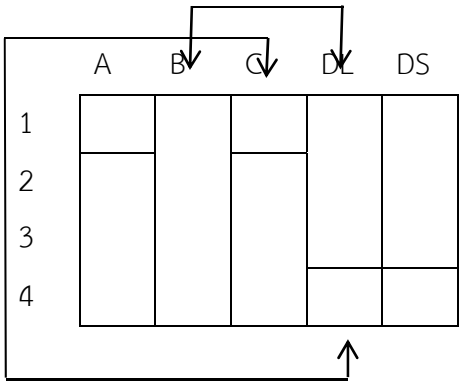

ภาพประกอบ 49 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 5

ภายในแบบที่ 5 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองมาซายทอง (2) (นครหลวงเวียงจันทน์)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 6

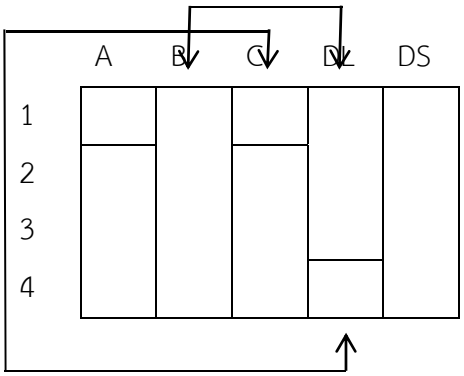

ภาพประกอบ 50 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 6

ภายในแบบที่ 6 ได้แก่ ภาษาเมืองงอย (สปป.ลาว)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 7

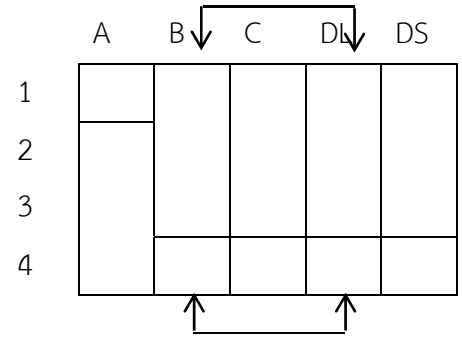

ภาพประกอบ 51 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 7

ภายในแบบที่ 7 ได้แก่ ภาษาเมืองยอง (สปป.ลาว)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 8

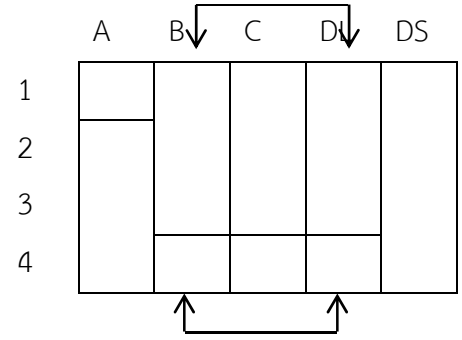

ภาพประกอบ 52 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 8

ภายในแบบที่ 8 ได้แก่ ภาษาซำเหนือ (สปป.ลาว)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 9

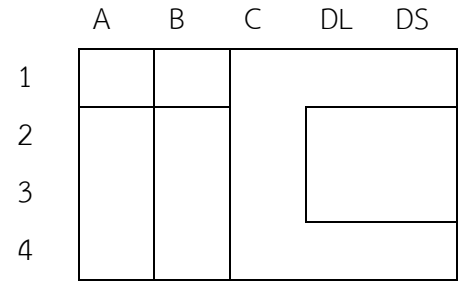

ภาพประกอบ 53 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 9

ภายในแบบที่ 9 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (อำเภอหนองแหน จังหวัดฉะเชิงเทรา)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 10

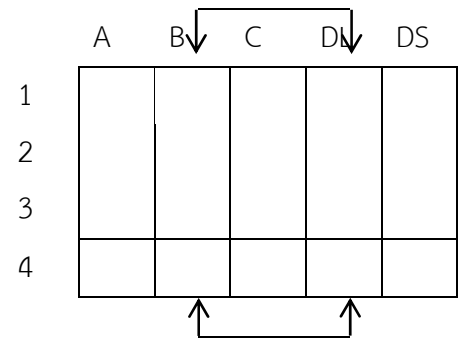

ภาพประกอบ 54 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 10

ภายในแบบที่ 10 ได้แก่ ภาษาเมืองแหวน (สปป.ลาว) เมืองแสน (สปป.ลาว)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 11

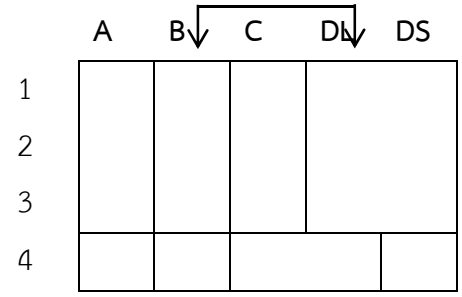

ภาพประกอบ 55 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 11

ภายในแบบที่ 11 ได้แก่ ภาษาซำเหนือ (สปป.ลาว)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 12

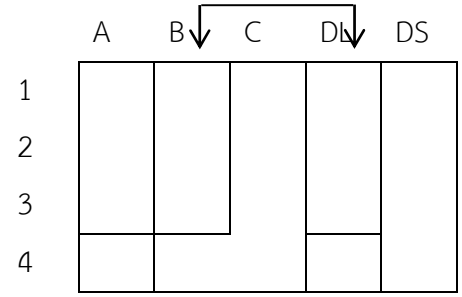

ภาพประกอบ 56 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 12

ภายในแบบที่ 12 ได้แก่ ภาษาลาว อ.ธาตุพนม จ.นครพนม (บ้านตาลกุด)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 13

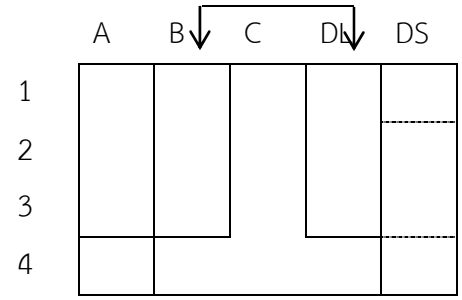

ภาพประกอบ 57 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 13

ภายในแบบที่ 13 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านหมันหย่อน)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 14

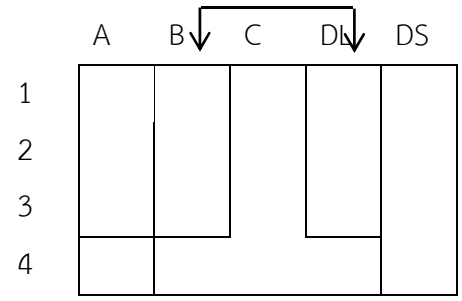

ภาพประกอบ 58 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 14

ภายในแบบที่ 14 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านตาลกุด บ้านโนนสะอาด บ้านหมันหย่อน)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 15

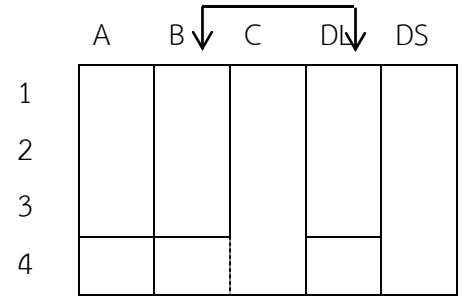

ภาพประกอบ 59 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 15

ภายในแบบที่ 15 ได้แก่ ภาษาลาว อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม (บ้านหมันหย่อน)

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 16

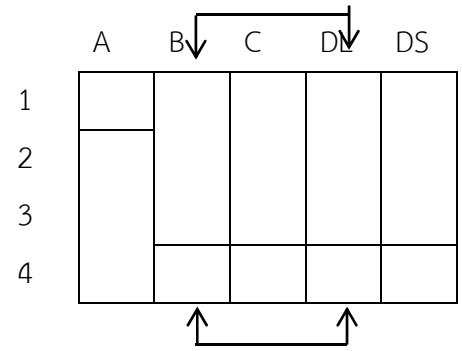

ภาพประกอบ 60 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 16

ภายในแบบที่ 16 ได้แก่ ภาษาลาวเมืองนาซายทอง (1) (นครหลวงเวียงจันทน์)

Mahasarakham University

กลุ่มที่ 3 แบบที่ 17

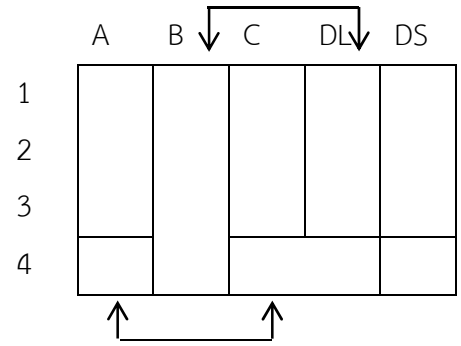

ภาพประกอบ 61 ภาษาลาวกลุ่มที่ 3 แบบที่ 17

ภายในแบบที่ 17 ได้แก่ ภาษาลาวเวียง (แขวงเวียงจันทน์)

ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ทั้ง 17 แบบดังแสดงให้เห็นข้างบนมีความแตกต่างจากภาษาลาวกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 รวมทั้งแตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาวอย่างสิ้นเชิง ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 3 ที่แตกต่างจากลักษณะเด่นของภาษาลาว ได้แก่ วรรณยุกต์แถว B มีการแยกเสียงแบบ B123-4 (ในรูปแบบที่ 2, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15) หรือแบบ B1-234 (ในรูปแบบที่ 9) วรรณยุกต์ C แยกเสียงแบบ C123-4 (ในรูปแบบที่ 2, 7, 8, 10,11, 17) หรือรวมเสียงแบบ C1234 (ในรูปแบบที่ 9, 12, 13, 14, 15) วรรณยุกต์แถว DL รวมเสียงแบบ DL1234 (ในรูปแบบที่ 1) หรือแบบ DL1-23-4 (ในรูปแบบที่ 9) นอกจากนี้ยังมีลักษณะการรวมเสียงในแนวนอนระหว่างวรรณยุกต์ B และ DL แบบ B123(4)=DL123(4) หรือ B4=C1234=DL4 ด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวกลุ่มที่ 1, 2, 3 ในข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาลาวส่วนใหญ่มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบที่ 1 ในกลุ่มที่ 1 ในที่นี้จึงได้สรุปลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ในภาษาลาวซึ่งตรงกับลักษณะที่ทราบโดยทั่วไปแล้วว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวกลุ่มลาวนั้นเองดังแสดงในภาพต่อไปนี้

Mahasarakham University

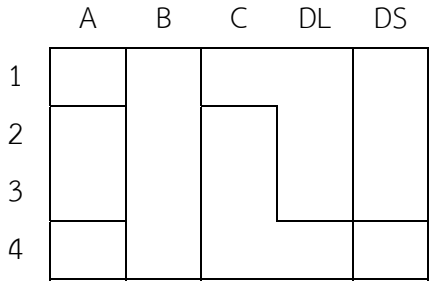

ภาพประกอบ 62 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว

นอกจากนี้เมื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาว จากงานที่เคยมีผู้ศึกษาไว้พบว่า บราวน์ (Brown, 1965) ได้เสนอลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวคล้ายคลึงกับลักษณะข้างบนนี้ ความแตกต่างกันอยู่ที่บราวน์เสนอให้วรรณยุกต์ B ในภาษาลาวมีการแยกเสียงแบบ B123-4 ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

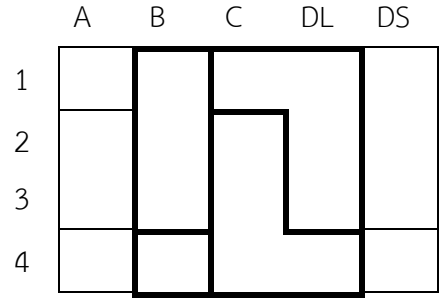

ภาพประกอบ 63 รูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาว

อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาลาวทั้งในประเทศไทยและในสปป.ลาวอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวมีรูปแบบที่หลากหลาย และบางรูปแบบก็ไม่ได้มีลักษณะเด่นของภาษาลาวตามที่เคยมีผู้เสนอไว้ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อเดิมว่า ภาษาลาวต้องมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบบันไดลาว

ในที่นี้อาจกล่าวได้ว่าภาษาลาวกลุ่มที่ 1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวปรากฏเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาษาลาวกลุ่มที่ 2 มีทั้งการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นลักษณะของภาษาลาว และลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากลักษณะของภาษาลาว ส่วนภาษาลาวกลุ่มที่ 3 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างออกไปจากลักษณะเด่นของภาษาลาวโดยสิ้นเชิง นั่นคือ ไม่ปรากฏลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์แบบ B1234 และ

Mahasarakham University

C1=DL123/C234=DL4 (“บันไดลาว”) และยังมีลักษณะของการรวมเสียงวรรณยุกต์ B กับ DL (B=DL) ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่พบในภาษาลาวส่วนใหญ่แต่อย่างใด

ความหลากหลายของวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่ปรากฏในงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ดังกล่าว นำไปสู่ประเด็นปัญหาหลายประการที่ต้องการการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่คำอธิบายที่ชัดเจนโดยเฉพาะประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกกลุ่มย่อยในภาษากลุ่มลาว วรรณยุกต์ดั้งเดิมในภาษากลุ่มลาว การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษาลาว ดังนั้นจึงน่าสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบวรรณยุกต์และการจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

บทที่ 3

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

ในบทนี้จะเป็นการอธิบายถึงระบบเสียงวรรยุกต์ของภาษาลาวจากจุดเก็บข้อมูล 12 จุด ระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวแต่ละจุดเก็บข้อมูลจะประกอบด้วย คำอธิบายลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างและรูปวรรณยุกต์ ตารางนี้จะแสดงให้เห็นจำนวนและวิวัฒนาการของวรรณยุกต์ปัจจุบันของภาษาลาวแต่ละถิ่น

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดสตึงแตรง

1. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเมือง ตำบลแซรรีไซ บ้านแซรโพธิ์

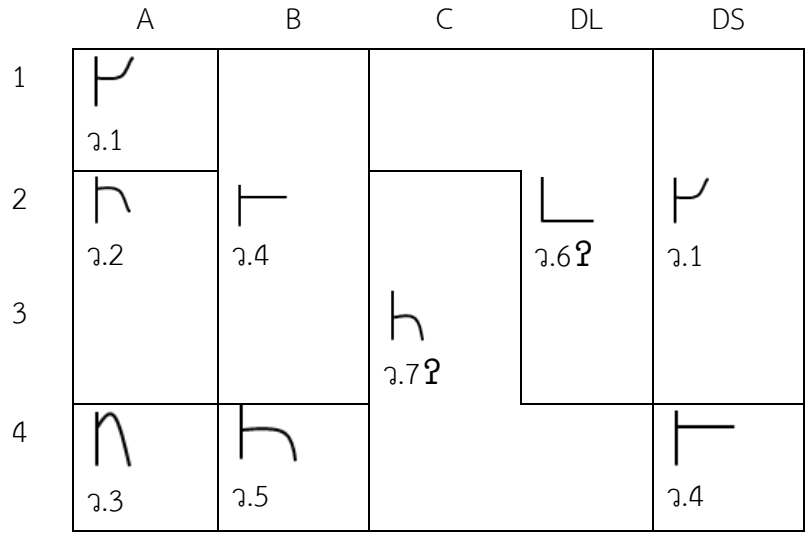

ภาพประกอบ 64 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรีไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรีไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

1.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-สูง (35) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

Mahasarakham University

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[35] ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak[35] ‘ผัก’

kop[35] ‘กบ’

bet[35] ‘เบ็ด’

1.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:[42] ‘ปี’

bin[42] ‘บิน’

1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ขึ้น-ตก (451) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:[451] ‘มือ’

1.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj[44] ‘ไข่’

kaj[44] ‘ไก่’

ba:w[44] ‘บ่าว’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok[44] ‘นก’

1.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ระดับ-ตก (331) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔ:[331] ‘พ่อ’

1.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดที่เส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa[11ʔ] ‘เสื้อ’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

1.7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔมีลักษณะปิดที่เส้นเสียง)

เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31ʔ} ‘ป้า’

ba:^{31ʔ} ‘บ้า’

na:m^{31ʔ} ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{31} ‘ลูก’

2. ระบบเสียงวรรณยุกต์อ.ถาราบริวัด ต.พระรำกิล บ.อันลงสวาย

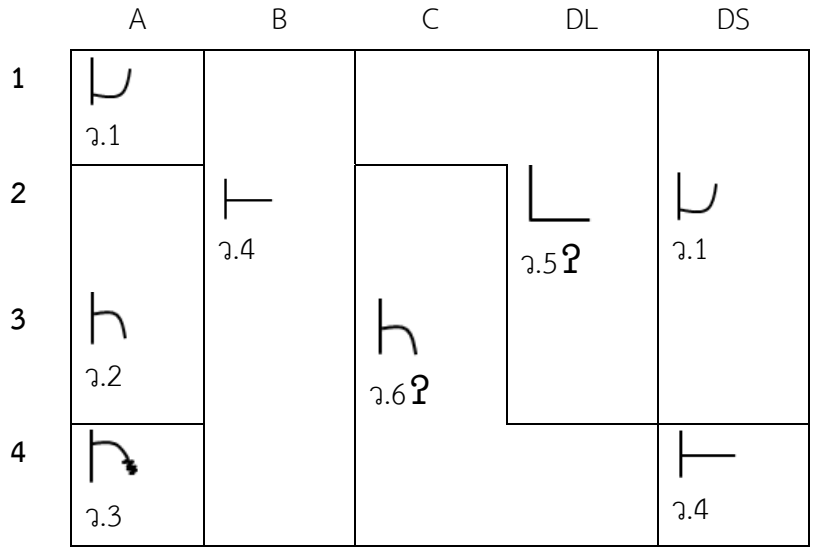

ภาพประกอบ 65 เสียงวรรณยุกต์ บ้านอันลงสวาย ตำบลพระรำกิล อำเภอถาราบริวัด จังหวัดสตึงแตรง

Mahasarakham University

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านอันลงสวาย ตำบลพระรำกิล อำเภอถาราบริวัด จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

2.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลางค่อนข้างต่ำ–ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง (24) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[24] ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak[24] ‘ผัก’

kop[24] ‘กบ’

bet[24] ‘เบ็ด’

2.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก- กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:[32] ‘ปี’

bin[32] ‘บิน’

2.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้าสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:[42] ‘มือ’

2.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj[33] ‘ไข่’

kaj[33] ‘ไก่’

ba:w[33] ‘บ่าว’

phɔ:[33] ‘พ่อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok[33] ‘นก’

Mahasarakham University

2.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดที่เส้นเสียง) ˩ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

2.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔ มีลักษณะปิดที่เส้นเสียง) ˧˩ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31ʔ} ‘ป้า’

ba:^{31ʔ} ‘บ้า’

na:m^{31ʔ} ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{31} ‘ลูก’

3. ระบบเสียงวรรณยุกต์อ.เสียมโบก ต.แซรกระสัง บ.แซรกระสัง

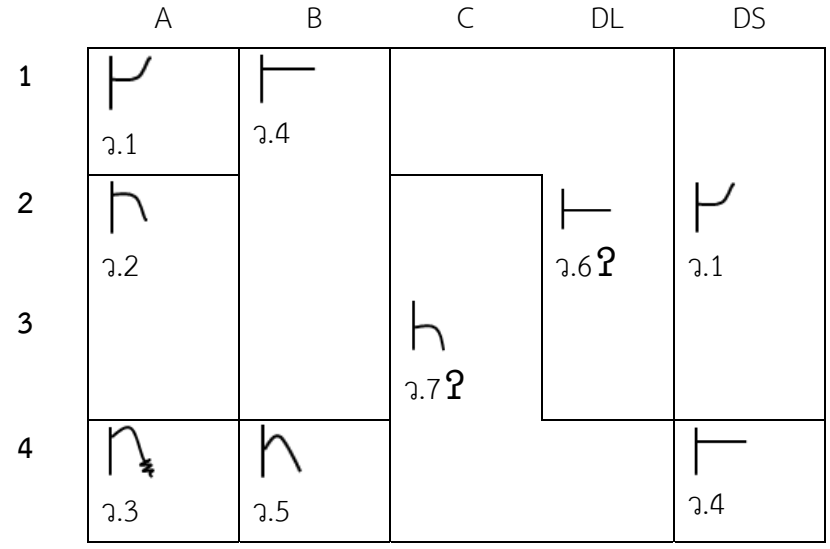

ภาพประกอบ 66 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรกระสัง ตำบลแซรกระสัง อำเภอเสียมโบก จังหวัดสตึงแตรง

Mahasarakham University

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ.แซรกระสัง ต.แซรกระสัง อ.เสียมโบก จ.สตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

3.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-สูง (35) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[35] ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak[35] ‘ผัก’

kop[35] ‘กบ’

bet[35] ‘เบ็ด’

3.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลางค่อนข้าสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:[42] ‘ปี’

bin[42] ‘บิน’

3.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ขึ้น-ตก (451 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:[451] ‘มือ’

3.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj[44] ‘ไข่’

kaj[44] ‘ไก่’

ba:w[44] ‘บ่าว’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok[44] ‘นก’

Mahasarakham University

3.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ ˥˩˨ (342) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔ:^{342} ‘พ่อ’

3.6หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลาง-ระดับ (33ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) ˧ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{33ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{33} ‘หาบ’

tɔ:k^{33} ‘ตอก’

dɛ:t^{33} ‘แดด’

3.7หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) ˥˩ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31ʔ} ‘ป้า’

ba:^{31ʔ} ‘บ้า’

na:m^{31ʔ} ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{31} ‘ลูก’

Mahasarakham University

4. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเซซาน ตำบลเซซาน บ้านเซซาน

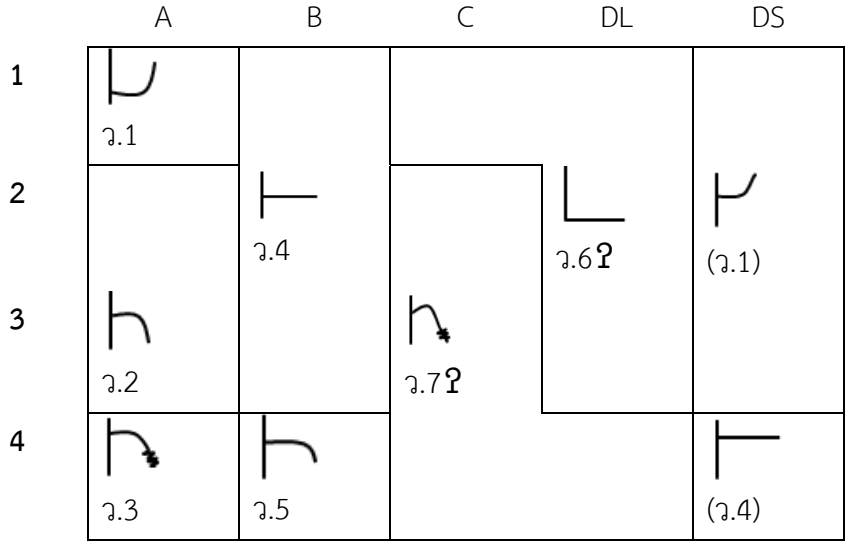

ภาพประกอบ 67 เสียงวรรณยุกต์ บ้านเซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านเซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

4.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง (24) เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[24] ‘หู’

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ขึ้น-สูง (35) เกิดกับคำตาย เช่น

phak[35] ‘ผัก’

kop[35] ‘กบ’

bet[35] ‘เบ็ด’

4.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:[32] ‘ปี’

bin[32] ‘บิน’

Mahasarakham University

4.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (มีลักษณะเสียงลงคอ) (42) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:^{42} ‘มือ’

4.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

4.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ระดับ-กลางค่อนข้างต่ำ (332) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔ:^{332} ‘พ่อ’

4.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

4.7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลาง-ขึ้นกลางค่อนข้างสูกง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (342ʔ มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{342ʔ} ‘ป้า’

ba:^{342ʔ} ‘บ้า’

na:m^{342ʔ} ‘น้ำ’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{342} ‘ลูก’

5. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเซซาน ตำบลพลุก บ้านพลุก

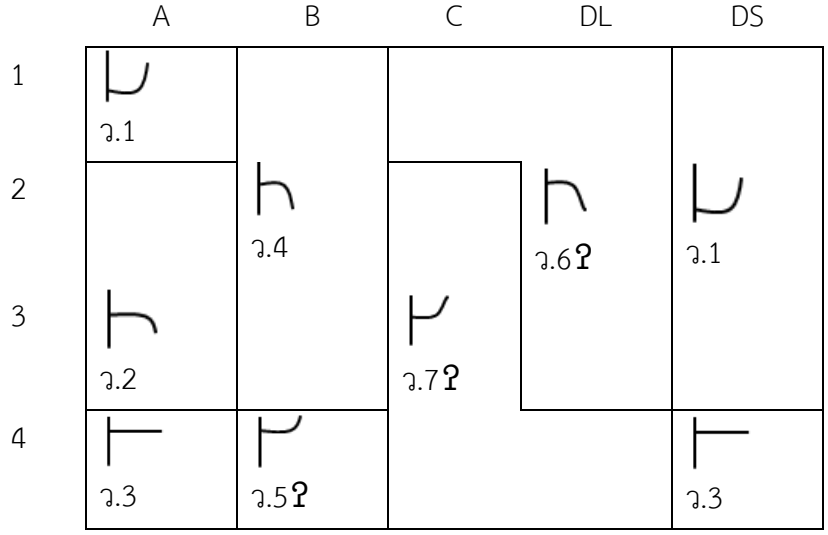

ภาพประกอบ 68 เสียงวรรณยุกต์ บ้านพลุก ตำบลพลุก อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านพลุก ตำบลพลุก อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

5.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง (24) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:^{24} ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak^{24} ‘ผัก’

kop^{24} ‘กบ’

bet^{24} ‘เบ็ด’

5.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ระดับ-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

Mahasarakham University

5.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯː^{44} ‘มือ’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

5.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{32} ‘ไข่’

kaj^{32} ‘ไก่’

baːw^{32} ‘บ่าว’

5.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ขึ้น (มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔː^{45}ʔ ‘พ่อ’

5.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{42}ʔ ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

haːp^{42} ‘หาบ’

tɔːk^{42} ‘ตอก’

dɛːt^{42} ‘แดด’

5.7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-สูง (35ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

paː^{35}ʔ ‘ป้า’

baː^{35}ʔ ‘บ้า’

naːm^{35}ʔ ‘น้ำ’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k[35] ‘ลูก’

6. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเสียมปาง ตำบลเซกง บ้านบ้านม่วง

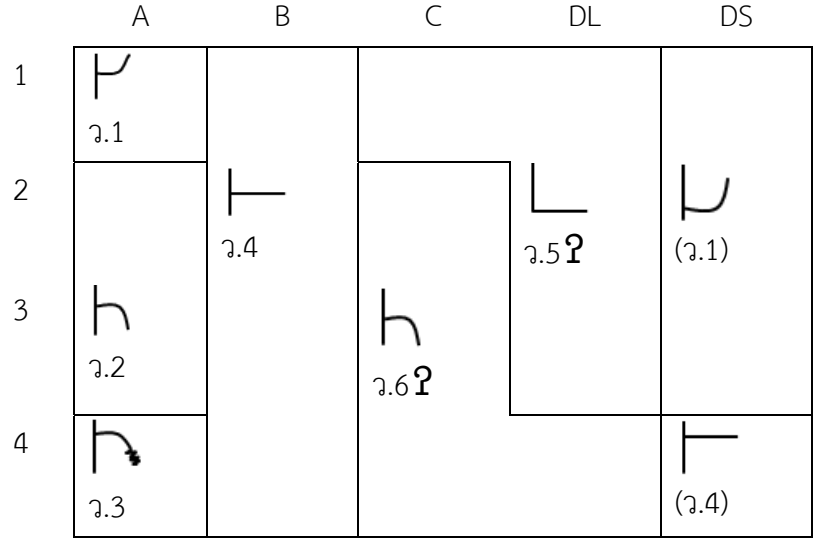

ภาพประกอบ 69 เสียงวรรณยุกต์ บ้านบ้านม่วง ตำบลเซกง อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านบ้านม่วง ตำบลเซกง อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

6.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ขึ้น-สูง 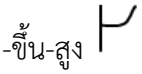 (35) เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[35] ‘หู’

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง (24) เกิดกับคำตาย เช่น

phak[24] ‘ผัก’

kop[24] ‘กบ’

bet[24] ‘เบ็ด’

Mahasarakham University

6.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

6.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:^{42} ‘มือ’

6.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

phɔ:^{33} ‘พ่อ’

เสียงวรรณยุกต์กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

6.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

6.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31ʔ} ‘ป้า’

ba:^{31ʔ} ‘บ้า’

na:m^{31ʔ} ‘น้ำ’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k[31] ‘ลูก’

7. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเสียมปาง ตำบลถมอแก้ว บ้านผาบัง

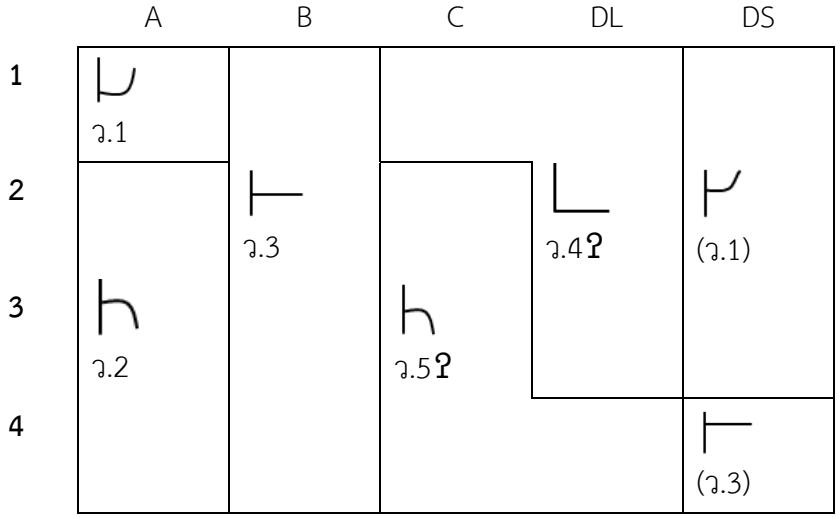

ภาพประกอบ 70 เสียงวรรณยุกต์ บ้านผาบัง ตำบลถมอแก้ว อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านผาบัง ตำบลถมอแก้ว อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง มีเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

7.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง ˩˧ (24) เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[24] ‘หู’

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ขึ้น-สูง ˧˥ (35) เกิดกับคำตาย เช่น

phak[35] ‘ผัก’

kop[35] ‘กบ’

bet[35] ‘เบ็ด’

Mahasarakham University

7.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้าวต่ำ ˩˧ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

mɯ:^{32} ‘มือ’

7.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ระดับ ˧˧ (33) เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

phɔ:^{33} ‘พ่อ’

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างสูง-ระดับ ˦˦ (44) เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

7.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะเสียงปิดเส้นเสียง) ˩˩ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

7.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔ มีลักษณะเสียงปิดเส้นเสียง) ˧˩ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31ʔ} ‘ป้า’

ba:^{31ʔ} ‘บ้า’

na:m^{31ʔ} ‘น้ำ’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{31} ‘ลูก’

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดรัตนคีรี

8. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอเวินไซ ตำบลปากาลัน บ้านกำปงจาม

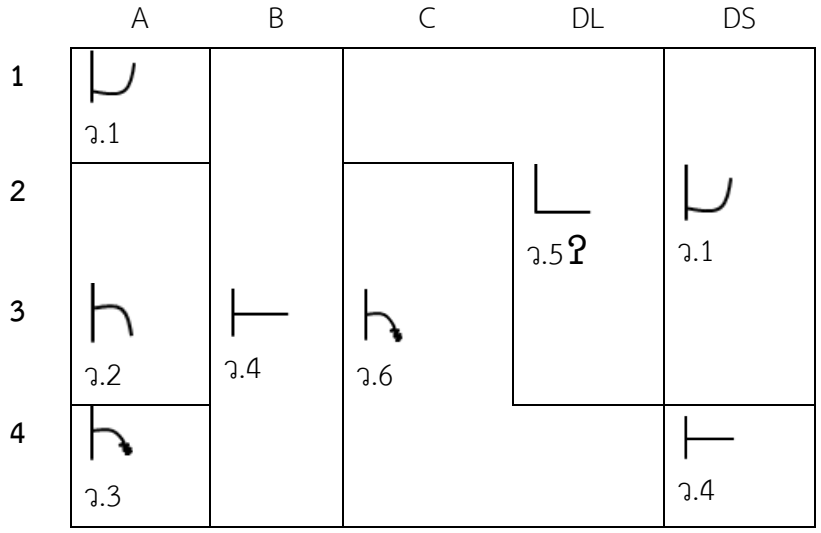

ภาพประกอบ 71 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงจาม ตำบลปากาลัน อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านกำปงจาม ตำบลปากาลัน อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี มีเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

8.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง (24) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:^{24} ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak^{24} ‘ผัก’

kop^{24} ‘กบ’

bet^{24} ‘เบ็ด’

Mahasarakham University

8.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

8.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (32 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:^{32} ‘มือ’

8.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

phɔ:^{33} ‘พ่อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{33} ‘นก’

8.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

8.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (31 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31} ‘ป้า’

Mahasarakham University

ba:[31] ‘บ้า’

na:m[31] ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k[31] ‘ลูก’

9. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอลมพัด ตำบลชัยอุดม บ้านลมพัด

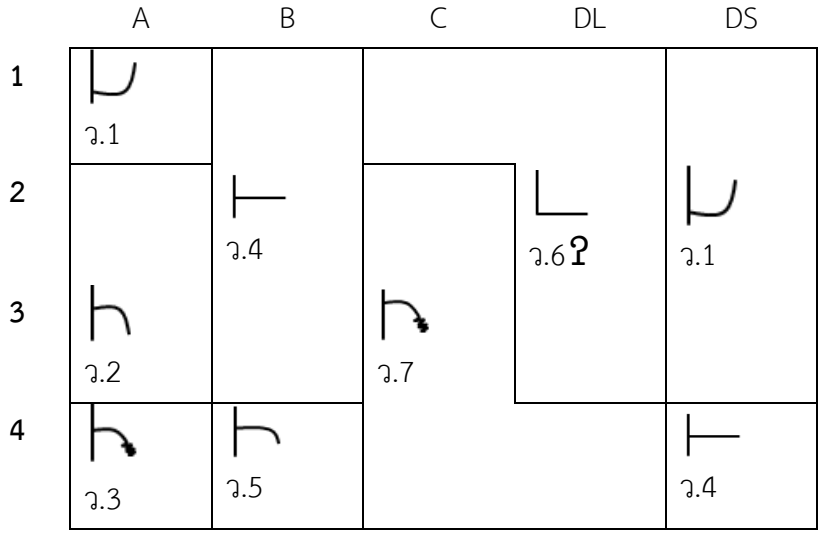

ภาพประกอบ 72 เสียงวรรณยุกต์ บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

9.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้าวสูง (24) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[24] ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak[24] ‘ผัก’

kop[24] ‘กบ’

bet[24] ‘เบ็ด’

Mahasarakham University

9.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:[32] ‘ปี’

bin[32] ‘บิน’

9.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (32 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:[32] ‘มือ’

9.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj[33] ‘ไข่’

kaj[33] ‘ไก่’

ba:w[33] ‘บ่าว’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok[33] ‘นก’

9.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ระดับ-กลางค่อนข้างต่ำ (332) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔ:[332] ‘พ่อ’

9.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa[11ʔ] ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p[11] ‘หาบ’

tɔ:k[11] ‘ตอก’

dɛ:t[11] ‘แดด’

Mahasarakham University

9.7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{42} ‘ป้า’

ba:^{42} ‘บ้า’

na:m^{42} ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{42} ‘ลูก’

10. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอโกนมุม ตำบลสิริมงคล บ้านแซรปอกโตจ

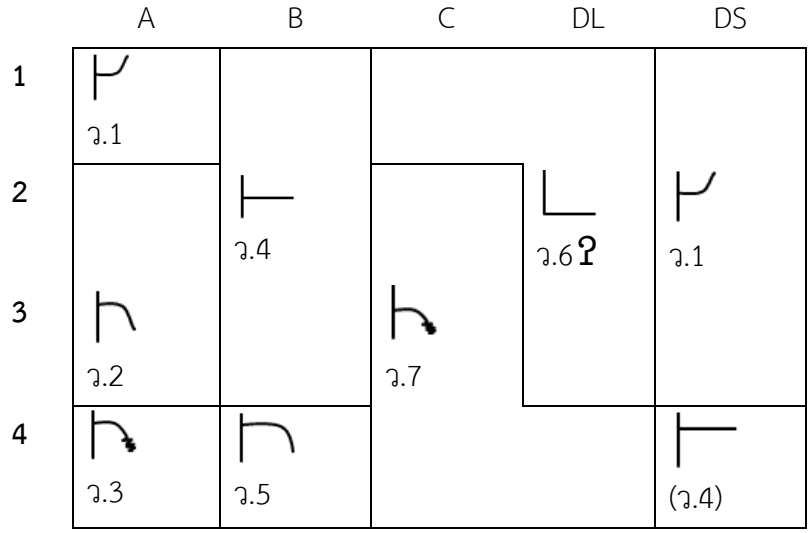

ภาพประกอบ 73 เสียงวรรณยุกต์ บ้านแซรปอกโตจ ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม จังหวัดรัตนคีรี

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านแซรปอกโตจ ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม จังหวัดรัตนคีรี มีเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้

10.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-สูง (35) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:^{35} ‘หู’

เกิดกับคำตาย เช่น

phak^{35} ‘ผัก’

kop^{35} ‘กบ’

Mahasarakham University

bet^{35} ‘เบ็ด’

10.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

10.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42 มีลักษณะเสียงลงคอ) 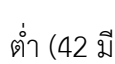 เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:^{42} ‘มือ’

10.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) มีเสียงวรรณยุกต์ย่อย 2 เสียง คือ

เสียงวรรณยุกต์ กลาง-ระดับ 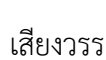 (33) เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

เสียงวรรณยุกต์ กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

10.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ 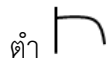 (442) เกิดกับคำเป็น เช่น

phɔ:^{442} ‘พ่อ’

10.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11ʔ} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

Mahasarakham University

10.7 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 7 (ว.7) เป็นเสียง กลาง-กลางค่อนข้างต่ำ (32 มีลักษณะเสียงลงคอ) ˩˧ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:[32] ‘ป้า’

ba:[32] ‘บ้า’

na:m[32] ‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k[32] ‘ลูก’

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่จังหวัดพระวิหาร

11. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอแชบ ตำบลกำปงสรอเลามวย บ้านกำปงสังแก

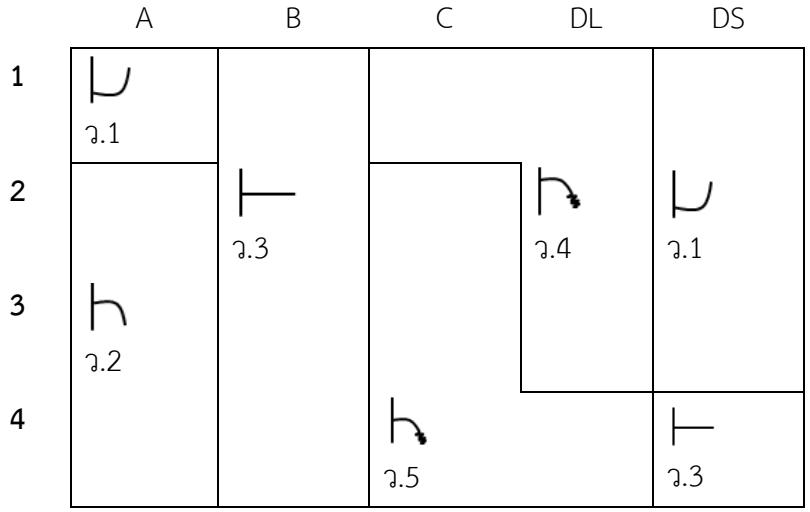

ภาพประกอบ 74 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงสังแก ตำบลกำปงสรอเลามวย อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านกำปงสังแก ตำบลกำปงสรอเลามวย อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร มีเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

11.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลางค่อนข้างต่ำ-ขึ้น-กลางค่อนข้างสูง ˨˥ (24) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[24] ‘หู’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

phak^{24} ‘ผัก’

kop^{24} ‘กบ’

bet^{24} ‘เบ็ด’

11.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

mɯ:^{32} ‘มือ’

11.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลาง-ระดับ (33) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{33} ‘ไข่’

kaj^{33} ‘ไก่’

ba:w^{33} ‘บ่าว’

phɔ:^{33} ‘พ่อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{33} ‘นก’

11.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (42 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{42} ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{42} ‘หาบ’

tɔ:k^{42} ‘ตอก’

dɛ:t^{42} ‘แดด’

Mahasarakham University

11.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง กลาง-ตก (31 มีลักษณะเสียงลงคอ) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:[31]	‘ป้า’
ba:[31]	‘บ้า’
na:m[31]	‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k[31]	‘ลูก’

12. ระบบเสียงวรรณยุกต์ อำเภอแชบ ตำบลกำปงสรอเลาปี บ้านกำปงไจร

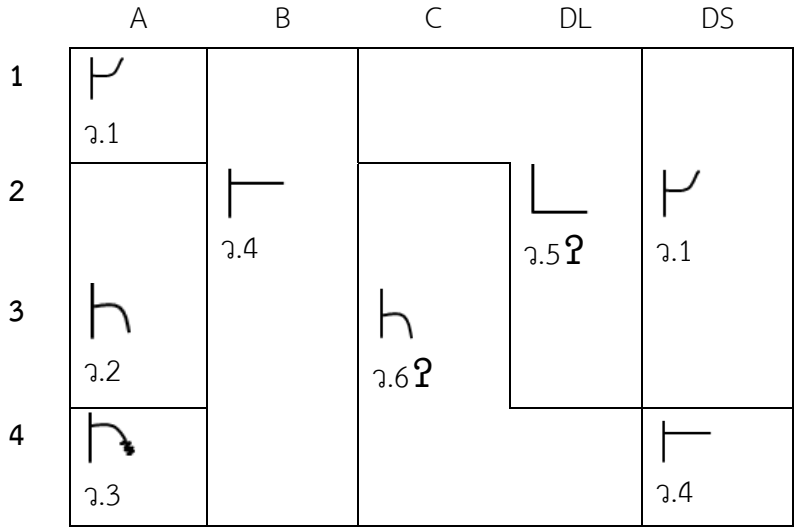

ภาพประกอบ 75 เสียงวรรณยุกต์ บ้านกำปงไจร ตำบลกำปงสรอเลาปี อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร

ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาว บ้านกำปงไจร ตำบลกำปงสรอเลาปี อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร มีเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ดังนี้

12.1 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 (ว.1) เป็นเสียง กลาง-ขึ้น-สูง (35) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

hu:[35]	‘หู’

Mahasarakham University

เกิดกับคำตาย เช่น

phak^{35} ‘ผัก’

kop^{35} ‘กบ’

bet^{35} ‘เบ็ด’

12.2 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 (ว.2) เป็นเสียง กลาง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (32) เกิดกับคำเป็น เช่น

pi:^{32} ‘ปี’

bin^{32} ‘บิน’

12.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 (ว.3) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ตก-กลางค่อนข้างต่ำ (มีลักษณะเสียงลงคอ) (42) เกิดกับคำเป็น เช่น

mɯ:^{42} ‘มือ’

12.4 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 (ว.4) เป็นเสียง กลางค่อนข้างสูง-ระดับ (44) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

khaj^{44} ‘ไข่’

kaj^{44} ‘ไก่’

ba:w^{44} ‘บ่าว’

phɔ:^{44} ‘พ่อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

nok^{44} ‘นก’

12.5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 (ว.5) เป็นเสียง ต่ำ-ระดับ (11ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

sɯa^{11}ʔ ‘เสื้อ’

เกิดกับคำตาย เช่น

ha:p^{11} ‘หาบ’

tɔ:k^{11} ‘ตอก’

dɛ:t^{11} ‘แดด’

Mahasarakham University

12.6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 (ว.6) เป็นเสียง กลาง-ตก (31ʔ มีลักษณะปิดเส้นเสียง) ˩˥ เกิดกับคำเป็นและคำตาย เช่น

เกิดกับคำเป็น เช่น

pa:^{31}ʔ	‘ป้า’
ba:^{31}ʔ	‘บ้า’
na:m^{31}ʔ	‘น้ำ’

เกิดกับคำตาย เช่น

lu:k^{31}	‘ลูก’

Mahasarakham University

บทที่ 4

การจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

ในบทนี้ผู้วิจัยพบว่าภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกับพูชา-ลาวทั้ง 12 จุด มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง เมื่อใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์จัดได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง และเมื่อใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียง พบว่ามี 3 กลุ่มคือ กลุ่ม A1-234, B1234 กลุ่ม A1-23-4, B1234 และกลุ่ม A1-23-4, B123-4 ดังรายละเอียดดังนี้

การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม

พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี (2541: 19-20) กล่าวว่า การแตกตัวของวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง หรือ 3 ทาง หมายถึง การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมจำนวน 4 หน่วยเสียง ที่ภาษาไทยทุกกลุ่มมีอยู่แล้วออกเป็น สองทาง (Binary Partition) หรือสามทาง (Tri - Partition) ตามเงื่อนไขของพยัญชนะต้นดั้งเดิมที่เป็นพยัญชนะ พ่นลม ก้อง ไม่ก้อง การแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์เป็น 2 ทาง หรือ 3 ทางนี้ต่างกันไปตามภาษากลุ่มต่าง ๆ

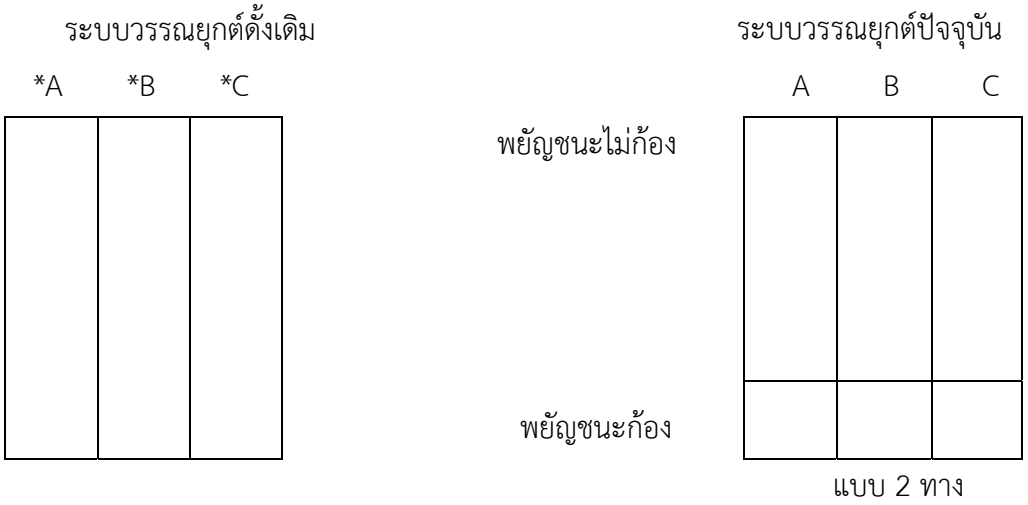

ภาพประกอบ 76 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง

Mahasarakham University

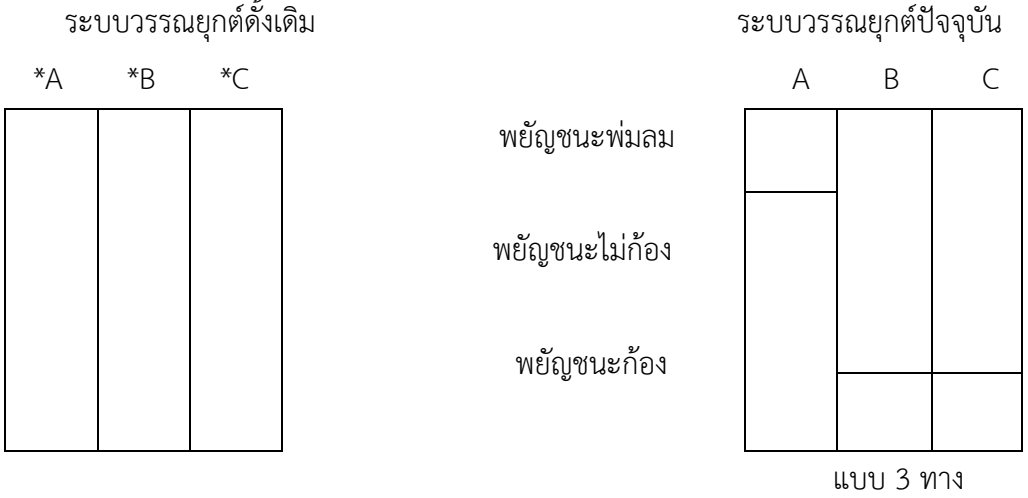

ภาพประกอบ 77 การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง

เมื่อพิจารณาระบบเสียงภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว พบว่ามีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทางดังแสดงในแผนภูมิ แผนที่ และรูปแบบ ดังต่อไปนี้

Mahasarakham University

แผนภูมิแสดงกลุ่มภาษาลาวจากเกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม

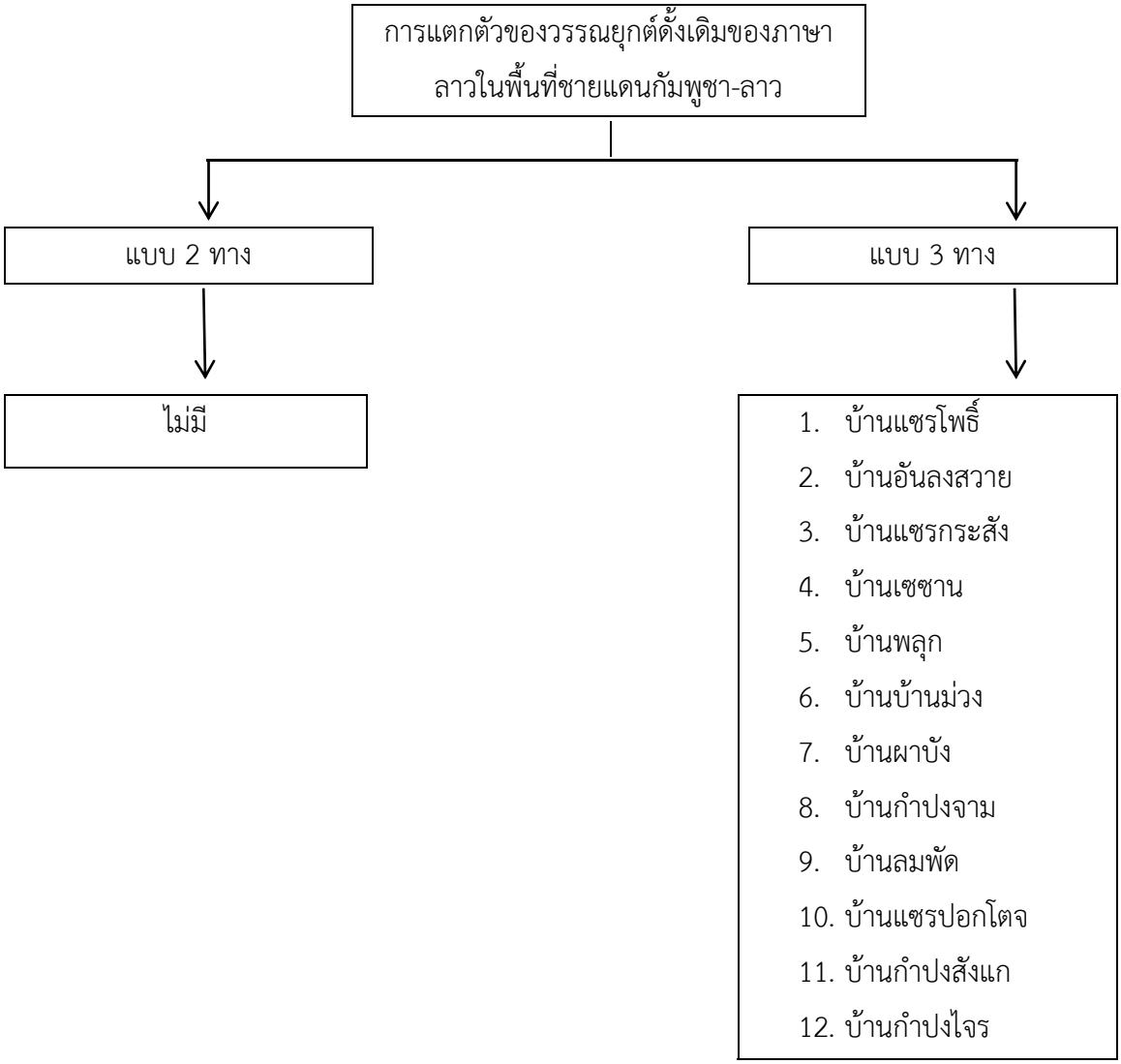

ภาพประกอบ 78 แผนภูมิแสดงกลุ่มภาษาลาวจากเกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม

จากแผนภูมิข้างบนแสดงให้เห็นว่า ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ทั้ง 12 จุดไม่มีการแตกตัววรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 2 ทาง แต่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง ได้แก่ บ้านแซรโพธิ์ บ้านอันลงสวาย บ้านแซรกระสัง บ้านเซซาน บ้านพลุก บ้านบ้านม่วง บ้านผาบัง บ้านกำปงจาม บ้านลมพัด บ้านแซรปอกโตจ บ้านกำปงสังแก และบ้านกำปงไจร

Mahasarakham University

แผนที่แสดงจุดที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง

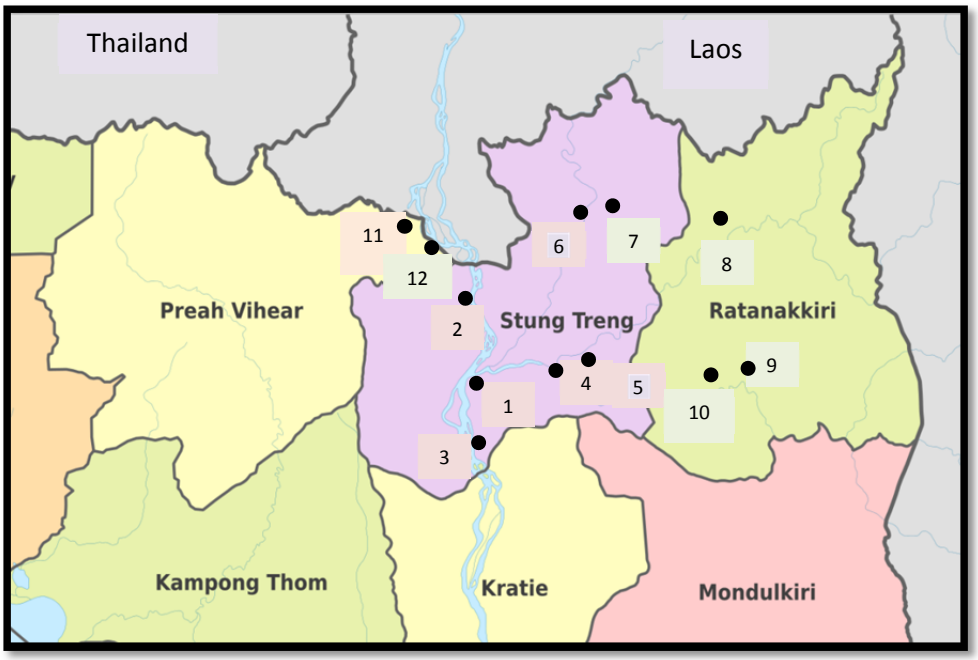

- ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวมีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทางทุกหมู่บ้าน

1 บ้านแซรโพธิ์	5 บ้านพลุก	9 บ้านลมพัด
2 บ้านอันลงสวาย	6 บ้านบ้านม่วง	10 บ้านแซรปอกโตจ
3 บ้านแซรกระสัง	7 บ้านผาบัง	11บ้านกำปงสังแก
4 บ้านเซซาน	8 บ้านกำปงจาม	12 บ้านกำปงไจร

ภาพประกอบ 79 แผนที่แสดงจุดที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง

Mahasarakham University

รูปแบบแสดงการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง

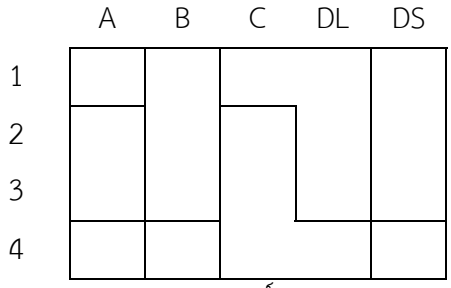

1 บ้านแซรโพธิ์

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

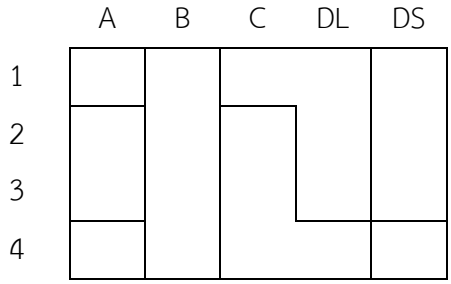

2 บ้านอันลงสวาย

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

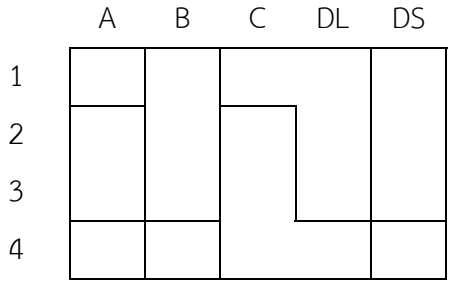

3 บ้านแซรกระสัง

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

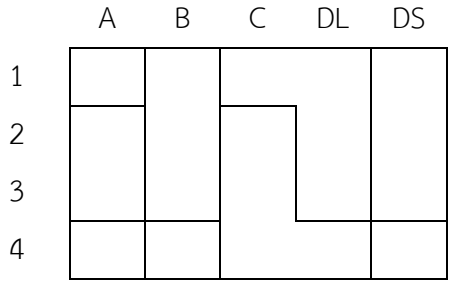

4 บ้านเซซาน

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

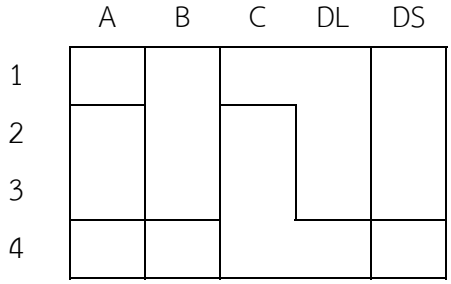

5 บ้านพลุก

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

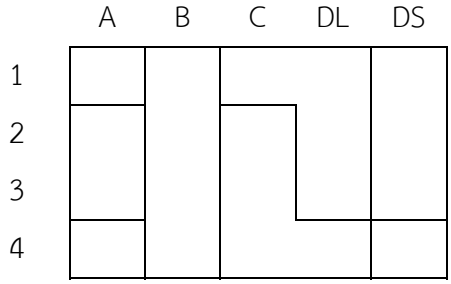

6 บ้านบ้านม่วง

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง
คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

Mahasarakham University

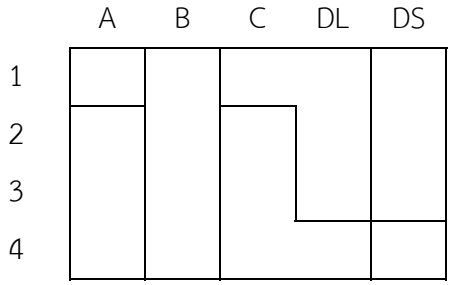

7 บ้านผาบัง

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

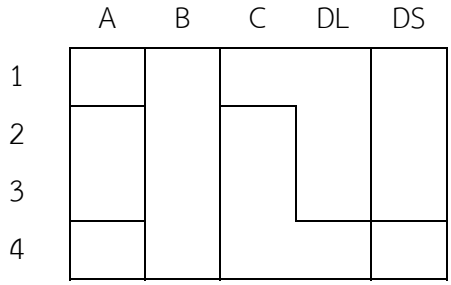

8 บ้านกำปงจาม

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

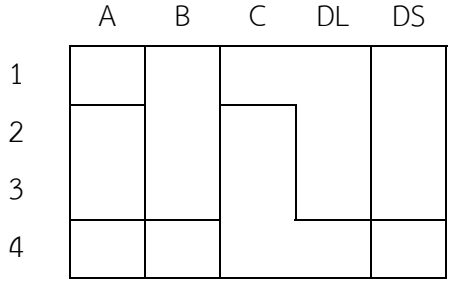

9 บ้านลมพัด

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

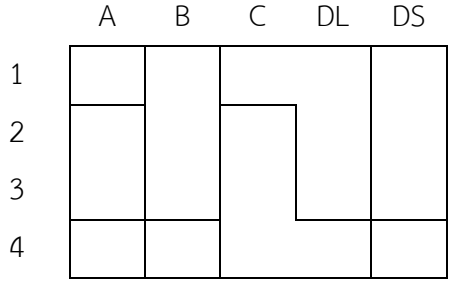

10 บ้านแซรปอกโตจ

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

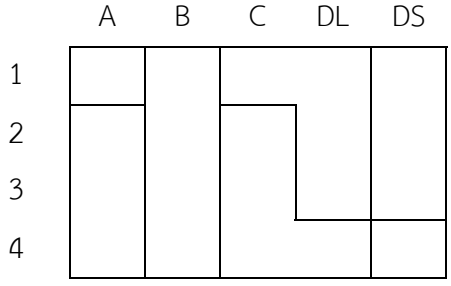

11บ้านกำปงสังแก

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

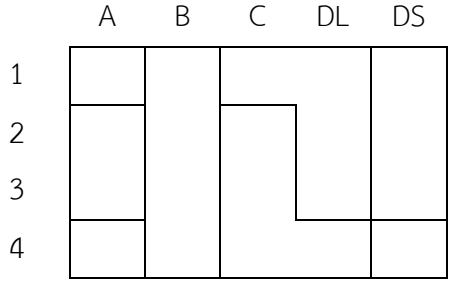

12 บ้านกำปงไจร

มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทาง คือในแนวนอนมีลักษณะการแตกตัวเป็น 1-23-4

ภาพประกอบ 80 รูปแบบการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นแบบ 3 ทางของภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

การพิจารณาจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวดั้งเดิมในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวที่มีการแตกตัวเป็น 3 ทาง จะนับจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น ส่วนวรรณยุกต์ในพยางค์ตายจะนับเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น และเมื่อพิจารณาจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่แตกตัวเป็น 3 ทางนั้น พบว่ามี 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง ดังนี้

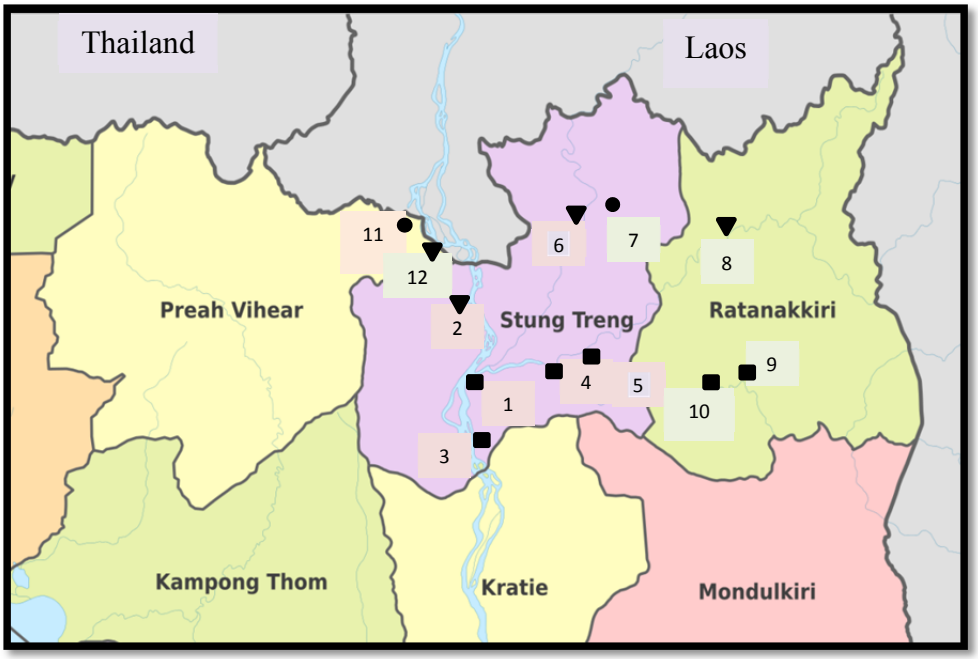

1 บ้านแซรโพธิ์ 5 บ้านพลุก 9 บ้านลมพัด

2 บ้านอันลงสวาย 6 บ้านบ้านม่วง 10 บ้านแซรปอกโตจ

3 บ้านแซรกระสัง 7 บ้านผาบัง 11บ้านกำปงสังแก

4 บ้านเซซาน 8 บ้านกำปงจาม 12 บ้านกำปงไจร

● 5 หน่วยเสียง A1-234, B1234

▼ 6 หน่วยเสียง A1-23-4, B1234

■ 7 หน่วยเสียง A1-23-4, B123-4

ภาพประกอบ 81 แผนที่แสดงจุดการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์

Mahasarakham University

กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง

กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียงมี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกำปงสังแก และบ้านผ้าบัง

1) บ้านกำปงสังแก ตำบลกำปงสรอเลามวย อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร

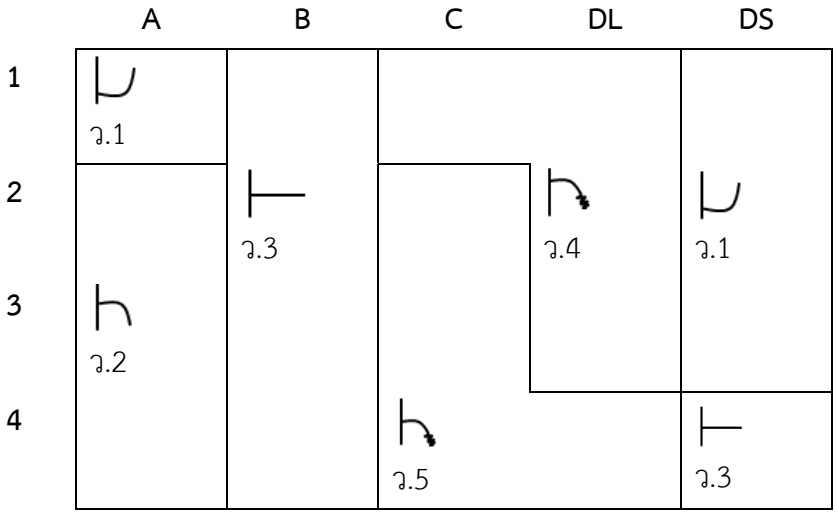

ภาพประกอบ 82 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านกำปงสังแก

ภาษาลาว บ้านกำปงสังแก ตำบลกำปงสรอเลามวย อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร มีจำนวนวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A234 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234=DS4) วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

2) บ้านผาบัง ตำบลถมอแก้ว อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง

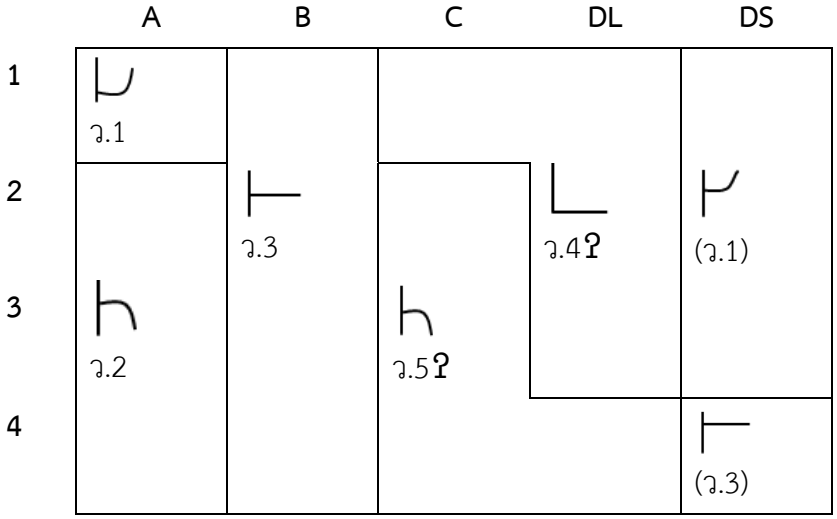

ภาพประกอบ 83 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านผ้าบัง

Mahasarakham University

ภาษาลาว บ้านผาบัง ตำบลถมอแก้ว อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรงมีจำนวนวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A234 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234=DS4) วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง

กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียงมี 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกำปงจาม บ้านกำปงไจร บ้านอันลงสวาย และบ้านบ้านม่วง

1) บ้านกำปงจาม ตำบลปากาลัน อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี

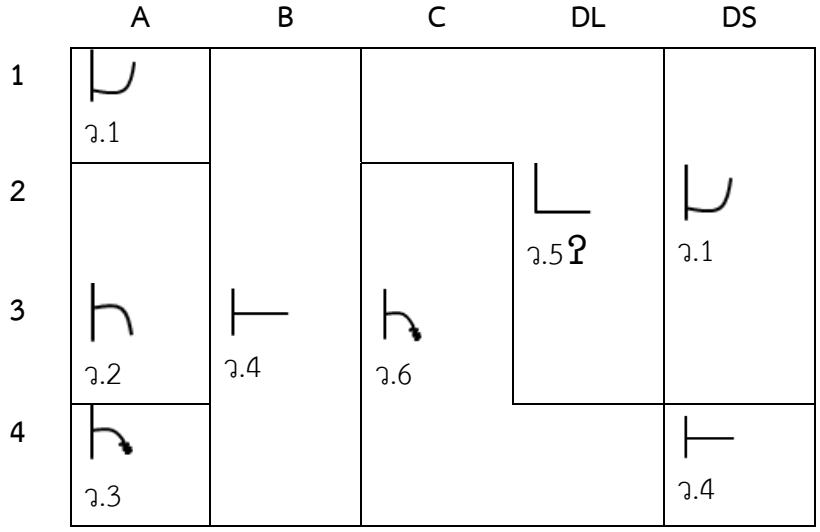

ภาพประกอบ 84 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านกำปงจาม

ภาษาลาว บ้านกำปงจาม ตำบลปากาลัน อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี มีจำนวนวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

Mahasarakham University

2) บ้านกำปงไจร ตำบลกำปงสรอเลาปี อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหาร

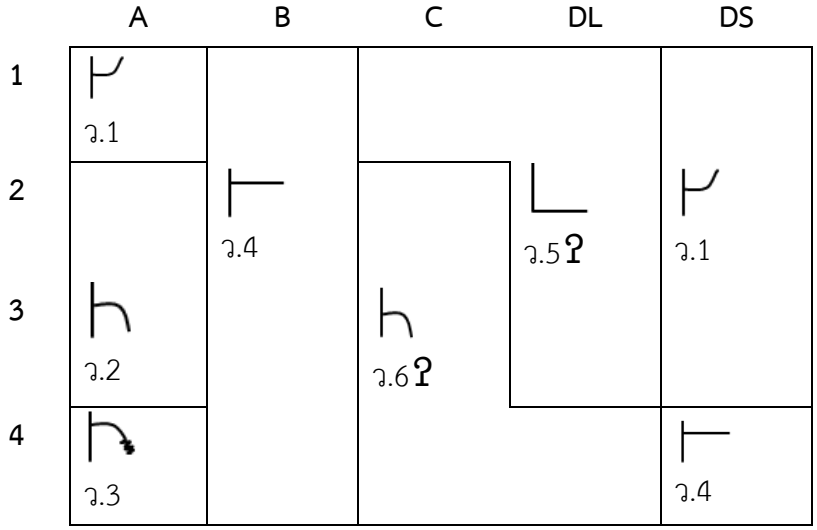

ภาพประกอบ 85 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านกำปงไจร

ภาษาลาวบ้านกำปงไจร ตำบลกำปงสรอเลาปี อำเภอแชบ จังหวัดพระวิหารมีจำนวนวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

3) บ้านอันลงสวาย ตำบลพระรำกิล อำเภอถาราบริวัด จังหวัดสตึงแตรง

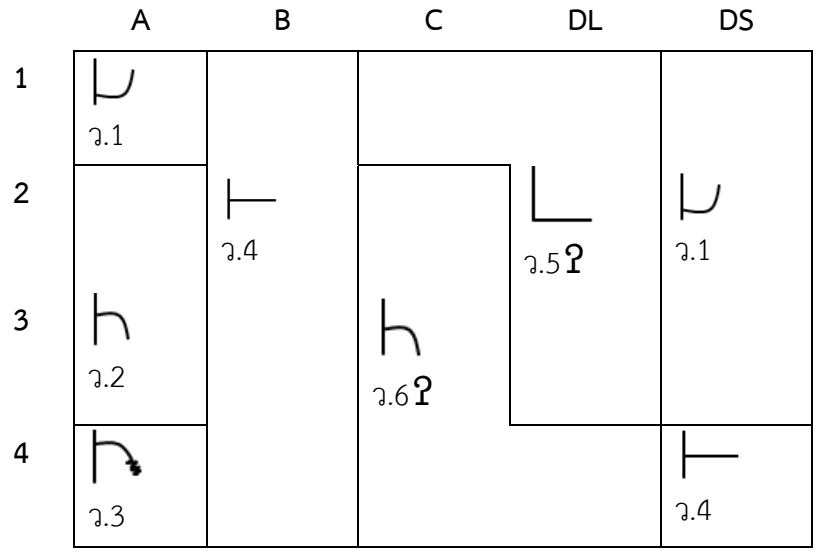

ภาพประกอบ 86 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านอันลงสวาย

Mahasarakham University

ภาษาลาวบ้านอันลงสวาย ตำบลพระรำกิล อำเภอถาราบริวัด จังหวัดสตึงแตรง มีจำนวนวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

4) บ้านบ้านม่วง ตำบลเซกง อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรง

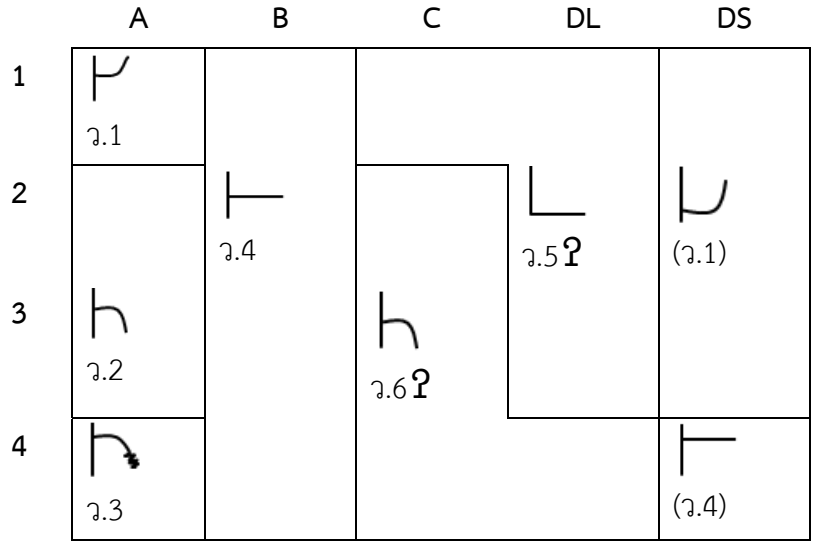

ภาพประกอบ 87 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านบ้านม่วง

ภาษาลาวบ้านบ้านม่วง ตำบลเซกง อำเภอเสียมปาง จังหวัดสตึงแตรงมีจำนวนวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B1234 และ DS4 (B1234= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

Mahasarakham University

กลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง

กลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียงมี 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแซรกระสัง บ้านแซรโพธิ์ บ้านแซรปอกโตจ บ้านลมพัด บ้านเซซาน และบ้านพลุก

1) บ้านแซรกระสัง ตำบลแซรกระสัง อำเภอเสียมโบก จังหวัดสตึงแตรง

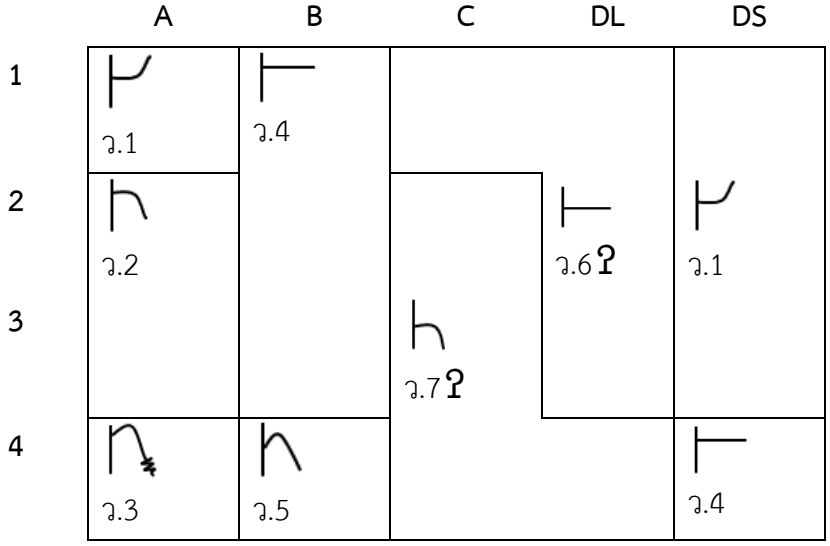

ภาพประกอบ 88 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านแซรกระสัง

ภาษาลาว บ้านแซรกระสัง ตำบลแซรกระสัง อำเภอเสียมโบก จังหวัดสตึงแตรง มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 และ DS4 (B123= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

Mahasarakham University

2) บ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรีไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง

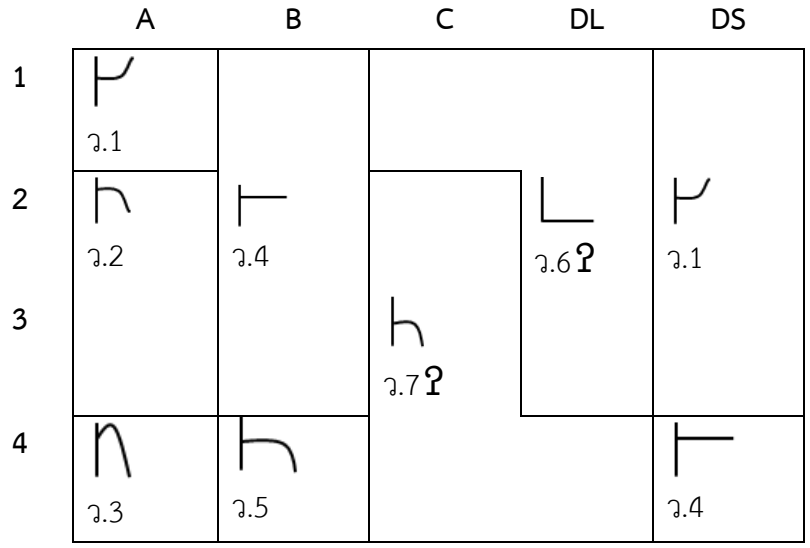

ภาพประกอบ 89 จำนวนวรรณยุกต์ของบ.แซรโพธิ์

ภาษาลาวบ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรีไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 และ DS4 (B123=DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

3) บ้านแซรปอกโตจ ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม จังหวัดรัตนคีรี

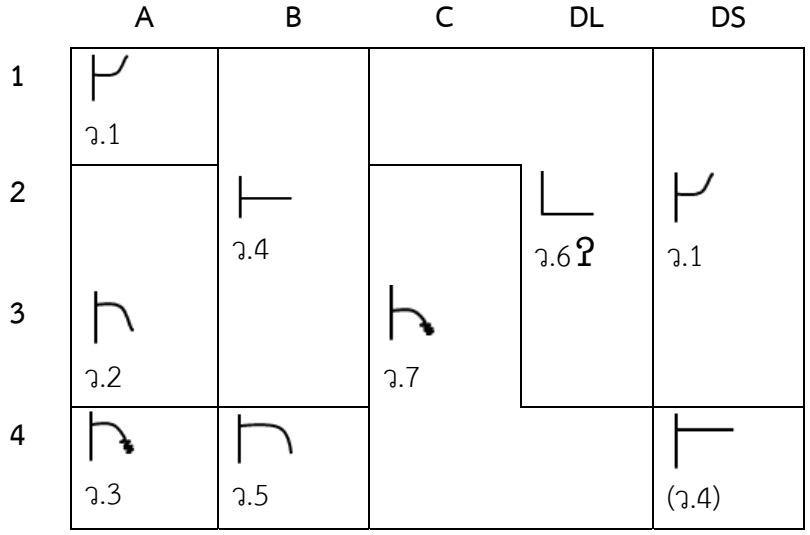

ภาพประกอบ 90 จำนวนวรรณยุกต์ของบ.แซรปอกโตจ

Mahasarakham University

ภาษาลาว บ้านแซรปอกโตจ ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม จังหวัดรัตนคีรี มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 และ DS4 (B123= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

4) บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

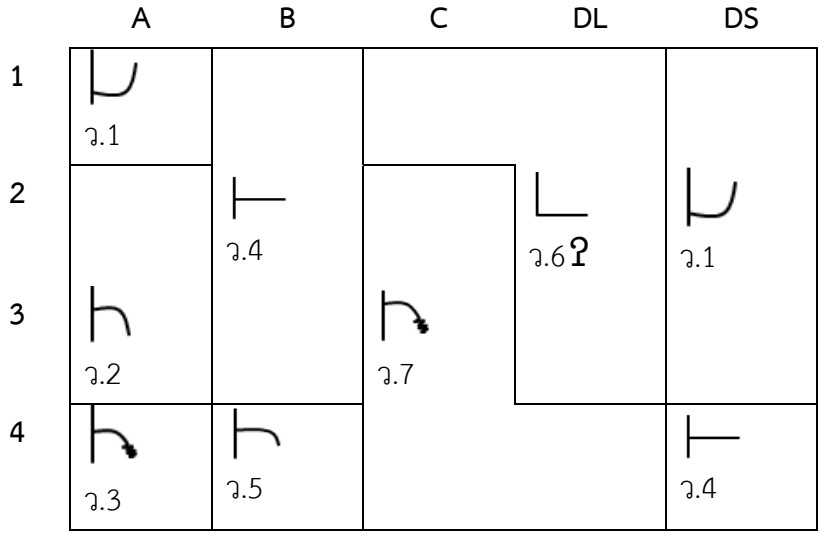

ภาพประกอบ 91 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านลมพัด

ภาษาลาว บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 และ DS4 (B123= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

Mahasarakham University

5) บ้านเซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

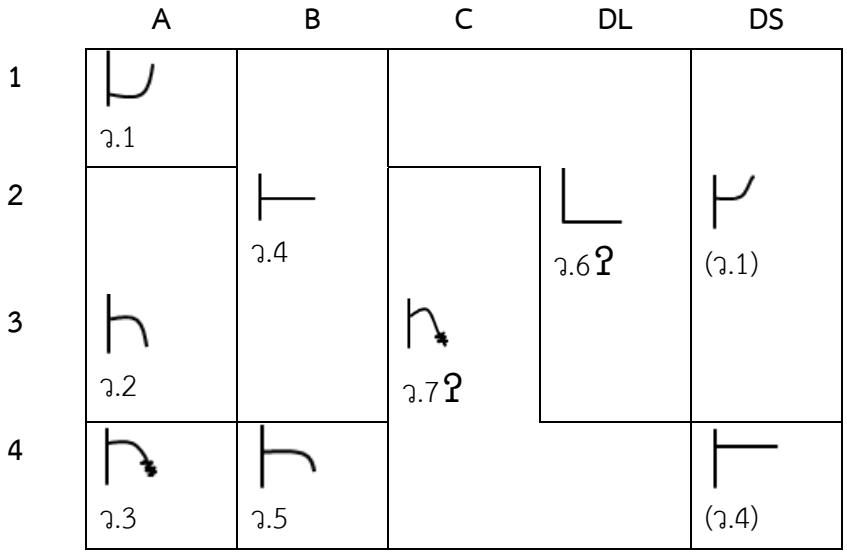

ภาพประกอบ 92 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านเซซาน

ภาษาลาว บ้านเซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 และ DS4 (B123= DS4) วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

6) บ้านพลุก ตำบลพลุก อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

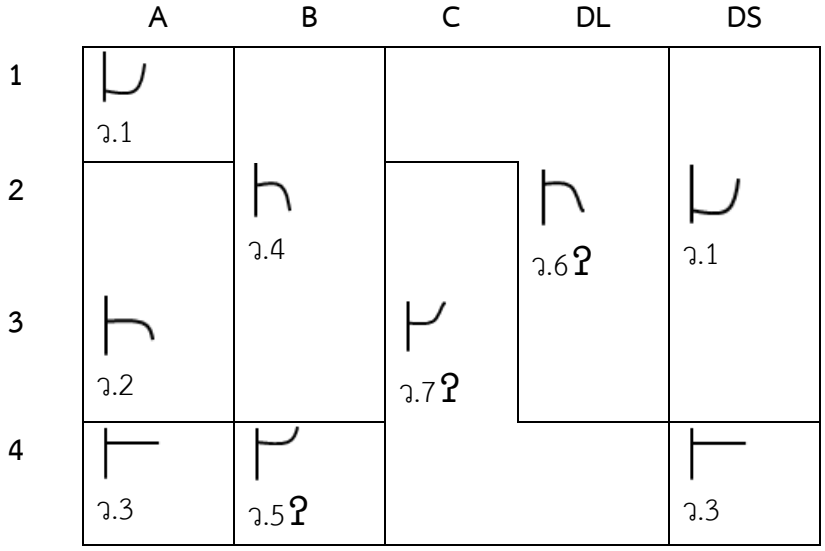

ภาพประกอบ 93 จำนวนวรรณยุกต์ของบ้านพลุก

Mahasarakham University

ภาษาลาวบ้านพลุก ตำบลพลุก อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง มีจำนวนวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 เกิดในช่อง A1 และ DS123 (A1=DS123) วรรณยุกต์ที่ 2 เกิดในช่อง A23 วรรณยุกต์ที่ 3 เกิดในช่อง A4 และ DS4 (A4 =DS4) วรรณยุกต์ที่ 4 เกิดในช่อง B123 วรรณยุกต์ที่ 5 เกิดในช่อง B4 วรรณยุกต์ที่ 6 เกิดในช่อง C1 และ DL123 (C1=DL123) และวรรณยุกต์ที่ 7 เกิดในช่อง C234 และ DL4 (C234=DL4)

การจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์

การจัดกลุ่มภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกับพูชา-ลาวโดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ทั้ง 12 จุด ผู้วิจัยจะนับเฉพาะจำนวนวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นก่อนเพราะนักภาษาศาสตร์บางกลุ่มนับวรรณยุกต์ในพยางค์ตายเป็นหน่วยเสียงย่อยในพยางค์เป็น จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวจากจุดเก็บข้อมูลทั้ง 12 จุด พบว่า ภาษาลาวบางถิ่นวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นมีความคล้ายคลึงกับวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย ดังนั้นผู้วิจัยจะนับวรรณยุกต์ในพยางค์ตายเป็นหน่วยเสียงย่อยในพยางค์เป็น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวทั้ง 12 จุด จากกล่องทดสอบวรรณยุกต์ สามารถจัดกลุ่มภาษาลาวย่อยโดยใช้ระดับการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง A และ B ได้ 3 แบบดังนี้

แบบที่ 1 A1-234, B1234

แบบที่ 1 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-234, B1234 คือ กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง ได้แก่ ภาษาลาวที่ใช้พูดใน บ้านกำปงสังแก จังหวัดพระวิหาร และ บ้านผ้าบัง จังหวัดสตึงแตรง

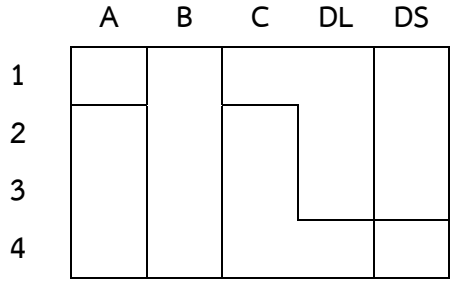

ภาพประกอบ 94 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง

Mahasarakham University

แบบที่ 2 A1-23-4, B1234

แบบที่ 2 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-23-4, B1234 คือกลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง ได้แก่ ภาษาลาวที่ใช้พูดใน บ้านกำปงจาม จังหวัดรัตนคีรี บ้านกำปงไจร จังหวัดพระวิหาร และบ้านอันลงสวาย บ้านบ้านม่วง จังหวัดสตึงแตรง

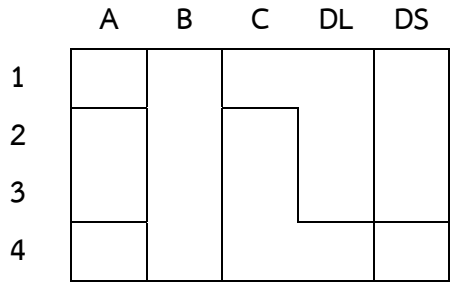

ภาพประกอบ 95 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง

แบบที่ 3 A1-23-4, B123-4

แบบที่ 3 มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-23-4, B123-4 คือกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง ได้แก่ ภาษาลาวที่ใช้พูดใน บ้านแซรกระสัง บ้านแซรโพธิ์ บ้านเซซาน บ้านพลุก จังหวัดสตึงแตรง และ บ้านแซรปอกโตจ บ้านลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

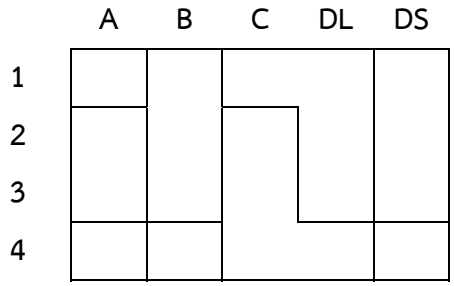

ภาพประกอบ 96 การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง

Mahasarakham University

จากผลดังกล่าวแสดงด้วยแผนภูมิดังต่อไปนี้

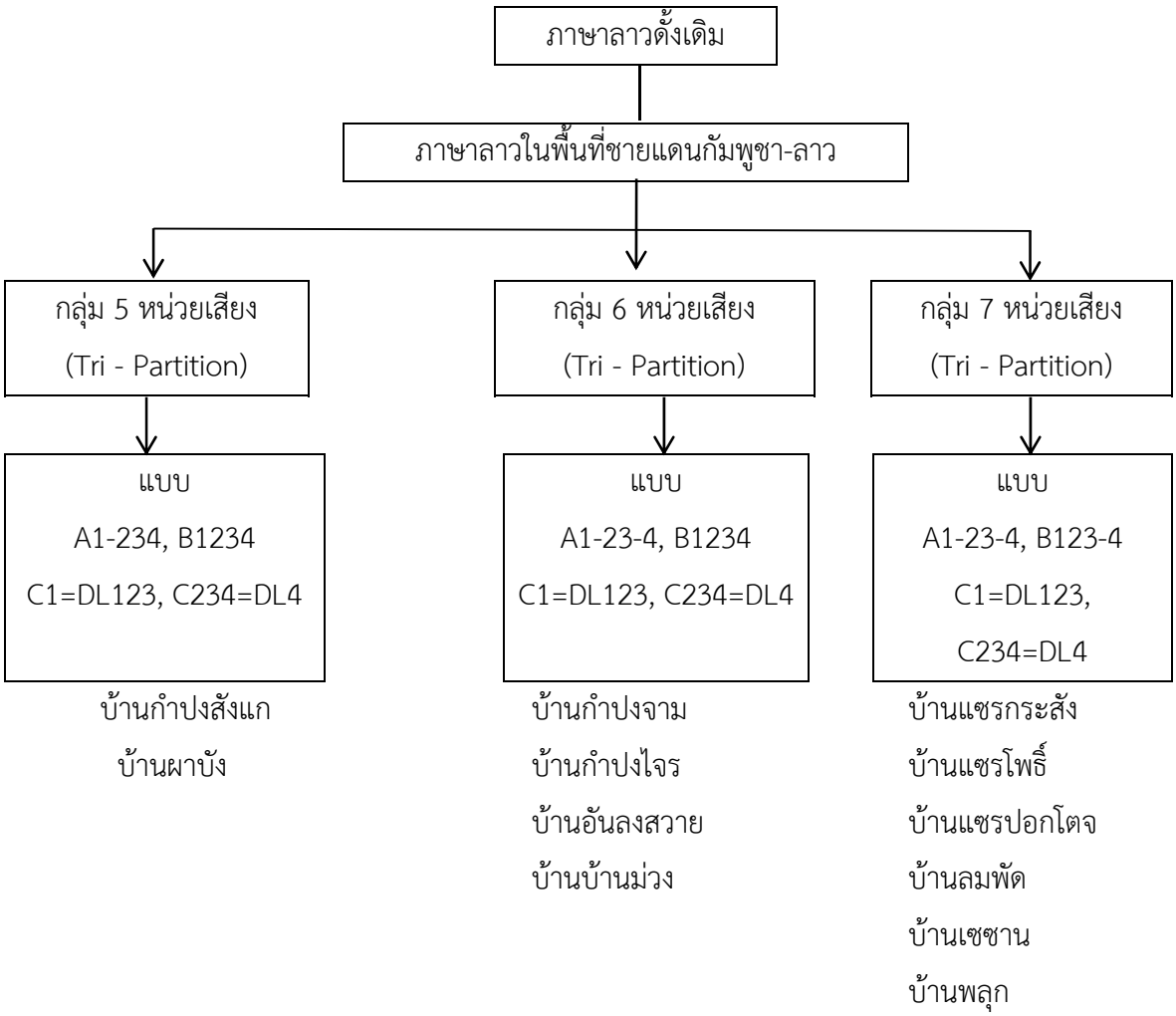

ภาพประกอบ 97 แผนภูมิแสดงการแบ่งกลุ่มย่อยภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

จากแผนภูมิข้างบนแสดงให้เห็นว่า ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ทั้ง 12 จุด เป็นสาขาหนึ่งของภาษาลาวดั้งเดิม มีการแตกตัววรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 5 หน่วยเสียง มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-234, B1234 มีพูดในบ้านกำปงสังแก และบ้านผาบัง กลุ่ม 6 หน่วยเสียง มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-23-4, B1234 มีพูดใน บ้านกำปงจาม บ้านกำปงไจร บ้านอันลงสวาย และบ้านบ้านม่วง และกลุ่ม 7 หน่วยเสียง มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์เป็น A1-23-4, B123-4 มีพูดในบ้านแซรกระสัง บ้านแซรโพธิ์ บ้านแซรปอกโตจ บ้านลมพัด บ้านเซซาน และบ้านพลุก ภาษาลาวทั้ง 3 กลุ่มนี้ มีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C และ DL เป็น C1=DL123, C234=DL4 ซึ่งลักษณะนี้เป็นลักษณะเด่นของภาษาลาวที่นักภาษาศาสตร์เรียกว่า “บันไดลาว”

Mahasarakham University

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

จากการศึกษาลักษณะภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวทั้งหมด 12 จุด สรุปได้ดังนี้

1. จำนวนกลุ่มภาษาลาวแบ่งโดยใช้เกณฑ์การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิม

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวทั้ง 12 จุดดังกล่าว เมื่อพิจารณาที่การแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมพบว่ามีแค่กลุ่มที่มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง (Tri - Partition) ภาษาลาวกลุ่มนี้มีการแตกตัวของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง มี 12 หมู่บ้าน ได้แก่ ภาษาลาวที่ใช้พูดในจังหวัดสตึงแตรงมี 7 หมู่บ้าน คือ บ้านแซรโพธิ์ บ้านอันลงสวาย บ้านแซรกระสัง บ้านเซซาน บ้านพลุก บ้านบ้านม่วง บ้านผาบัง จังหวัดรัตนคีรีมี 3 หมู่บ้าน คือ บ้านกำปงจาม บ้านลมพัด บ้านแซรปอกตูจ และจังหวัดพระวิหารมี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านกำปงสังแก บ้านกำปงไจร

2. จำนวนกลุ่มภาษาลาวแบ่งโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวทั้ง 12 จุดดังกล่าว เมื่อพิจารณาการจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์จัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง

2.1 กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง มี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านกำปงสังแก จังหวัดพระวิหาร และ บ้านผาบัง จังหวัดสตึงแตรง

2.2 กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง มี 4 หมู่บ้าน คือ บ้านกำปงจาม จังหวัดรัตนคีรี บ้านกำปงไจร จังหวัดพระวิหาร บ้านอันลงสวาย บ้านม่วง จังหวัดสตึงแตรง

2.3 กลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง มี 6 หมู่บ้าน คือ บ้านแซรกระสัง บ้านแซรโพธิ์ บ้านเซซาน บ้านพลุก จังหวัดสตึงแตรง บ้านแซรปอกโตจ บ้านลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

3. กลุ่มภาษาลาวแบ่งโดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวทั้ง 12 จุด สามารถแบ่งเป็นกลุ่มภาษาลาวย่อยโดยใช้ระดับการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในช่อง A, B และในช่อง C, DL (C1=DL123, C234=DL4) ดังนี้

1.1 กลุ่มที่มี 5 หน่วยเสียง

กลุ่ม A1-234, B1234 (C1=DL123, C234=DL4) ภาษาลาวที่ใช้พูดในบ้านกำปงสังแก จังหวัดพระวิหาร และบ้านผ้าบัง จังหวัดสตึงแตรง

Mahasarakham University

1.2 กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง

กลุ่ม A1-23-4, B1234 (C1=DL123, C234=DL4) ภาษาลาวที่ใช้พูดในบ้านกำปงจาม จังหวัดรัตนคีรี บ้านกำปงไจร จังหวัดพระวิหาร และบ้านอันลงสวาย บ้านบ้านม่วง จังหวัดสตึงแตรง

1.3 กลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง

กลุ่ม A1-23-4, B123-4 (C1=DL123, C234=DL4) ภาษาลาวที่ใช้พูดในบ้านแซรกระสัง บ้านแซรโพธิ์ บ้านเซซาน บ้านพลุก จังหวัดสตึงแตรง และบ้านแซรปอกโตจ บ้านลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิมพบว่า ปัจจุบันภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวมีแค่กลุ่มที่มีการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็น 3 ทาง เมื่อพิจารณาการจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์จำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์จัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 5 หน่วยเสียง กลุ่มที่มี 6 หน่วยเสียง และกลุ่มที่มี 7 หน่วยเสียง ซึ่งมีลักษณะเด่นของภาษาลาว “บันไดลาว” ด้วย ลักษณะดังกล่าวสอดคลองกับเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประวัติการย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธ์ลาวในพื้นชายแดนกัมพูชา-ลาว

จากหนังสือ “กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในกัมพูชา” Kev & Ly (2009: 636) ได้กล่าวถึงประวัติการย้ายถิ่นของกลุ่มชาติพันธ์ลาวในพื้นชายแดนกัมพูชา-ลาวว่า คนเขมรเชื้อสายลาวได้อพยพออกจากริมแม่น้ำโขงมุ่งไปอาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำอื่นๆ ซึ่งอยู่ในจังหวัดรัตนคีรี และจังหวัดอัตตาปือ ปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นว่า ชาวเขมรเชื้อสายลาวได้ลงมาอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 17 หรือในศริสต์ศตวรรษที่ 16 คนเขมรเชื้อสายลาวซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวถึงการอพยพของชาวลาวในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส มาอาศัยอยู่ในจังหวัดสตึงแตรงจนถึงปัจจุบันนี้ คนเฒ่าคนแก่ในบ้านสามขวย อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวถึงสาเหตุของการอพยพมาอยู่ในจังหวัดนี้ว่า ประเทศลาวในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส พวกฝรั่งเศสได้เกณฑ์ชาวลาวให้ไปเป็นทหาร ตอนนั้น คนลาวบางคนได้อพยพมาอาศัยอยู่กับญาติของพวกเขาที่จังหวัดสตึงแตรง การกล่าวอ้างนี้มีลักษณะตรงกันกับพระอาจารย์วัดเจดียารามในจังหวัดสตึงแตรงได้กล่าวว่า “เจ้าบ่าวลาวมาแต่งกับเจ้าสาวเขมรในประเทศกัมพูชา ส่วนมากในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส คุณพ่อของข้อยมาจากจำปาสัก เพราะพวกฝรั่งเศสไล่จับท่านให้ทำเป็นทหาร” สาเหตุที่มีคนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดรัตนคีรีปัจจุบัน เนื่องจากพวกเขาบางคนได้เดินทางออกจากจังหวัดสตึงแตรง ในระหว่างปี ค.ศ. 1930 (ตอนนั้นจังหวัดรัตนคีรียังเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสตึงแตรง) เพื่อหาที่ดินทำเกษตรกรรม และบางคนมาจากประเทศลาว เพื่อหนีสงคราม

Mahasarakham University

คนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดสตึงแตรง โดยเฉพาะคนเขมรเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว ได้มีการสื่อสารกับคนลาวมากกว่าชาวเขมรเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดรัตนคีรี การติดต่อกันนี้เกิดขึ้นเนื่องจากเรื่องการค้า การขายแรงงานการเกษตร การแต่งงาน และการไปมาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง ชาวบ้านคนหนึ่งในจังหวัดรัตนคีรีได้กล่าวว่า “ชาวเขมรเชื้อสายลาวในหมู่บ้านนี้ บางคนมีเมียผมเป็นตัวอย่าง มีพี่น้องอยู่ปากเซ เคยมาทำมาหากินที่นี้ เลยก็ตัดสินใจอยู่ที่นี้ ข้อย และชาวเขมรเชื้อสายลาวบางคน เคยไปถึงปากเซ ไม่ถึงลาวหรอก แต่เมียผมเคยไปถึงลาวในสมัยเจ้านเราดม สีหนุ แต่ทุกวันนี้ไม่ไปแล้ว เนื่องจากแก่แล้ว เดินทางยาก แล้วพี่น้องที่เคยมาเยี่ยมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988-1989 ทุกวันนี้ไม่มีใครมาเยี่ยมแล้ว แต่ปัจจุบันก็มีชาวบ้านบางคนไปทำมาหากินที่ลาวด้วย” จังหวัดสตึงแตรง ถูกพวกอาณานิคมฝรั่งเศสกำหนดให้เป็นของกัมพูชาในปี ค.ศ. 1901 การแบ่งแยกดินแดนนี้ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นญาติกัน ได้กลายเป็นคนที่มีสัญชาติที่ต่างกัน คือเขมร และลาว แต่อย่างไรก็ตาม การสื่อสารกันยังมีอยู่ และพวกเขามักจะไปมาหากัน เช่น ในเวลามีสงคราม เป็นต้น โดยเฉพาะชาวบ้านเกาะละงอในจังหวัดสตึงแตรง ได้หนีพวกเขมรแดง ไปอยู่ลาวในปี ค.ศ. 1975 ส่วนใหญ่คนเขมรเชื้อสายลาวในจังหวัดสตึงแตรงและจังหวัดรัตนคีรีได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตนกับคนลาวในจังหวัดจำปาสัก ปากเซ หรืออัตตะปือของส.ป.ป.ลาวเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ของจังหวัดเหล่านี้ติดกับชายแดนกัมพูชา และพวกเขาก็เป็นญาติพี่น้องกันด้วย

2. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาว

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ในภาษากลุ่มลาวได้เสนอว่าภาษากลุ่มลาวมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็นลักษณะเด่นของภาษากลุ่มลาวได้แก่

1) วรรณยุกต์แถว B เป็นหน่วยเสียงเดียวกันทั้งหมด (B1234)
2) วรรณยุกต์ใน C1 กับ DL123 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C1 = DL123)
3) วรรณยุกต์ใน C234 กับ DL4 เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน (C234 = DL4)
4) วรรณยุกต์แถว B และ DL เป็นคนละหน่วยเสียง (B#DL)

สำหรับกลุ่มที่ 2 (C1 = DL123) และที่ 3 (C234 = DL4) นั้นนักวิทยาภาษาถิ่นหรือผู้ที่ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาตระกูลไทเรียกว่า “บันไดลาว” ในที่นี้ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงมีลักษณะสอดคลองกับภาษาลาวแขวงอัตตะปือและแขวงจำปาสัก ตามลำดับ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คนเขมรเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงย้ายถิ่นมาจากแขวงอัตตะปือ และกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงย้ายถิ่นมาจากแขวงจำปาสักซึ่งมีภูมิศาสตร์ติดกัน

Mahasarakham University

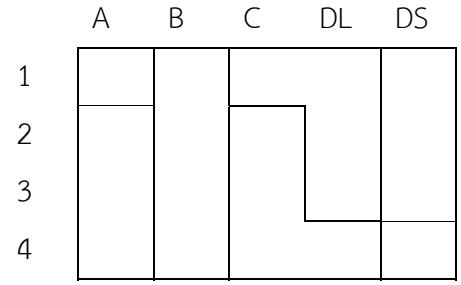

ภาพประกอบ 98 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวแขวงอัตตะปือกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

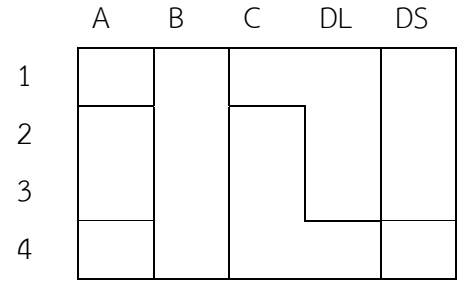

ภาพประกอบ 99 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวแขวงจำปาสักกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

ส่วนภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงมีลักษณะสอดคล้องกับภาษาลาวในจังหวัดร้อยเอ็ดของราชาอาณาจักรไทย เพราะฉะนั้นผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คนเขมรเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงย้ายถิ่นไปจังหวัดร้อยเอ็ด

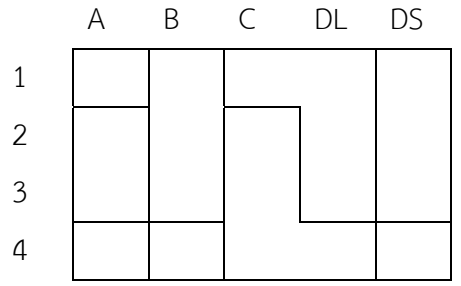

ภาพประกอบ 100 ลักษณะเหมือนกันของภาษาลาวจังหวัดร้อยเอ็ดกับภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

จากการอภิปรายผลดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คนเขมรเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียงย้ายถิ่นมาจากแขวงอัตตะปือ คนเขมรเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงย้ายถิ่นมาจากแขวงจำปาสัก และคนเขมรเชื้อสายลาวกลุ่มที่มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียงย้ายถิ่นไปจังหวัดร้อยเอ็ด

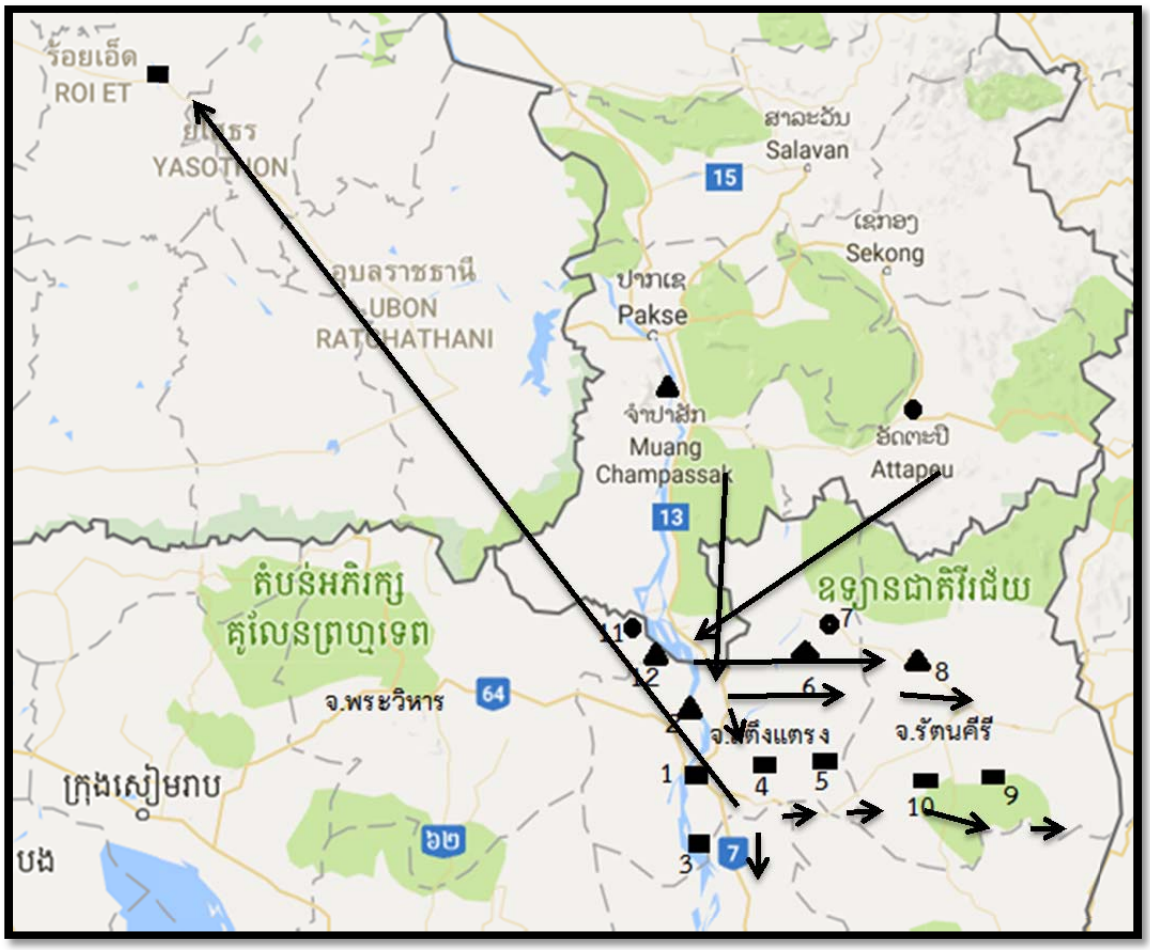

● แบบที่มี 5 หน่วยเสียง

▲ แบบที่มี 6 หน่วยเสียง

■ แบบที่มี 7 หน่วยเสียง

1 บ้านแซรโพธิ์	5 บ้านพลุก	9 บ้านลมพัด
2 บ้านอันลงสวาย	6 บ้านบ้านม่วง	10 บ้านแซรปอกโตจ
3 บ้านแซรกระสัง	7 บ้านผาบัง	11บ้านกำปงสังแก
4 บ้านเซซาน	8 บ้านกำปงจาม	12 บ้านกำปงไจร

ภาพประกอบ 101 แผนที่แสดงการอพยพโยกย้ายถิ่นของคนเขมรชื้อสายลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

Mahasarakham University

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้วิจัยใคร่เสนอแนะเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว กับภาษาลาวในพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศกัมพูชา เพื่อดูวิวัฒนาการของภาษาลาว

2. การศึกษาและวิจัยภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาวในเรื่อง คำ และความหมาย ทั้งด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เปรียบเทียบ สังคมวิทยา และคติชนวิทยา

3. ควรศึกษาและวิจัยภาษาระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว เปรียบเทียบกับระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทถิ่นอื่น เพื่อดูความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน

Mahasarakham University

บรรณานุกรม

Mahasarakham University

บรรณานุกรม

กัลยา ติงค์ศภัทิย์, ม.ร.ว. (2525). เสียงในภาษาไทย 2. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 1-6 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.* (หน้า 51-126). กรุงเทพฯ: ป.สัมพันธ์พาณิชย์.

กาญจนา นาคสกุล. (2524). *ระบบเสียงภาษาไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินดา ชาติวงษ์. (2529). *การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั่งที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฉลวย บุญประเสริฐ. (2553). *ภาษาศาสตร์พื้นฐาน (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ชัยวัฒน์ เสาทอง. (2545). *การศึกษาระบบเสียงภาษาเขมรบ้านสำโรงบน ตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนานันท์ ตรงดี. (2559). *เอกสารคำสอนวิชาภาษาลาวถิ่น.* มหาสารคาม: อินทนิล.

ธีระพันธุ์ ล. ทองคำ. (2520). *แบบสอบถามสำหรับสำรวจเสียงและระบบเสียงในภาษาไทยถิ่นอีสาน.* กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยและภาษาพื้นเมืองถิ่นต่าง ๆ สถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ.

ปราณี กุลละวณิชย์. (2537). การเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียงในภาษาไทย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 71-15*. (หน้า 427-431). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปิ่นกนก คำเรืองศรี. (2545). *การแบ่งกลุ่มภาษาญ้อในภาคอีสานโดยใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรวลี เข้มแข็ง. (2545). *การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาญ้อในผู้พูดที่มีอายุต่างกัน บ้านท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ : กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุทธชาติ โปธิบาล และธนานันท์ ตรงดี. (2541). *สถานะของภาษาตากใบในภาษาไทถิ่น (2).* ปัตตานี: คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.

ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. (2553). *ภาษาศาสตร์เบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Mahasarakham University

ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล. (2529). *ลักษณะภาษาย้อ (ญ้อ) ที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2551). *การศึกษาภาษาถิ่น : ภาษาตระกูลไท*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสฐียรโกเศศ. (2515). *นิรุกติศาสตร์.* กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย : ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Brown, Marvin J. (1965). *Form Ancient Thai Modern Dialects.* Bangkok: Social Science Association Press of Thailand.

Campbell, Lyle. (2013). *Historical Linguistics.* 3th ed. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Chamberlain, James R. (1975). A New Look at the History and Classification of the Tai Languages. In). *Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney.* (p.60-70). Jimmy G. and James Chamberlain (Eds). Bangkok: Central Institute of the English La.

Gale, Scofie. (2009). Living under one roof. In *The Ethic Groups in Cambodia*. (p.610-615). editet by Hean Sokhom. Phnom Penh: Center for Advanced Study.

Gedney, William J. (1972). *A Checklist for Determining Tones in Tai Dialects*. Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager. Ed. by M. Etellie Smith. Mouton: The Hague.

Li, Fang Kuei. (1977). *A Handbook of Comparative Tai.* Hawaii: University Press of Hawaii.

Kev, Chanvuthy, & Ly Vanna. (2009). Lao and Thai Ethnic groups in Cambodia. In *The Ethic Groups in Cambodia*. (p. 636). editor by Hean Sokhom. Phnom Penh: Center for Advanced Study.

Ponrpen Tanprasert. (2003). *A Languages Classification of Phuan in Thailand : A Study of the Tone Systems.* Ph. D. Dissertation, Mahidol University, 2003.

Taweeporn Suwannaraj. (1980). *The Phonology of The Nyeu Language*. M. A. Thesis, Mahidol University, 1980.

Mahasarakham University

កែវ ជ័ន្ទរុន្ធី និងលី រណ្ណា. (2009).*ក្រុមជនជាតិភ្នាវនិងថៃនៅកម្ពុជា*. ក្នុងសៀវភៅ ក្រុមជនជាតិភាគតិចនៅកម្ពុជា របស់ មជ្ឈមណ្ឌលសំរាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់.

ក្លែរ ស្គូហ្វីយេ. (2009). *ការរស់នៅក្រោមដំបូលតែមួយយ៉ាងសុខដុម*. ក្នុងសៀវភៅ ក្រុមជនជាតិភាគតិចនៅកម្ពុជា របស់ មជ្ឈមណ្ឌលសំរាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់.

Mahasarakham University

ภาคผนวก

Mahasarakham University

ภาคผนวก ก
รายการคำแสดงเสียงวรรณยุกต์

Mahasarakham University

1. กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

A	B	C	DL	DS
1.หู 2.ขา 3.หัว	13.ไข่ 14.ไผ่ 15.เข่า	25.ข้าว 26.เสื้อ 27.ห้า	37.ขาด 38.เหงือก 39.หาบ	49.หมัด 50.สุก 51.ผัก
4.ปี 5.ตา 6.กิน	16.ป่า 17.ไก่ 18.แก่	28.ป้า 29.กล้า 30.ต้ม	40.ปอด 41.ปีก 42.ตอก	52.กบ 53.ตับ 54.เจ็บ
7.บิน 8.แดง 9.ดาว	19.บ่า 20.บ่าว 21.ด่าง	31.บ้า 32.บ้าน 33.อ้า	43.แดด 44.อาบ 45.ดอก	55.เบ็ด 56.ดิบ 57.อก
10.มือ 11.ควาย 12.นา	22.พ่อ 23.แม่ 24.ไร่	34.น้ำ 35.น้อง 36.ม้า	46.มีด 47.ลูก 48.เลือด	58.นก 59.มด 60.ลัก

Mahasarakham University

2. รายการคำสำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา-ลาว

A	B	C	DL	DS
หู	ไข่	เสื้อ	ขาด	ผัก
ปี	ไก่	ป้า	ตอก	กบ
บิน	บ่าว	บ้า	แดด	เบ็ด
มือ	พ่อ	น้ำ	ลูก	นก

Mahasarakham University

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างการวิเคราะห์เสียงวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Praat

Mahasarakham University

ไข่

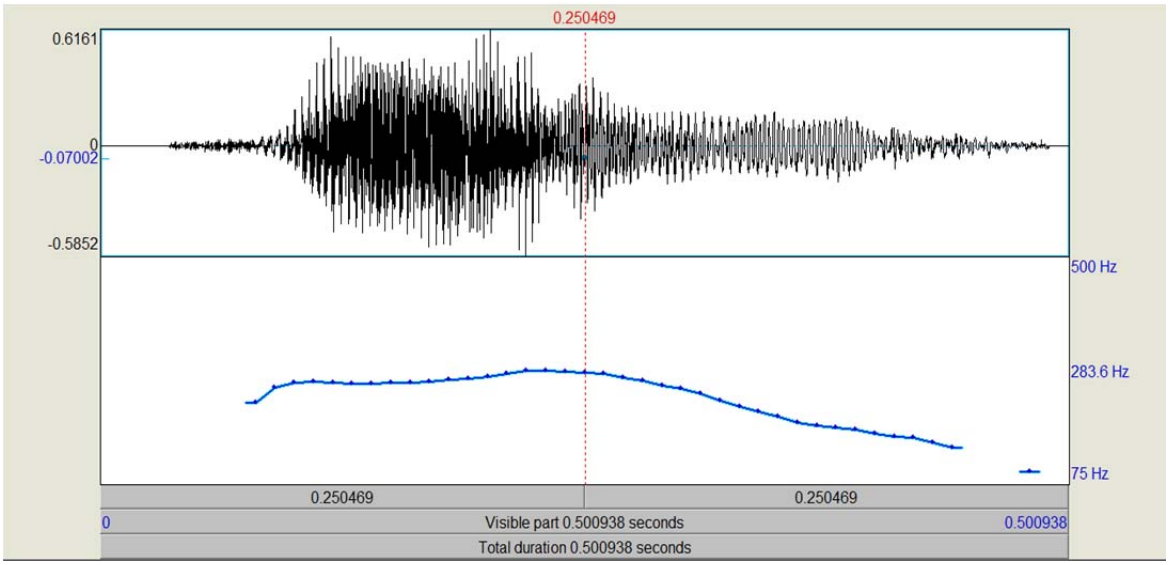

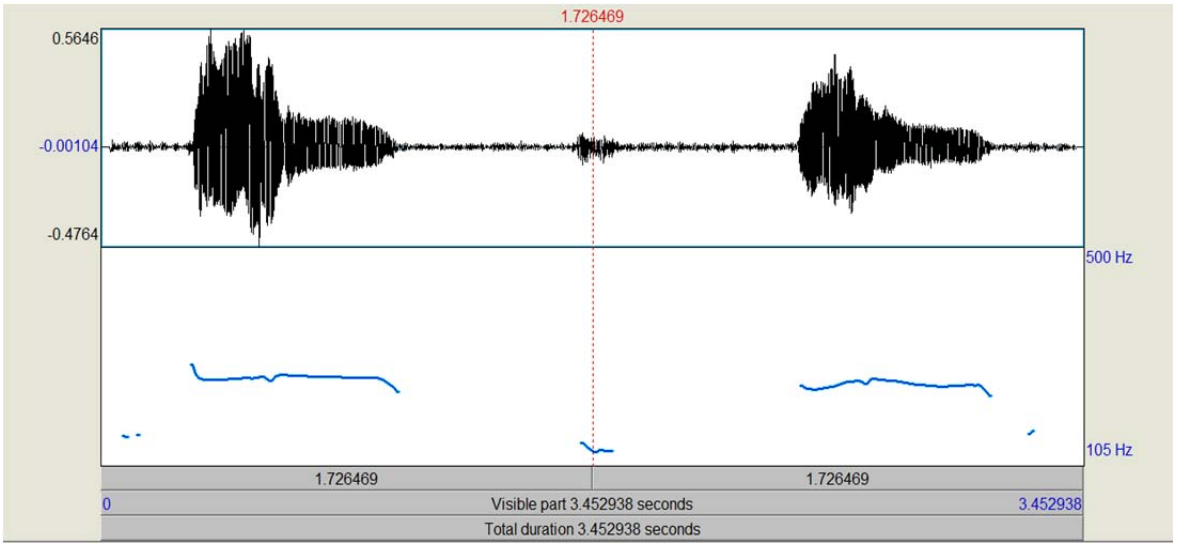

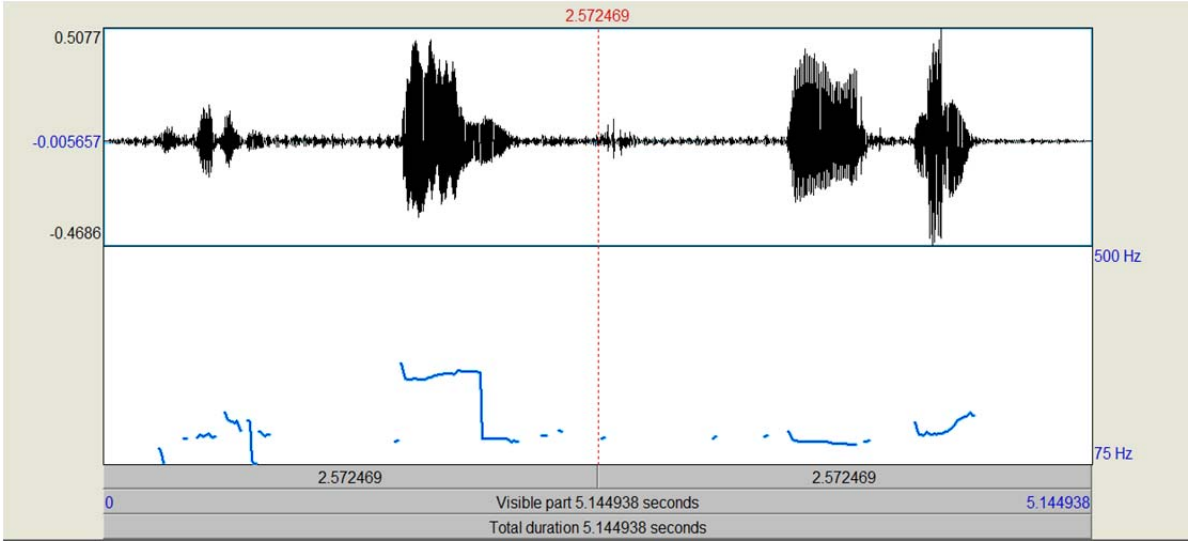

Mahasarakham University

ภาคผนวก ค
ภาพผู้ให้ข้อมูลภาษาลาว

Mahasarakham University

ผู้วิจัยกับนางมอน ปอน (ผู้บอกภาษา) บ้านเซซาน ตำบลเซซาน อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

Mahasarakham University

นางสุพา พัน บ้านพลุก ตำบลพลุก
อำเภอเซซาน จังหวัดสตึงแตรง

นางมีน ลัน บ้านกำปงจาม ตำบลปักกาลัน
อำเภอเวินไซ จังหวัดรัตนคีรี

Mahasarakham University

นางพวง สุขสุนนี บ้านลมพัด ตำบลชัยอุดม
อำเภอลมพัด จังหวัดรัตนคีรี

นางจัน เฟือน บ้านแซรปอกโตจ
ตำบลสิริมงคล อำเภอโกนมุม
จังหวัดรัตนคีรี

Mahasarakham University

นางตี มัน บ้านแซรโพธิ์ ตำบลแซรรีไซ อำเภอเมือง จังหวัดสตึงแตรง

Mahasarakham University

เด็ก ๆ คนเขมรเชื้อสายลาวกำลังเรียนภาษาเขมรกับครูคนเขมร

Mahasarakham University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

Mahasarakham University

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	MR. ENG SOPHEAP
วันเกิด	วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	อำเภอระเวียง จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 962 บ้านมิตรภาพ ตำบลรีไซแก้ว เขตรีไซแก้ว กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ภาษาไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยภูมินทร์พนมเปญ กรุงพนมเปญ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2553	ปริญญาตรีอักษรศาสตร์เขมร มหาวิทยาลัยภูมินท์พนมเปญ
พ.ศ. 2554	ปริญญาตรี+1 มหาวิทยาลัยครู กรุงพนมเปญ
พ.ศ. 2560	ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University